

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

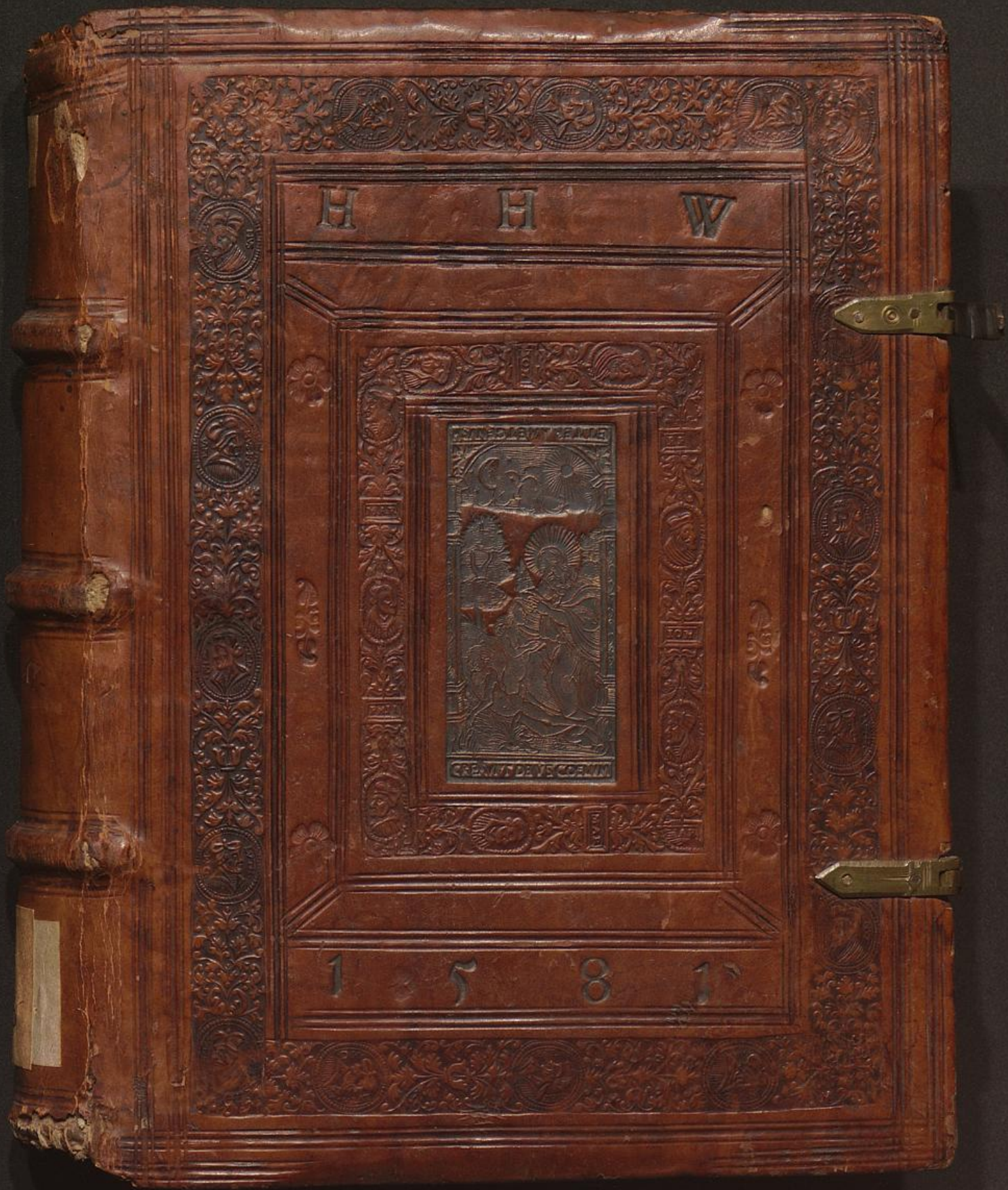
**Apologia Explicationis Gavsarvm [!], Cvr Cvm Gregorio à
Valentia Hispano, Iesuita Ingolstad. de hominum
mortuorum, Statuarum, Imaginum, &c adoratione, non sit
amplius disputandum: Et Refvtatio ...**

Heerbrand, Jakob

Tvbingæ

VD16 H 960

urn:nbn:de:hbz:466:1-36573

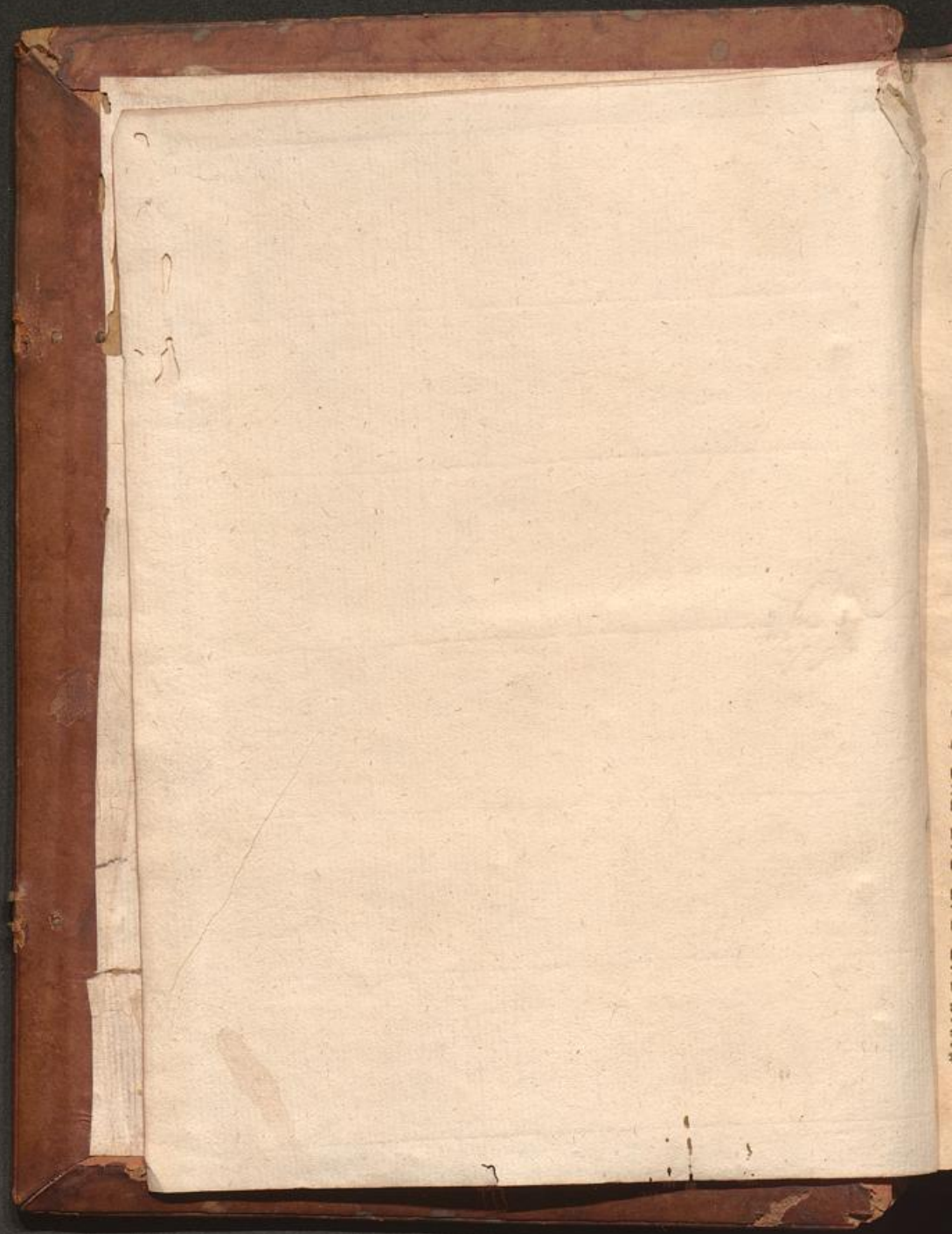
Th. 956.

8[~]

351

Apologia

EXPLICATIONIS

CAUSARVM, CVR CVM GREGO-

rio à *Valentia Hispano, Iesuita Ingolstad. de hominum
mortuorum, Statuarum, Imaginum, &c adora-
tione, non sit amplius disputandum:*

Et

REFVTATIO CONTRARII SCRIPTI

eiusdem, Gregorij, eodem Titulo ab ipso æditi.

AUTHORE

JACOBO HEERBRANDO DOCTORE ET PRO-
fessore Theologo, in Academia Catholica & Apostolica
Tubingensi.

TVBINGÆ,

Ex Officina Typographica Alexandri Hockij,

Anno M. D. LXXXI

CLARISSIMIS, ORNATISSIMIS.

QVE PIETATE, INSIGNI ERUDITIONE, ET VIR-
tute, prestantissimis viris, Domino Magistro Samueli Heind.
Decano spectabili, Ethices, Doctori Philippo Appiano, Maibens.
M. Georgio Lieblero, Physices et Rhetorices, M. Georgio H.
Oratoria, M. Martino Crusio, utriusq, lingue, M. Georgio Bar-
baro Dialectices, Collegij Philosophici in Academia
Tubingensi publicis Professoribus eximjs,
amicis suis. S. D.

IACOBVS HEERBRAND D. ET PRO-
fessor Theologus in eadem.

Vm diu multumq, materia de crassissima, horren-
impia, abominanda, verboq; Dei damnata, Pom-
multiplici Idolomania turpissima, quam in mortuorum
hominum inuocatione, panisq; magia consecratione
Deum, metamorphosi Ouidiana, conuersi, statua
item, & imaginum, ostiumq; cadauerinorum, vtraq;
plusquam Eihnica adoratione, Romanenses exercent: ab Hispano Grego
Iesuita Ingolstad. patrono turpitudinis istius, & me (ab ipso prouul-
scriptis aliquot, vltro citroq; editis, agitata, disputataq; esset: egoq; ex
motis sacrosanctæ Scripturæ, tum etiam antiquitatis testimonijs, ad
Ecclesiæ Romanæ praxi, illius demonstrassem, prostituissem, conu-
cissent impietatem, quam ne vnico quidem ex eadem de prompto, in Quatuor
suis contra me libris, etiam à me multoties monitus, probare potui testimo-
nio: Visum est mihi, acta iam, plana; reddita causa, sinem tandem conuen-
tionum istarum facere, illisq; imponere. Ideoq; causas mei consilij recen-
sui & explicavi veras, iustas, & graues, propter quas non amplius mihi
cum homine proteruo, contentionsq; quam Veritatis, magis studioso, de illa
sit disputandum. Et nihil in hoc argumenti genere contra eum scribere
amplius proposuerã: præsertim, cum ad absurda esset redactus, principiaq;
negauerit Theologica, que recensui ordine. Sed quid sit? Hoc meo silentio,
stolidè superbus homo, pro ingenio suo Thrasonico, pueriliter admodum, in li-
belli sui fronte, & Responsi titulo, exultat, & ad Victoriam, quam de me re-
porta

Officina Typographica Alexandri Höckel
Anno M. D. LXXXI

Præfatio.

veritatem, triumphumq; abutitur: desertorem me cause appellat, qui
 a confidentia pugnam detrectem, deq; palestra illi cedens, certamen
 sequi recusem, & de victoria parta, ex Esdra historia, sententia prola-
 ta, negatur, qua scribitur: Veritas manet, & inualefcit æternum, & vivit
 & cadmet in secula seculorū. Hoc ipsum multis agit victoriosus Hisp. & in
 præfatione, in qua tot ferè sunt mendacia & triumpho, quot verba:
 tantum non lopear, Vici, exclamans, mibiq; tanquam à se victo, sarcas-
 mus alludit.

Sed Thrasionem & vivit ante victoriam canere, hoc Libre, Deo
 bene me inuade, demonstrabo. Manet quidè, inualefcit, viget, vincit, & obtinet
 Veritas æternum, Verum hæc non in clamoribus consistit barbaricis. Sed in
 Verbo Dei, quod in sacris descriptum extat voluminibus. Vnde in contro-
 uersijs Theologicis testimonia & confirmationis argumenta, non ex signen-
 tis hominum fallacium, demonum apparitionibus, somnijs, traditionibus hu-
 manis, Pontificum decretis, alijsq; similibus nugis Papiisticis, petenda. Illis
 Hesperius miser, planè se desitui, in hac nostra controuersia suo testatur si-
 lentio. Vi maxime enim hæc miserim semper inde ab initio: mutus ta-
 men hæstenus magis, quam piscis, aut rana Seryphia, fuit, quantumuis ver-
 boses alijs, graculoq; loquacior, Archite crepitaculum. Tandem magno
 bratu, multaq; promittens, cum parturirent montes, nascitur ridiculus sus:
 Verbum Dei non Scripto solum contineri respondet Sauinta, sed etiam absq;
 Scripto, quod Ecclesie voce sonet: quod, inquit, non negatur nisi ab hæ-
 reticis, hoc est, vi vno verbo expediam, mentemq; eius explicem: Quic-
 quid Romanus Pontifex, eiusq; sentit & docet Ecclesia, parem ad pietatem
 in Scriptura S. vim habet, & pro oraculis spiritus S. verboq; Dei est
 celebrandum. Hæc autem docet: Sanctos vita hæc sanctos, inuocandos: si-
 mul & statuas ac imagines adorandas. Ergo, &c. Sed & in specie in-
 uerba sacra cultus istos sue Ecclesie, de quibus disputamus, contineri ait:
 ex eadem constat, spontaneos quoq; cultus, hoc est, de humano ingenio
 creatos, Deo, nõ solū gratos, sed & gratissimos esse. Quod tamè falsissi-
 mus & purè putè esse mendacium, cuius planè contrarium verū est, probare
 non possumus, cū totidè literis ἐθελ, ὁρῶμεθα, id est, volūtarij damnemur.
 Sic quoq; eosdem ex Scriptura alio testimonio probare conatur:
 Quis p: cepit obedientiam erga prepositos. Hæc, & alia horū similia
): (ij in quarto

Col. 2.

Præfatio.

in Quarto & postremo Hispani contra me Libro, sicut & præcedentibus extant. An nõ hæc Euclidæis firmiora sunt demonstrationibus, & testimonij comprobata mortuorum Inuocatio, & Statuorum detestatio? Quis igitur porro negabit Heerbrandum in hac causa ab Hispanis huncq; merito triumphare, quod ille ad hæc eius fundamenta respondere potuerit, ideoq; cause diffidentia, certamen detrectauerit?

Et si igitur constitueram nihil amplius contra Hispani scribere, quæ pietates vel mediocriter in Religione Christiana instituti & nostri animæ intelligant, et respondere atq; refutare facile possint: Et quod propositum habeat ille gloriam, quam Venatur superbū gloriæ mancipium, ut dicitur tacet, sed postremum, non tam Respondendo quā respondendo, reuera more, obtinet, popularem captans applausum, Victoriam apud suos & osus, meo abutens silentio, consecutus videatur. Ne tamen solidum hoc sit gaudium, cum etiam pax cuiusq; à Vicini cuiusq; dependeat atque in arenam redeundum mihi fuit. Quasi Verò ad clamores illius, qui valet multum, incipias, quarum sunt plurimæ, Adolomaniam eius namque inanis, multiplicem, impietatesq; propemodum innumeras, hominibus, telis è Scriptura S. petitis destituto, hacq; parte placè inermi & claudere respondere mihi, per Dei gratiam, ex tempore sit difficile? Sicut enim beneficio, hac præterita hyeme, licet alijs pluribus officij mei laboribus (ut alias taceam occupationes publicas) nullum ferè prætermissem, quod non vel in Schola, vel Ecclesia docerem, occupatus: Tractatum quoque ipsius de Missa prolixum, contra me ab eodem editum, refutavi & responditum absolui dudum.

Quamuis molestum sit cum isto certamen, non quod nouæ & inuentæ, vel erudite & subtilia afferat argumenta, quæ nulla habet, aut offert talia ex Hispania. Vetera enim sunt, vulgaria, & detrita Scholasticorum & vulgi Pontificij, quæ calumnijs, Sycophantia, Sophistia, mendacijs & impietate, verbisq; non nihil proposita elegantioribus, quasi nouæ & soluta uocata, producit: Sed quod de primis disputandum mihi sit cum eo, principia Theologicis, quæ negat, quod præcedenti demonstravi Libro.

Habeo præterea, quod non iniuria de certaminis nostri inaequalitate, seu iniquitate potius, conquerar, quam iniquè id sit comparatum: quod aduersarij Scripta liberè passim spargantur, ne mine impediante apud nos quod

Præfatio.

Contraria Scripta ferre possumus, ut contrarijs iuxta se positjs, veritas
clucescat. Nostra Verò Responſiones ab aduerſe partis hominibus
prohibeantur, cum in iudicio ſemper Rei, quàm Actoris partes, de iure
verem habeant amplioſem. Qua de iniuſticia cum ante a conqueſtus eſſem.
non modo mihi illudit Hiſpanus: Sed interin furor iſtius Diabolica Eſauita-
tem ſocietatis creuit, qua hoc effectum eſt, ut tota ditione, in omnibus locis,
publico Edicto propoſito, omnia noſtra ſcripta, quaſi Heretica, illorum iudi-
cio ſint proſcripta, perpetuumq; iudicium exilium, addito mandato, quo
magiſtroribus omnia illa tradi à ſubditjs iubetur, niſi grauiſſimas experiri
maſt penas.

Non accuſo Magiſtratus, & bonos Principes, quos naturam et edu-
cationem, ad humanitatem & clementiam formate notum eſt, cum nihil ſit
magnum, quod non idem placidum: ſed Eſauitas iſtos, peregrinos homines,
qui nos, ut olim Pſeudoapostoli, demos tantum viduarum penetrant, ve-
rum in eodem Sathane ludo melius edocti, in Principum irreſerunt aulas,
illisq; blandis ſuis & perſuaſibilibus ſe inſinuam verbis, & ita ſe ingerunt,
ut conſcientijs illorum dominantur ac imperent. Hi ſtabella ſunt Diaboli,
ut ſanguinam, & doſoſi, Cainica ſoboles, Doegite, alterum pedem in cu-
pis alteram in Caibedyis, quas occupant, habentes. Hi Furia ſunt inferna-
lis, que non odium ſolum nobis conſtant Magnatum, contra nos, noſtramq;
doctrinam & Religionem, Baalite & maledicti homines, eos concitantes:
ad aurores ipſi crudelum ſunt edictorum, animos illorum inflammantes,
ut ſibi ſubſtrato Hereticis (quales nos eſſe, bipedum ipſi nequiſſimi, innume-
ris animati erroribus & Hereſibus, ſclerate pronunciant) fidem non
mandam: quam tamen hoſtibus quoq; datam, honeſti Ethnici, minime fal-
ſum ſtatuunt, necum Chriſtianiſ, qui eodem Baptiſmatis ſacramento
initiat. Quorum non ſcripta ſolum in hanc extam ſententiam publica,
pro dolor, triſtia queq; exempla, qua notiora ſunt, quàm ut verbis opus
ſe enim loquitur iſa. Sicut poſtremo ſuo ſcripto Hiſpanus nihil diſſimu-
lante fateatur, ſe ſuis Principibus auctores eſſe, & hortatores, ut hæc
ſarum fol. 30.

Explicat. cau-
ſarum fol. 30.

);(uij ſpiritus

Præfatio.

Spiritus filij sunt, à quo etiam agitentur, manifestam faciant. Quamvis
 um in noxalem, hac in parte, Tyrannus Turcicus, quantumvis barbarus, &
 crudelis, prophanis istis Esauitis & Pontificibus, qui Christianam potestatem
 & amplecti videri volunt Religionem, equior est, huic nationi, in summo
 sui regni sede, nostram fert Religionem, Græcorum etiam & Latinarum,
 eiusque exercitium publicum, adhibitis insuper custodibus ad templorum
 res Ianizaris, ne à quoquam perturbetur. Quin Romanus quoque Pontifex
 in Vrbe Roma Iudeos fert blasphemos, quos non ignorat saluatorem mundi
 Iesum Christum, eiusque matrem, D. Virginem Mariam, quotidie conuocare
 & probris afficere. Nos Verò, nostramque Veram & sinceram, Veram
 confirmatam Religionem, qua Deum Verum, Vnum & trinum, agnoscimus
 & colimus, Christum Mediatorem, Redemptorem, Saluatorem creatus
 eiusque nomine iuxta ipsius præceptum, Deum patrem, in spiritu sancto
 inuocamus, eum iuxta Verbi ipsius præscriptum colendum pie docemus
 sacramentisque secundum institutionem eius vti mur: hos, inquam, nos tolerare
 re nolunt, ne videlicet à Maiorum suorum Virtutibus degenerent. Ita
 enim Tyranni olim Ethnici, Idololatæ turpissimi, omnis generis Idolorum
 Religiones, Deos quoque ignotos, colebant, vnde, ne quis illorum se negligens
 esse ferret, (quæ erat ipsorum superstitio, impietas, & Idolomania) statim
 extruxerunt, quos omnes & singulos religiosè colendos censebant. Ita
 Verò veram Christianam Religionem ferre noluerunt, sed crudeliter
 prosequantur, in miseros horribiliter seuentes Christianos, adeo, ut ipse
 dem Imperium Rom. in solitudinem & vastitatem penè redigeretur. Este
 dem planè ad modum Esauite, hominum genus crudelissimum, multipliciter
 & horrenda contaminatum Idolomania, non suo patri, Pontifici Rom. aliisque
 Magistratibus, auctores sunt, ut Iudeos blasphemos ex Vrbe & omnibus
 suis eiciant, (Diabolus enim Diabolum non eicit) sed Christianos Veros,
 Deum sincerè colentes, non Vrbe modò & Italia pellant, sed eam partem
 exterminent, opprimant, pessudent, excindant, extirpent. Sic nostra quoque
 scripta, è Scripturæ S. S. fontibus limpidissimis de doctrina Christiana syn-
 ceròque Deicultu, Furie istæ infernales, diligentissima instituta & habita
 Inquisitione, conquirunt, contra conscientiam miseros Christianos, seruis-
 marum poenarum comminationibus, ut tradant, vrgent, carnifices Esauite,
 Diocletiani, non Iesu, socij, quos Sathan infernalis, filios suos, exclusivè
 permittit

Præfatio.

Ecclēsiæ, malorum inuentores, ut potentia Magnatum armati, vñ
illos seculam, Reipublica pacem, ocium, & tranquillitatem Germaniæ,
non vñ ipse ista exotica non curant, sed oppressam seruitute capiunt.
Ipsi alienigenæ dominantur, rerumq; poliantur) perturbent, excita-
ti. Palarium Verò Mariæ impiissimum, idololatricissimum, sacrilegum &
Mahomedum, quod toties illis est obiectum, ad quod obmutescūt omnes, quodq;
clare nullo pingere hæc tēnus vñquā, nedum defendere, conati sunt. Tegern-
se, Monasterio Bauariæ, denuò nuper excusum, miseri miseris miserè
circumuentis obtrudunt, ut omnibus palam faciam Diaboli isti socij, non om-
nes solum se admonitiones pias superbè contemnere, Ecclesiæq; Christi per-
niciosas, plorūq; gemitibus, propter istas abominaciones turpissimas, illude-
re & insultare: Verū etiam summo se hoc dare operam studio, ut quā
plurimos seculum in perpetuum, sua obstinata malicia, & idololatria pertina-
ci, excutiat, infernūq; barathrum, pertrahant. Metuunt lucifugæ isti, malè
sibi consij, nebulones pessimi, ne Vanitas, errores, impietas, & idololatria
ipsum, luce verbi Dei in scriptis nostris detecta, ab alijs agnoscat, abij-
catur, damnetur, agnita ab ouibus voce sui pastoris: sed se solos lupos sauos
& rapaces volantes, & sues, sauias, grunnientes, audiri volunt. ceci ca-
eram Duces. Ideoq; aditus omnis, via omnis, nostris scriptis est præ-
clusa, ne ad istos eis pateat accessus: propter quos magna ex parte scribendū
vix sibi labore.

Si que ergo duriora in nos, nostròsue, statuuntur & fiant, non Ma-
gistratibus imputamus, sed flabellis istis, quæ incendium hoc excitant & in-
citant. Ideoq; hæc etiam nostra, vbi iustus dolor extorquet querelas, non in-
iuratus politicos, sed Esauitas istos, horum omnium malorum auctores,
intelligi volumus. Sed vult seuiant isti, nostraq; proficiant apud suos
victorem hanc firmiter tenemus consolationem, quod, iuxta Apostolo-
rum noster non sit irritus in Domino.

Quod autem Layolanus iste, Hispanus, ad Doctorem in Ecclesia iudiciū
hoc nequaquā ego subterfugio. Sed hanc nostram cont. ouersiam,
in ipsa idololatriæ definitione, tum de mortuorum hominum inuo-
catione, statuarumq; & Imaginum, ac ofsiū adoratione, Do-
ctorem in Ecclesia Christi iudicio (non autem f. suitarum) p. o. p. ha-
bitum in Verba Antichristi Rom. decretaq; eius verbo Dei damnata, et
sacrilega

Præfatio.

sacrilega sunt iurati) iuxta doctrinam Apostoli. Propheta duo aut tres dicant, ceteri autem dijudicent, subijcio.

Quamuis non dubitem, & apud Aduersarios multos esse, quosifos Papatu errores agnosant & improbent. Sicut etiam Georgius Sander, vir egregie doctus, modestius multo de eis scripsit, quam vulgus Esauticum, Canicum & Pharisæicum, cui hac de causa ille displicuit, non omnia Papatu absurda & impia probarit.

Ideoq; vobis, Viri clarissimi, pietate, doctrina varia & multiplici culti, ornatissimiq; pro nostra animorum & studiorum conuentione, vestroq; iudicio accuratissimo, meum hoc dedico Scriptum: quod non modo omnium Philosophiæ partium, verum etiam egregia Theologiæ cognitione instructis, quam non obiter tantum gustastis, sicut aris Nil aquas, sed etiam à teneris, deinde & in hac, & in alijs Scholis, magna cura, diligentia, assidua, studioq; assiduo ac meditatione, per omnem vitam didicistis: eamq; partim in scholis & templis docuistis ipsi, partim etiam cum periculo fororum confessi estis. Quare vos dextrè de hac controuersia iudicare possibitis artis præceptis, quorum quædam passim in hoc scripto sunt in scriptis, idq; causa & aduersario postulanti bus, minime ignorem aut dubitem. Vos quoq; sobriè Philosophari vestramq; professionem, nostræ sanctæque & Domine, famulam seruire velle scio. Quod ut ab animo precipue amantissimo vestriq; ordinis & studiorum amantissimo, & quo benignè accipiatis animo, etiam atq; etiam rogo. Ego vicissim vobis omne meum studium & operam deferò. Deum patrem liberatoris nostri Iesu Christi tota prece oro, vt hæc nostra sancta studia virinq; clementer intra suas mensuras libera custodiat, quo seruiant gloriæ nominis ipsius illustrande, & propagande doctrinæ cœlesti sincere & incorrupte ad nostram posteritatem, & ad nostram, multorumq; aliorum salutem faciant, vt & in hac vita cum reatè agnoscamus, inuocemus, obediamus, ipsiq; grata faciamus, nobis & alijs salutaria, & in altera perpetua beata vita, cum sanctis & astis angelis, omnibusq; beatis in omnem æternitatem celebremus. Amen. Scripsi Tubingæ Anno. 1581. Calend. Februar.

Jacobus Heerbrand D. & Professor Theologia.

APOLOGIA

EXPLICATIONIS CAUSARUM,
CVR CVM GREGORIO A

*Valentia Iesuita, de hominum mortuorum in-
uocatione, &c. Non sit amplius
disputandum.*

Et Refutatio contrarij scripti eiusdem.

Mp̄ij vt mare feruent, quod conuiescere non potest, inquit Propheta. Et negotiosa res est impietas. Nam & naturæ corruptæ ductu, & Satanæ instinctu, pleno ad impietatem & Idololatriam homines feruntur cursu, hacq̄ parte longè p̄ijs antecellunt. Cuius rei maximè illud sit exemplum, populus Israel, qui Dei dicebatur & erat peculium: in quo, præter alia impietatis studia, prætextu verorum cultuum, sinceræ Religionis & doctrinæ, non solùm vitulorum aureorum, publicè prolabat Idololatria, sed & Baalitæ passim in toto regno summati potestate regia, eiectis, oppressis, & occisis p̄ijs sincers doctoribus & Prophetis Domini, dominantur. Ita vt Helias dux chori Prophetici, sibi solus relictus videretur, fugacq̄ vitæ suæ consulere cogatur, reductis ad ingentem paucitatem p̄ijs in populo Dei.

Quid de Pharisæis, Scribis, Sacerdotibus, & im-
p̄ Pontificibus, tempore quo Christus in carnem ve-
nit, dicemus: Qui toties ab ipso ita refutati & confusi
A vt quid

vt quid certè responderent, inuenire non potuerint, oggannire tamè minimè cessauerunt, semper aliquid dicitur inueniret impietas, nihil intentatum relinquentes, donec ipsum in crucem agerent. Apostolos profligauerunt quos poterant, occiderunt.

Imago hæc est & typus nostrorum temporum, & certaminum. Postquam enim immensa Dei bonitas, lux verbi Dei post diuturnas, densas & horrendas Papatus tenebras exorta est, qua ad atomos, errores & Idolomania multiplex regni Antichristiani semper profligata, vt Papatum ipsum suæ puderet impietatis, quam nullo prætextu tegere amplius vel ornare potuerunt: Sicut Eccius palàm scipsit & confessus est mortuorum inuocationem, neque ex Veteri, neque in Nouo Testamento probari posse: Ecce Satan, ne regnum suum corrueret, nouum foetum, sed valde infidelicem, imò arbortum, filios suos dilectos Iesuitas propperit & excitauit: qui regnum iam inclinatum, ruinamque minitans, fulcirent, domumque suam corrosam nouis quæ sitis coloribus, pingerent. Quorum ita obfirmavit frontes, vt desultoria leuitate omnia tentare & moliri audeant, & fingere ac mentiri, quiduis eos nihil pudeat, & etiam in mendacio deprehensi manifesto, non erubescunt. Talis est prorsus huius ordinis homo, Gregorius de Valentia: cuius impietatem, errores crassissimos, multiplicem Idololatriam, eamque horrendam, absurditatem, & mendacia palpabilia ita ab oculis posuisti: vt, si scintillula honestatis etiam civilis in illo reliqua esset, horum eum meritò ita puderet, vt porrò in hoc argumenti genere nihil tentaret amplius, sed silentio ista tegetet. Verùm tanta est impudentia, improbitate,

ate, animiq; impotentia, vt ea non repetat tantum,
 et augeat etiam. Quæ nisi ad oculum hoc scripto de-
 monstrauero, vanus habebor.

Sequitur autem ordinem ab Aduersario institutum,
 cui visum est, cum ego veras exposuissem causas, cur
 cum ipso mihi non amplius de Idololatriæ mortuorum in-
 uocatione, panis consecrati, imaginum, statuarum &
 ceterorum adoratione esse disputandum, iudicauerim: prius,
 alias à se excogitatas, falsas, & mendaces (hoc suum enim
 habet Hispanus iste) fingere & spargere causas, prop-
 ter quas certamen detrectauerim. Deinceps, veras, & à
 me productas ac enumeratas huius rei causas, refutare
 conatus est, mirifice sophistica passim ludens, omnia
 que mea peruertere studens. Ad quæ omnia & singu-
 la, ea etiam, ad quæ in præcedenti scripto non respondi
 quod opus esse minimè iudicarem, cum improbe adeo
 insultando urgeat & exigat, ordine iam & breuiter,
 quantum fieri potest, respondebimus stulto, ne sibi sa-
 pienter videatur, ipsius quæ contra attulit, refutaturi: no-
 stra vero, Deo bene iuuante defensuri, vt omnes æqui
 Lectores intelligant, & iudicent, vtrius causa sit supe-
 rior. Sed hinc mihi accidere video, quod veteres ryth-
 mis significarunt.

*Hoc scio pro certo, quod si cum stercore certo:
 Vinco vel vincor, semper ego maculor.*

I.

Initiò autem cramben suam multoties iam co-
 ctam, atq; recoctam, & decoctam, definitiunculam di-
 uinam insufficientem, à se positam, malus & ineptus co-
 gnoscentis beneficia miscens, quibus & Religio, & miseræ
 animæ

animæ inficiantur, apponit, & tanquam Gorgones caput in prima acie collocat, calumniaturq̄, ideo me p̄nam detrectasse, quod non potuerim probationum veræ suæ definitionis Idololatriæ è scripturis ducere, quam ipse amplius triginta Scripturæ locis probasse esse: Cum diuinus honor creaturæ sic adhibetur, quomodo debet soli creatori adhiberi.

Atqui ridicula hæc est adeoq̄ nulla causa, quam hic allegat Hispanus miser, frustra q̄ sensu mentis inflatus, imò stolidè superbus homo: sed fulgur pelui. Respondi enim semper & ab initio statim, non negare me, dicto ab ipso modo, Idololatriam committi. Ideoq̄ etiam dixi, minimè opus fuisse hoc prolixè, & superuacue, coaceruatis multis Scripturæ sacre testimonijs, probare. Non fuit enim hic, nec est, causa huius: Num hoc modo admittatur Idololatriæ crimen, hoc enim nemo inter nos est, qui dubitet. Et cras hæc est Idololatria, quàm vt à quoquam etiam sapientiori Ethnico, nedum Christo qui nomen dedit, negari possit, aut debeat. Verum in hoc negotij cardo vertitur, & disputationis scopus: An non & alijs modis Idololatriæ crimen designetur. Cum nemo ferè omnium, præfertim verò in eo cœtu, qui de Deo, eius Ecclesia, veraq̄ Religione gloriatur, videri velit Idololatriam. Et tamen interim Prophetis Domini omnibus, præcipue cum suo populo, negotium propter Idololatriam, quo nomine eum sunt insectati grauissimè, dum immunitè se & alienum ab isto crimine se esse profiteretur, semper fuerit, Ideoq̄ insufficientem esse dixi, & crassam paucorum tantum quorundam stupidorum & insensatorum hominum Idolomaniam, quam omnes Turci,

...ci, Iudæi, & saniores Ethnici quantumvis aliâs Idolatriæ dediti, sint subscripturi. Et Scripturæ Sacro-
 ...fundamentis & testimonijs immotis probavi,
 Alijs quoq; modis, quàm isto crasso tantùm, Idolola-
 ...triam committi. Quæ à me producta testimonia alla-
 ...travit quidem canis impudens, depravare etiam & per-
 ...terere ea est conatus: Sed manet inuicta verbi Dei
 veritas, manet & Hispanus cum suis Esauitis Idolola-
 ...tra, ad mortuorum 14. Opitulatum, aliorumq; Diuo-
 ...rum, & Diuarum auxilia confugiens, Maiores & mi-
 ...nores gentium Deos implorans, S. inprimis Mariam de
 Laureto, quæ cum Ioue diuisum habet imperium,
 Christo (omnis misericordiæ fonte) relicta iustitia in
 puniendis peccatoribus, isti reseruata Misericordia.
 Quod prolixius quàm vellet Sauita iste, in Spongia *Spong fol. 36.*
 probavi. *vsq; ad 43.*

Quod verò firmam & inconcussam suam manere
 definitionem (insufficientem illam) atq; bonam, meo
 etiam testimonio me confirmasse, hîc iam addit: eo
 quod dixerim: Quantò rectius Gerson Doctor claris-
 ...mus, Idolatriam definiuit, &c. Suam enim ab ista
 nihil discrepare: eo ipso igitur tacitè à me confirma-
 ...m. Hinc etiam scurriliter nugatur, quòd nescio in
 ...as me coniecerim angustias, hac oratione, Gerso-
 ... commendatione, Doctorem primùm eum claris-
 ...um appellando, deinde, dicendo: Quantò rectius
 ...niuit Gerson. Quare de mea conscientia ipse nihil
 ...bit, certum esse enim, orationis meæ fuisse sensum,
 ...olatriâ à Gersone omnino rectè fuisse definitam.
 ...or hic primùm diuinum hominem, qui ad eò lyn-
 ...a habet oculos, vt conscientie meæ testis esse possit

A 3. certif-

certissimus, adeo ut nihil se dubitare dicat, qui de sua perpetuo est dubius: prius nosce te ipsum Hispano. Sed tamen mirari desino, cum in hoc suo libello docere instituat, Deum facere sanctos suos καὶ ἀγαθούς, ut tacitas etiam cordium cogitationes videre possint, sicut olim Elisa & Petrus Apostolus quaedam viderunt. Iudicandum est itaque Hispanum hunc, eodem quoque afflatum numine, & dono spiritus esse praeditum, ut occultas meas videre potuerit cogitationes. Est enim mirè sagax. Verum ego te nec Prophetam, nisi per merdatum (sit venia verbo) nec καὶ ἀγαθούς, angustis sed hominè furiosum, cum furor arma ministrat. Deinde quò ad verba mea attinet: nò ideo probavi Gerfonis, multò verò minùs Sauritæ huius definitionem, quæ tria definiuit, &c. Quàtò rectiùs mihi licet dicere (ita enim eadem verborum forma & phrasi, qua antea) & translatione uti: Gregorius de Valentia dicit: Idololatriam dici ea, quæ à se in definitione Idololatriæ tradita non comprehensa sunt: à me verò addita, posse metaphoricè. Probat ergo ipse meam definitionem.

Apologet. fol. 8.

Quòd autem dixi, Comparatiuum non semper præsupponere positivum, hocq; simili orationis genere comprobavi ex verbis Christi: Tolerabilis erit terra Sodomorum, &c. Ibi dixi, nò ideo bene habituros, aut impunè laturos, à pœnis absolutos Sodomitas: id suo more, cum aliud non habeat, scurriliter videri Hispanus, & in nescio quas me miser contecerim angustias, ex quibus me extricare nequeam, vociferatus. Quibus addit, neminem absq; magna hæc legere posse commiseratione.

Ex quibus manifestè apparet, hominem istum se esse

um ad omnia omnium artium & professionum fundamenta euertenda, quantum quidem in ipso est, Deo iratum, ac vere Diabolum esse incarnatum.

Sed ut respondeam: Mirum est, Hispane, ita te existimatum esse viribus, & eneruatum, ut vitiligator toties in scenam prodiens, pro defensione tuae imperfectae definitiunculæ, vocabulo vno captato (rectius) ad Grammaticorum auxilia (quæ frustra imploras, reclamante, & minus propitio Prisciano) tibi sit confugiendum: cum potius Pontificis implorare deberes opem, qui supra Priscianum est. Quasi verò, si multò rectius Gerson Idololatriam definerit quàm tu, exinde sequatur, rectè te defiuissse: sicut tu colligis, sed malè. Non enim hinc sequitur, tuam definitionem rectè esse constitutam. Quod, ut antea memini, Comparatiuus non semper presupponat positiuum, ut antea te monueram. Quia verò ea tibi superbissimæ bestia, contentions magis studioso quàm veritatis, non satisfaciunt: age ad Grammaticos veniamus. Et ex Latinæ linguæ consuetudine, phrasi & bonis authoribus te docebo, eodem modo Latinissimos Scriptores loquutos. Ita *Iuuenal. Satyr.*
14.
semper loquitur Iuuenalis.

Sensit Alexander testa cum vidit in illa,

Magnum habitatorem, quanto FELICIOR hic, qui

Nil caperet, quàm qui totum sibi posceret orbem.

Cõfere Poëta inter se Alexandrũ Magnũ regnãdi cupiditate vltra modũ accensum, & Diogenẽ ab illa docti libidine remotũ, paucisq; contentũ, foelicioresq; Diogenis, quàm fuerat Alexandri vita, Ergone, foeliciores fuit Diogenes Alexandro, quòd careret illa cupido, idcirco Alexander, qui eam habuit, felix.

felix ea fuit: Sic quidē tu Hispanē argumētāris, seu magis
garis potius. Nequaquā verò, Grammatices imperitiosissime.
Quod ut discas, audi quæso, & scholas ingredere Grammaticas
latinorum, si tibi Doctori Theologo molestum non est. Imò etiam
inuitum, nolentem frustra repugnantem te traham & cogam, cum tu
tela contra me arripere volueris. Audi itaq; ut maxime

Iuvenal. Sat. 20. tibi sit molestum, eundem Poëtam, tibi, hoc obijciunt,
occidentem, & dicentem.

Vnu Pellaō iuueni non sufficit orbis

Æstuat INFOELIX angusto limite mundi.

Antea Poëta Diogenē Alexandro FOELICIO esse dixerat, Comparatiuo vsus. Postea verò ut dicitur
ret Hispanum istum Grammaticam artis huius impotentem
tum, simpliciter Alexandrum FELICEM negat, simpliciterq;
INFOELICEM vocat,

Ad hunc eundem modum & alius Poëta loquitur.

Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.

Ergo etiam virtutes secundum Hispanum, sunt viles,
quia aurum vilius est virtutibus.

Sic Susannæ satius erat incidere in manus senum, quam Dei,
Ergo illud bonum: Nequaquam. Sic David inquit: Melius est,
ut incidam in manus Dei, pelle scilicet electa, quam hominum.
Ergo pestis bona erat: Sic Apostolus: Melius est nubere, quam vni.
Ergo vni bonum est Hispano: Quid tibi hinc Hispano videtur? An non
temetipsum iam tui piget, pudet, miseret, torquet? An non
Nū Heerbrandus adhuc in tantas se suo comitatu angustias,
ut se ex illis extricare miser nequeat, ideoq; commiseratione dignus
An verò tu tuam omnibus prodis calumniandi libertatem

ELICITIONIS CAUSARVM. 9

in insatiabilem, & artis Grammaticæ imperitiame
tuam ergo probat definitiunculam, quod Ger-
son rectius te eam definiuisse dixi: Nequaquam ve-
bis miselle Grammaticelle. Regula enim est apud Prif-
cianum: Comparatiuum interdum pro minore vi acci-
pi, quam ipsum Positiuum habeat: quam quia tu non di-
scisti, eaq; de causa propter ignorantiam exagitas,
ideo vapulas miser. Tui itaq; me miseret miserrime.

Quin ad eas redactæ sunt Hispani copiae angustis
as, ut patrociniū Reuerendissimus hic Pater miser,
sue causæ pessimæ ex altero etiam vocabulo quarat
quod Gersonem, clarissimum vocauit doctorem. Ergo
eius probō per omnia definitionem. An vero ij, qui
Catalogos virorum Illustrium & Clarissimorum scrip-
serunt, ideo omnia illorum dicta, facta, scripta probant?
Non putamenti compotem hoc affirmaturum. Cla-
rissimum autem Hispanie, si scire cupis, vocauit Ger-
sonem Doctorem, rebus magnis gestis, & scriptis quo-
rum præcipua fuit autoritas. Quæ etsi non proben-
tur per omnia, tolerabilius tamen multò alijs scripsit
Pontificijs doctoribus. Qualis hæc est sententia: Pri-
ma veritas staret, quod aliquis simplex nõ authoriza-
tus, esset tam excellenter in sacris literis eruditus, quod
esset credendum, in casu doctrinali, sue assertio-
nis quàm Papæ declarationi. Constat enim plus esse
credendum Euangelio, quàm Papæ. Si doceat igitur
aliquis eruditus, veritatem aliquam in Euangelio conti-
neri, vbi & Papa nesciret, vel vtrò erraret, patet cuius
referendum sit iudicium.

*Gerson parte 2. de
examinatione dog-
matrum.*

*Id. parte 3. sup.
Magnificat.
tract. 8.*

Item illa. Solum ens diuinum, & sumum, Iatria
adorandum. Sciunt hoc fideles, sciunt & Philosophi
omnes.

B omnes.

omnes Nihil habet lignum crucis diuinitatis, etiam ab
 qua pependit Dominus. Secundum ergo Gersonem,
 Hispanum, Doctorem clarissimum, tu, qui colidit
 crucis doces signum & lignum, Latria, nec fidelis,
 nec Philosophus. Quis igitur? Hoc tute videris, Non
 Ethnicus, Idololatra turpis, vel aliud monstrum, Item
 la: Iudicate, si tanta Imaginum, & picturarum in Ecto
 sijs varietas expediat. Et an non plures nonnunquam
 simplices ad Idololatriam peruertantur.

*Id. in declaratio-
 nibus defectuum
 Ecclesiast.
 Wett Fritz du
 gwinst.*

Similiter & hoc. In hac quaestione: Vtrum in co-
 nibus sit obtemperandum potestati Papæ, respon-
 Non esse peccatum mortale, non obtemperare.

Non ergo ista Gersonis commendatione, & quæ
 rectius eum te, definiuisse Idololatriam dixi, tuam
 imperfectam probaui definitiunculam, vt calumnia
 quod demonstrandum erat: vt vanitas & falsitas in
 conficta temerè & mendaciter causæ, omnibus appa-
 reret, tuæq; petulās malicia, & maliciosa atq; Thra-
 ca petulantia contunderetur, superbissima bestia.

II.

Simile huius est, quod secundo loco sibi scribere
 permisit: Non potuit, inquit, Idololatriæ definitionē
 suam, qua contumelias in Catholicos iniquissimas, iu-
 stas facere conatus est, tueri, confirmare, vel defendere.

*Disput. de hor-
 renda Idolol. Pon-
 tif. prop. 11.*

Hæc autem illa mea est: Idololatria, Idola, seu Di-
 alieni in Sacra scriptura, non sunt tantum Baal, Astar-
 roth, Chamos, Moloh, Astarthe, aut gentium simula-
 chra, ex quacumq; materia facta. Vel etiā (vt docet ad-
 uersarius) cum honor Dei proprius, creaturæ, sicut
 Deo

eo ipsi assignatur: sed quoque omnis generis cultus, opera, quæ vel ab ingenio humano, quantumvis anteo, & diuini cultus intentione sint excogitata, vel etiam ab ipso met Deo præcepta, præter tamen veram veri Dei rationem impenduntur. Quamuis in non Idoli, aut demonis, sed veri Dei honorem, eo tamen fine & fiducia fiunt, vt illorum meritis, & scelera expientur, & vitam æternam consequamur, & mereamur.

Quid ais Hispaner: An non enim hanc, omnem eius partes defendi, primùm quidem in Disputatione mea, à propositione 12. vsq; ad 21. Deinde in Spongia per 12. folia integra, omnia quæ in Apologet: obieciisti refutans. Adeo, vt in Apologetico conu- *Apologet. Hisp. fol. 8.*
 tus tandem euidencia confirmationis meæ defini- tionis, licet inuitus, hoc ipsum arfirmaueris, dicens: Vt igitur maximè liberalis esse erga Heerbrandum velim, nihil amplius illi concedere possum, quàm vt ea, quæ asserit in definitione Idololatriæ à me tradita, non compræhendi (intelligit autem ea, quæ ego addidi ipsius definitioni in mea) Idololatria Metaphoricè dici queant.

Ad quæ ego respondi, Prophetas quidem vt Metaphoricè vocabulo Fornicationis, sed tamen eo veram inō Metaphoricam describere Idololatriam. Probat autem, & ex Scriptura, & ex Augustino, Deos alios, & Idola dici cultus peregrinos. Alias Ethnicis sacros, Idololatræ non fuissent, qui negabant se libilia Idola adorare, sed vnum tantum colere & adorare Deum, quem diuersimodè coli senserunt. Sicut

Ioseph. Antiquit.
lib. 2. cap. 2.

Aristæus apud Iosephum, pro Iudæis verba ad Regem Ægypti faciens (qui tamen turpissima & implici Idolomania erant immerfi) dicit: Cognoui Regem, quod tam Iudæi, quam nos, colamus eum Deum, qui omnia condidit, quem vocamus Ζεῦσιν, id est, vituificationem, apto admodum vocabulo, quod omnibus vituificatur. Nihil referre putans Ethnicus homo Idolomania, quo quisque Deum nomine appellaret, vel ritu coleret. Quod ipsum sentiunt & factitant Papicolæ, obsecrantes cultibus de ingenio humano confectis (Spontaneos isti vocant) bona intentione, Deum honorifici, seque eum hoc modo demereri. Hoc axioma naturæ ipsius maneat, de Religione ipsorum est actum. Ideoque rectè asserimus, plus quàm Ethnicam, & multiplicem eos exercere in suis sacris Idolomania. Quod in Spongia prolixè multis, ad oculos demonstrat.

Spongia folio 36.
& sequentibus
aliquot.
2. Paral. 14.
August. quest. super
per Ios. cap. 29.
Id. libr. de vera
Relig. cap. 38.

Hinc Asa Rex Iuda à pietate commendatur, quod altaria peregrini cultus subuerterit.

Et hoc est, quod ex Augustino attuli, qui Deos alienos interpretatur, cogitationes de Deo alienas à Deo. Item, Opiniones erroneas; & propria phantasmata, cultum esse simulachrorum. Quod si hæc non sufficiunt, progrediamur etiam ulterius, & probemus Pontificem Romæ (quem isti Christi vicarium esse sentiunt) ipsum esse Idolum, & Pontificios, vel hoc nomine Idololatrias esse, quod in ipsius verba iurati, eum ut numen colunt, vnde rectissimè Papicolæ dicuntur. Idque non nostris, sed Hieronymi, cuius auctoritatem contemnere non possunt, verbis & testimonio. Is igitur scribit, Antichristum ad se translaturum non hominum modò honores omnes, sed etià quicquid unquam gloriæ cui, cumque

numini vsquam fuit exhibitum: quod ex Apot 2. Thef. 2.
 mutatus est verbis-

An non enim Rom. Pontifex Antichristum se esse declarat, quod Deum se vocat terrenum, quod omnem sibi dicit esse datam potestatem in coelo & in terra, purgatorio & inferno? An non imperat Angelis Paradisi? An non potestatem sibi arrogat statuendi CONTRA Epistolas Pauli? Quod maior sua sit potestas. Quod formam etiam Sacramentorum possit mutare. Gloriatur, Deum sibi omnes subiecisse leges: vnde & pretio figit, & refigit leges omnes. An non sceleratissime & sacrilegè mutauit & mutilauit Testamentum Christi filij Dei? An non igitur Papa Idolum: Et quidem, vt scripturæ etiam verbis vtat, Pastor & Idolam. Hoc vos Iebusitæ præcipuè colitis numen, cum quarto vestro voto, in illius iuratis verba, vosq; illi obstringitis, quod omnia illius decreta defendere velitis: Ideo hoc quoque nomine Idololatræ, & quidè maledicti, quod confidatis in homine, quasi errare non possit.

Hæc ex superabundanti, Hispane, loco auctarij, cum negaueris meam me defendere non potuisse Idololatræ definitionem. Excipies hîc, non de hac priori te qui, quam frustra impugnasti, ideoq; aliam tibi dari reuocari petiisti, Dialecticam, quæ genere tantum differentia cõstet, vt cauillandi scilicet & calûnian- tex artis præceptis occasionem fortè arripere posses. Et in hoc tibi sum gratificatus, licet nullo iure me gerere potuisses, quod Theologica nõ omnia aut semper ad arctissimas illas adstringi possint, aut debeant, regulas, & dixi, Idololatriam esse cultus, præter verbum verbi Dei rationem. Hanc tu repetis & flagellas

B 3 iam

iam secundo, & nescio quæ absurda inde multate colligere somnias, ad quæ respondere non potuerim. Ideoq; me obmutuisse. Nec, etiã si cõtra Protestationes meas, quas fecerim, iterum in arenam descendam, me excedere posse. Ad perpetuam igitur rei memoriam, velle turpe meum silentium, luculentum esse meæ in secula testimonium.

Hic verò serió de me deuicto triumphat Hispanus, Io Pæan, vici, exclamans. Quid igitur faciam miser? Remittam manus, meq; captiuum in potestate Hispani tradam, vt mecum tanquam mancipio, p. arbitrio agat, gratiamq; ipsius implorabo, vt miserum propicius, de carcere commodo prospiciat, captiuum clementer tractet. Quo enim aliàs me vertam, aut recipiam, nusquam inuenio.

Sed benè habet, paulisper quiesce Thraso gloriare, si tamen potes, & patienter audi: efficiam Deo benè me iuante, vt sentias, me nõ nodis constrictũ Gaudijs insolubilibus, sed liberum. Video res tuas, Labellane, admodum esse afflictas, & accisas, adq; rariõs rediisse. Cum, n. ex vera & sincera Theologia, Scripturãq; Sacrosancta, mea expugnare & euertere non possis, verisq; destituaris præsidijs, & armis, ad artis præcepta confugis, inde subsidium malæ tuæ causæ petiturus. Sicut antea ex Schola Grammaticorum telũ arripere volens, cū non rectè tractares, vulneratus inde, non magno cum honore tuo, tibi è manibus ereptum. Idem iam quoq; tentabimus facere. Negas autem verum me poluisse genus Idololatriæ, cum dixi: cultum esse, quod non sit proximum, eo quod sit aliquid rectis etiam officijs commune. Quod ineptum et po

petulanter, soloꝝ contradicendi & calumniandi ea,
 a mere rectè dicta sunt studio, facere te, hinc est ma-
 nifestum: quia *CULTVS* propriè ad Deum, & ad ea
 quibus immediatè cum ipso agimus, refertur. Pro-
 prium ergo genus est.

Negas deinde, veram me posuisse differentiam in
 Idololatriæ definitione, quòd dixi, fieri præter veram
 verbi Dei rationem: Eò quòd alijs quoq; peccatis hoc
 sit commune. Verùm ex eiusdem artis præceptis, si
 ignoras tu, notum est omnibus eius vel mediocriter
 peritis: Differentiam adstringi propter genus. Genus
 in Idololatria, est, cultus. Porrò cultus, duas tantùm
 habet species, nec plures, verum, scilicet, siuè diuinum,
 & falsum, impium, siuè Idololatricum. Verus iam
 cultus diuinus, quis est: Nisi qui secundum verbi Dei
 præscriptum, & Regulam exercetur. Hoc enim nor-
 ma verorum Dei cultuum est. Et non (quòd tu Hi-
 spane pessimè sentis) voluntas, arbitrium, & ingeni-
 um humanum, in istis rebus cæcum. Falsus itidem
 cultus, quid est: Nisi, qui citra normam, & Regulam
 verbi Dei exercetur. Hic nega, si quid potes, Laio-
 rum: Non ergo malè ego definiui Idololatriam, cum
 id, cultū esse præter veram verbi Dei rationem. Et si
 hoc commune alijs quoq; sit peccatis: tamen hæc
 sub genus illud cultus cadunt, aut referri possunt.
 Sed tu præstigiator es, Thrales es, clamator es, qui ver-
 bū præstigijs oculos, & clamoribus aures repleas tuo-
 rum: qui legere nostra nō permittuntur, & vera esse, stulti,
 neunque tu vociferaris, teque in causa superiorem
 putant: sicut Turci valido clamore prælia inire
 perhibent.

perhibentur, quo hostium frangant animos, terrorem
eis incutiant, in fugamque vertant. Quod & de alijs quibusdam
populis dicitur. Vides igitur, Hispanie, natus
es, & ab arte alienus, quam facile me extricare
tuerim è tuis labyrinthis, & nodos soluerim, quorum
opinionem mihi circumdederas, insolubiles. Hinc etiam
patet, nulla esse absurda, quæ ipse meæ affingit de-
bilitati, quòd ex hac sequantur.

III.

Tertiam assignat causam, & vociferatur Hispanie
cur noluerim secum de Idololatria differere: quòd
si quis aliqua non intellexerim. Ad quædam etiam, ab ipso
producta, non responderim, quædam leuiter attigerim.
Similiter à Gersono definitionem Idololatriæ posuit,
à me probatam. Itè ad id quod differuerit, suam definitio-
nem à Gersonis nihil differere. Quibus addit: Certum
sum etiam, istum minimè hæc comprehendisse. Vnde
facile intelligatur, facultatem meam, sicut & collegi-
orum meorum ad intelligendum, & ad differendum, valde
de esse debilem. Quæ causa sit etiam, cur vel titulum
ipsum de Idololatria, ab initio exhorruerim. Et quæ sit
hanc sententiam plurima buccinator suarum laudum.

Quid hic primum dicam, quid vltimum dubito.
Priusne mirer eximiam & transmarinam Hispani eru-
ditionem, acumen ingenij, & vim planè diuinam, in dis-
serendo subtilitatem, quam pauci assequi possint. An
verò meam deplem miseriam, qui adeò infelici sum
ingenio, & rerum Theologicarum expertus, vt subli-
mem istam de Idololatria materiam, ne quidem crassa
illa, quam saniores riserunt Ethnici, intelligam. An quòd
verum

non est in isto gloriae animaliarrogantiam, tantumque
 humanarum saeculorum supercilium, & non humanam, sed plane
 diabolicam in isto admirer superbiam, qua ambitiosissi-
 mus Pharisaeus Esauita semet admirans, reliquos om-
 nes praese ex alto despiciens, & superbe contemnens.

Et quidem, quod ad me attinet, libenter agnosco in-
 genij mei tenuitatem; sed tamen gratias Deo meo ago,
 pro talento in me collato, quod me fecerit organum
 salutariae suae Ecclesiae, ac spero gratiam ipsius in
 me, & laborem meum, non esse irrita in Domino, scioque
 me ipsi grata, & Ecclesiae eius salutaria dicere & fa-
 cere. Quod ad meos collegas: scio, multos superbissis-
 simo ac stolidissimo isto Hispano longe antecellere, non
 solum vera animi pietate, modestia, & veritate, sed eti-
 am solida eruditione in omnibus partibus Philosophiae,
 laude Eloquentiae, cognitione rerum sacrarum, studio
 pacis, & alijs Theologicis virtutibus, quarum ne micam
 quidem in hoc gloriae mancipio est videre.

Ut enim cetera iam taceam omnia, de quibus in hoc
 Scripto, si copiosus esse velle, quanta, per Deum immor-
 telem, mihi offerretur dicendi occasio: quantum hoc sit
 mendacium, quod plenis buccis, & velut inflatis folli-
 bus spirat: Gersonis definitionem Idololatriae, quod
 repetit homo insanus, a me probatam: id causa pri-
 us demonstratum est.

Quod vero non ad singula ipsius praecedenti meo
 Scripto respondi, consulto a me factum est, idque Hispani
 ipsiusmet exemplo, qui hoc sibi permisit, quod in-
 que etiam confessus est, dicens: Omnia persequi, in-
 stitutum esset. Item: Non vacat omnia persequi. Et, Breui-
 tati causa, multa praetereo. Sed quod ipsi fuit veniale

C mihi

mibi mortale fuisse iam video. Nec etiam opus esse hinc dicauit, sicut nec adhuc, ad singulas ipsius ineptias respondere. Et ad hoc augiæ stabulum expurgandum, vix duo aut etiam ters sufficerent Hercules. Quis vero adeo improbe vrget, vt ad singula etiam præcedenti libri, Confusionis nempe, Confutationis dicendum respondeam, agere morem geram aduersario improbo. Iam quod titulum Disputationis, qui scopum continebat de idololatria, obijcit me exhorruisse, bone Deus quanta Hispani vanitas, quis typhus, quæ præsumptio bestia istius: Egone, nugiuende Titulum illius exhorruis impudens. An non enim in mea Disputatione per Propositiones plures: Tum etiam in Spongiae folia quatuordecim, hoc solum ago, vt quid esset, quo consisteret Idololatria, docerem? & quidem perlixius, quàm velles Iebusee, declarauit. Postea, vt tibi responderem, tuæque refutarem, ad species descendendum mihi erat, tua sequutus Scripta. Id enim ordo, ratio, ratio à te propositæ requirebant, cum tu ordine & in specie tractandum suscepisses, & probandum, per capita peculiariora, Neque in mortuorum inuocatione, neque in Eucharistia, Statuarum, & Imaginum, neque etiam Reliquiarum, hoc est, ossium cadaverinorum adoratione, Idololatriam à vobis Pontificijs exerceri.

Vide igitur, quanta in te sit improbitas, quanta infantia, quanta vanitas, quanta rerum verarum penuria & inopia, quod his destitutus, iam in quarto Scripto ad istas nugas delaberis, vt hoc nomine mecum expostules, & etiam insultes stolidè. Non habens veritatis solidi quicquam ampliùs, Patronus turpissimæ Idololatriæ confusus, quod mihi obijciat, ad puerilia impudens

enda magis se conuertit, ne silentio victum se esse
atur. Hic scilicet mihi tacendum fuerat, nec in lu-
producenda, imò prostituenda, turpissima istorum
ornatio, quã in mortuorum inuocatione, & statuas
um, &c. adoratione exercent excæcati Idololatræ, vt
scilicet triumphandi haberet materiam. Et hoc est,
quod Hispanum cū suis pessimè habet. Hic, cum aliud
non habeat quod respondeat, ineptire me dicit, hæc qui
scribam, quæ ipsi publicè agunt in templis suis magno
boatu, vt cõcamerata remugiât. Sed hoc vlcus est, quod
tangi nolunt, hinc laborant, & dissimulare conantur. Vt
cum quis in parte corporis inhonesta laborat, & crus
vel tibiam fascijs obligat. Hinc illæ tuæ lachrymæ,
Hispane futilissime. Pudeat itaq; tandem te harum
narum ineptissimarum ineptiarum,

III.

Quia ego in meo scripto, quarto locò, Hispani ab-
surdum recensui: ipse quoq; sua opinione, absurda ex
meis mihi obijcere conatur, quæ ne cumulem, inquit, si
rem facere voluerim, O te hominem absurdissimum,
audiamus itaq; quænam illa sint. Vota, inquit, ab-
surditatis vsurpata, Ceremoniam veteris legis fu-
it dixit, quæ nihil ad nos magis quàm Circumci-
& Sacrificia Iudæorum pertineant. Hoc scili-
absurdum est absurdissimum, & Paradoxon, sed
oculis Pharisaorum Pontificiorum. Nisi enim
absurdum esse sentirent, absurdissimè isti facerent
absurdissimi, vouentes votum coelibatus sui impu-
tanti: quod tanti tamen Hypocritæ isti faciunt san-
cti, vt popularis Hispani, frater Petrus à Soto, in sua

NOTA.
Blasphemiam P^{at}
nicolarum.
Isa. 19.

Catholica confessione scripserit: Votum castitatis, maximum esse pro peccatis satisfactionem, & meritum vitæ æternæ. An verò non huius vel tandem vos probet. Sed Paradoxon verum esse & absurdum, probetur, esse nostrum illud, ex Isaia, dicente de Ægypto, & cognoscent Ægyptij Dominum in die, & colent eum in hostijs, & in muneribus, & VOTA VOVENT DOMINO.

Ote cæcum Hypocritam, qui non vides, quod omnes vident: Prophetam verbis vsitatis de cultu sui temporis, (quod Prophetis solenne est) cultus Novi Testamenti describere. Aliàs enim, si simpliciter, & secundum literam, non figuratè, hæc Prophetæ verba accipienda sunt de votis eiusmodi: quidni etiam illa, Hostijs? Quid ergo restat, nisi vt pecudes macerentur sacrificulis, & offerantur Domino hostiæ pacificæ, hoc locausta, sacrificia, & oblationes? Vt ibidem in eodem orationis habetur contextu, maximè cum & altaris fiat mentio? Hæc enim coniunguntur omnia. Quod si absurdum esse facile agnoscas Hispane, nactus absurdissimus es, qui absurditatis me hoc nomine arguis, qui nego locū Prophetæ, de votis secundum litteram accipiendum. Sicut etiam præcedit: quod quinquaginta civitates in terra Ægypti, loquuntur sint lingua Chanaan. Quod quando factum sit, Hispane, doceas, si potes.

Et vbi, quæso te absurdissime Hispane, in toto Instrumento Nouo, Voti fit mentio? Sed neq; verbum vouere vsquam, quod ego sciam, in eo reperitur. Nam quod in Actis, de Iudæis quibusdam, votum habentibus,

scribitur: Reliquæ erant veteris Testamenti, quæ
Synagoga (vt Hieronymus loquitur) cum hono-
sepeliretur.

Quin igitur vel tandem, nugator nugacissime, in-
petendi finem facis, cum stultis tuis hypocriticis, ad-
ulo & impijs, votis. Quas enim tu præstigiator, nebu-
lis Isaia loco offundis: nihil iste ad vota impia Papisti-
ca facit, quibus coelibatum vestrum impurissimum
probetis.

Ad reliqua Davidis: Vouete, & reddite Dño Deo
vestro. Item, iuravi, & statui custodire legē tuam: Quo-
bus cultus de ingenio humano excogitatos, & bona in-
tentione præstandos probare conantur, vt se ab Idolo-
latría, quam in eis exercent isti, excusent: In Spongia
copiose respondi. Et in explicatione causarum fol. 29.
30. 31. Et plura infrâ in sexta causa Hispani.

Venio itaq; ad alterum, quod mihi obijcit paradai *Explicatio causarum fol. 53. 54.*
non Hispanus. Quod nego, vita hac functos cognosce-
re corda & gemitus hominum, & proprium esse Dei
incommunicabile, quod nulli creatæ potentia tribui
possit vlllo modo, excepto Mariæ filio, in personæ vni-
tatem à filio Dei assumpto: vnde solus dicitur nosse
corda hominum. Hic cum Caipha exclamat hypocri-
ta. Blasphemauit, meq; aduersus Dei potentiam blas-
phemum vociferatur: quod non impossibile sit apud
Deum omne verbum.

Vera sunt verba Archangeli, de ijs, vt veteres re-
re dixerunt, quæ non includunt contradictionem. De-
mentiri, fallere, mori, non potest, repugnant enim
ipsius naturæ, quæ si posset, Omnipotens non esset. Sic
potentia sua nulli communicare potest creaturæ. Quale
C 1 & hoc:

1. Reg. 3.

& hoc est incommunicabile, quod dixi in causarum
 explicatione, & repeto, Omniscium esse. Tu solus
 quit, Salomo nosti corda omnium filiorum hominum.
 Vnde & à proprio *αποδιδωκός* dicitur.

1. Reg. 14.

Sed hinc rimam sibi reperisse autumat Hispanum
 qua vulpecula elabatur: quod videlicet non possint
 noscere corda hominum sua natura, sed munere
 no. Idcirco exemplis quibusdam è scriptura S. petitis
 monstrare conatur. Nam & Deum Ahia Prophetam
 reuelasse aduentum vxoris Ieroboam, vt eum de
 letudine filij consuleret. Et Elifao consilium fami-

2. Reg. 5.
 Act. 5.

Giezi. Et D. Apostolo Petro consilium occultum
 nia & Saphira vxoris. Tenete risum amici,
 quis hinc mentis compotem esse Hispanum arbi-
 bitur? Hoc verò non stultitia, sed malicia & per-
 sitati eius tribuendum, quod Sophista præstigijs
 excæcare se posse confidit, omnium oculos, ne videant
 quàm nihil hæc ad institutum faciant.

Explicatio causa-
 rum fol. 53.

Primum enim nobis disputatio est, de mortuis,
 quos isti inuocant: num illi sciant cogitationes homi-
 num, & cordium gemitus cognoscant. Sicut mea ha-
 bent verba: Tribuitis, inquam, hac vita exemptis, &
 absentibus, cordium & gemituum cognitionem. Bo-
 nus autem & simplex vir Hispanus meus, exempla
 Prophetarum & Apostoli Petri, non vita factorum,
 sed superstitem affert, quibus Deus quippiam reuelat
 uerit: Sed quid hæc ad Rem? Quis enim stupidus ad
 est, qui ignoret quantum viuus distet à mortuo: Præter
 hunc absurdissimum & stupidissimum Hispanum: &
 samen interim sua opinione triumphator Germaniarum.

Deinde vt obiter iam attigi. Non omnia isti Deus
 qua

erant in illorum cordibus reuelauit, sed vnicum
 tantum patefecit, praesens scilicet tum negocium.
 Praeterea non omnium hominum cogitationes il-
 lus patefecit, sed vnus tantum, & alterius hominis,
 quod ad muneris Propheticae executionem suffice-
 bat. Cui verò Prophetarum omnes omnium hominum
 cogitationes reuelauit Deus? Dic Hispane, si potes.
 Sed vt dicere coepi, quid haec ad mortuos? Hos omnium
 hominum cogitationes, & gemitus videre & cognosce-
 re, huius rei probatio tibi incumberebat. Ego enim nego:
 Tu qui ais & affirmas, proba, Sed hoc facies ad calèdas
 Graecas. Et quid opus est communicatione istius Dei
 proprii, vt sciât motus, gemitus, & omnium cogitationes
 hominum. Hic verò absurdissimus ego sum, qui vel
 haec ignorem, vel etiam quaeram: Cum plurimum id ad
 sanctorum inuocationis confirmationem faciat, &
 palmarium hoc sit. Hoc quidem non ignoro. Verum
 cum Christus Mediator, & intercessor sedeat ad dex-
 tram patris, & interpellet pro nobis: quid opus est ope-
 rosa & negotiosa ista circuitio & communicatione?
 Cum Hispanus olim in Hispania, iam Ingolstadtj, alius
 in ipsam, imò quàm plurimi, Romæ & passim in Italia,
 Hispania, Gallia, Germania, quotidie inuocant, in pri-
 mo gloriosam & beatam virginem Mariam, Sanctum
 Iosephum, reliquos Apostolos, Martyres, & Confesso-
 rum omnes: quid inquam opus est, vt Deus illis omnibus
 singulis reuelet horum in terris inuocantium, neces-
 sitates & preces? En mea mater, sancte Petre, Paule,
 Stephane Protomartyr, Gregori Papa & Doctor Ec-
 clesiae, & c. ille & iste te inuocat, in hac & hac sua neces-
 sitate, vt pro se apud me intercedas. Confideter itaq;
 pete à me, vobis enim amicis meis negare nihil possum.
 Hic

Hic verò Hispanus continere se non poterit, qui in risum solvatur, & meam hanc absurditatem, *suppositam* in scitiam rideat, qui talia fingam crassa in coelestibus spectacula: Et ignorem, sanctos in coelestibus, hæc omnia in Deo, tanquam in speculo, videre. Egero istius figmenti Pontificij non sum nescius: *verum* & hoc scio, speculum istud fictitium iam olim, antequam ab istis vitarijs Pontificijs Scholasticis fabricari coeptum esset, à Domini Spiritu fractum per istam: *Isai. 63.* Qui affirmat, Patriarchas nesciuisse ea quæ hieretis agerentur, quibus Deus etiã ea nõ patefaciat. Quod isti nugantur de limbo patrum, in quo, & non in coelo apud Deum, ante Christi passionem sancti fuerint, privati Dei conspectu & consuetudine: *ficti* sunt, generis Siculis vaniora, & istos istarum nugamentorum nugarum videre, in tanta verbi Dei luce, merito debebat, nisi excæcata esset eorum mens, eò quod resistant veritati, homines corrupti mente. Miramur itaq; absurdum Hispanum, quò dignus est.

Tertium & postremum, quod mihi objicit, absurdum, Hispanus, est, cum Scriptura, & communi omnium sensu pugnans Paradoxon, quod dixi: Israelitas in deserto vitulum aureum non Apim Ægyptiorum, sed verum Deum, in vitulo, ipsorum opinione, representatum adorasse, id se ex scriptura, & ex Clementis Romani testimonio reuicisse.

Nisi Hispanus, sui oblitus, absurdissimus ipse esset, nec hæc inter absurda collocasset, sed ad quintam sequentem causam, de Scripturæ corruptelis, quas mihi objicit: nec ita absurdè ineptiret, vt meam sententiam & cum scriptura S. & communi omnium consensu

q̄ experientia pugnās assereret. Manifestum enim
 verbis textus est, Israelitas, non vitulum hunc, à se
 diè fusum, Deum esse sensisse, qui ipsos ex Ægypto
 exierat ante menses aliquot, cum nondum in rerum
 natura extiterit. Nec Apim, brutum animal, pro Domi-
 no Deo suo vero, Iehouah, agnouisse. Nec se per brus-
 tum animal, quod extra septa sua nusquā progredieba-
 tur, liberatos putasse: Nec illi diuinos honores, in signū
 gratitudinis voluisse exhibere. Hæc & ex communi
 consensu nota sunt, & ex ipsis textus verbis clara. Nō
 enim dicunt: Cras solennitas vituli, vel Apis est, sed
 Domini Iehouah. Et quā absurdum hoc sit, si verē
 Israelitæ, in quorum auribus adhuc resonabant voces
 Dei, quas coelitus, ex promulgatione Decalogi perce-
 perant, dicentis: Ego sum Iehouah qui te eduxi ex
 Ægypto, sensissent, vitulum istū conflatilem, ab Aaro-
 ne fusum, Deum esse? Ergone homo Deum faceret: aut
 certe, vt plurimū iuxta Hispani opinionē, fusilem istum
 vitulum hac ratione Deum dici, quòd ad imaginem
 Apis, bruti istius animalis, effectus esset, Deum dici
 metonymicè? Vtrumuis eligas Hispanè, absurdita-
 tem, à communi sensu abhorrentem, non effugies.
 Quid enim magis absurdum? quid magis cum sen-
 tentiis communi pugnat: quā homines sapientes,
 illis Aaron fuit, & plurimi alij in populo Dei, sentire
 animal brutum, bouem, Apim lasciuentem, intra septa
 conclusum, Deum esse? Quis hīc furor? Quæ vesania
 Hispanè? Cum nec saniores quidem gentes, ita deli-
 rant, vt statuas Deos esse senserint. Quòd verò Psalm. *psalm. 105.*
 canit: fecerunt vitulum in Horeb, & adorauerunt
 conflatile, & mutauerūt gloriam suam, &c, rectè Deus
 D de tota

de tota causa sententiam pronunciat, & dicit: eos sculpsisse vitulum, & non Deum: eò quòd nihil in isto cultu præter vitulum fuerit. Cumq; pugnaret hic cultus cum verbo Dei, quo cautum erat, ne sibi facerent sculptile, idcirco rectè etiam Idololatria dicitur.

Porrò ad Clementem quod attinet, qui in libris cognitionum, de Api Ægyptiorum, locum istum interpretatus: Respondeo. Etiam veteribus nõ fuisse probatos istos libros. Sicut Hieronymus ex Ruffino vobis citat testimonium: quòd in aliquibus, ita Eunoium (Hæretici) dogma inseratur in istis libris, ut aliud, quàm ipse Eunoius disputare videatur.

Sicut & Epistolas, quæ sub eius nomine circumruntur, nothas esse, dubium esse nemini potest. Nõ & communionem mulierum plusquàm Anabaptistis probat. Et ad Iacobum, fratrem Domini, scribere scriptur, ex mādato D. Petri, iam morituri, Cum Iacobus ante te annos complures antea lapidibus esset obrutus. Et suas, in sine Canonum Apostolicorum, Epistolas duas, & præceptiones libris octo comprehensas, sicut & Actionum Apostolorū, inter canonicos libros referat, scilicet, quæ quantū fidei mereātur, nemini esse potest obscure. Ideoq; non curamus libri istius auctoritatem. Cum etiam apud veteres non fuerit in pretio.

V.

Me Scripturæ S. interpretationes (corruptelas Sophista nominat) mihi obiectas, non potuisse defendere, ideoq; noluisse me pergere in certamine suscepto.

1. Cor. in th. 10.

Quæ nam verò illæ? Locū Apostoli: Quæ immolant gentes, Dæmonijs immolant, & non Deo: quæ ipsi produxerunt.

duxerat ad confirmandam impiam suam assertio-
nem: Ethnicorum sacrificia ob hoc solum damnata,
quia Dæmonijs ea obtulerint, & non Deo. Si enim absit
voluntas tribuendæ creaturæ opinionem diuinitatis pro-
feram, Idololatriam minimè committi: Ad hoc respon-
dit Hispanum non intelligere Apostolum. Non enim
adeò, inquam, fuerunt Ethnici stupidi, vel furiosi, vt eo-
rum fuerit intentio, quòd Dæmonijs, humani generis
hostib. siue cacodæmonib. in animo habuerint offerre.

Quæ enim vnquam Gentes adeò stupidæ & furiosæ
fuerunt, vt vel in animū inducerent, ne dum vt confi-
ceretur, se cacodæmonibus offerre, nisi quod de incolis
Calehut scribitur, Dæmonem, Deum dictum, colere:
Sicut nec saxa, ligna, aut lapides se colere confelsi sunt
sapientiores, vt Augustinus refert, sed animus illis fuit
colere Deum verum, huic offerre se affirmabant. Et ta-
men nihilominus Spiritus S. pronunciat, Dæmonijs il-
los obtulisse ea, & saxa, ligna, lapides, aurum & argen-
tum, Deos esse Gentium Psal. 117. quæ ipsa coluerunt.
Ratio hæc est: quia Deus verus hoc modo coli noluit,
vt præcepit, sed Satanæ instinctu atq; impulsu, facta
sunt ista omnia. Ideoq; nihil in suo cultu habuerunt,
preter Dæmonia, saxa, & ligna.

Hic iam Sophista peruertit meam interpretationē
et enim contra Sycophantæ morsum tutum: aut
quendam rectè dictū, malè narrando, vt ille loquitur,
non potest deprauarier: & dicit, Apostolus inquit: quæ
immolant gētes, Dæmonijs immolant, & non Deo, Tu au-
tem respondis: Quæ immolant gētes, Deo immolant, & nō
Dæmonijs, nisi quod Dæmonijs immolare dicūtur, quia
sunt præcepto Deo immolant.

D 2 Nulla

Spongia fol. 28.

Nulla circuitione aut tergiversatione usus, respon-
 deo. Verissima sunt Apostoli verba, quod quæ gentes
 immolât, Spiritus sancti sententiâ & iudicio, dæmonijs
 immolent & non Deo: qui ista non instituit, non pæce-
 pit, ideo nec vult, nec probat. Etsi igitur gentes sancti
 nione, Deo se offerre, & nequaquam dæmonijs sententiâ
 & gloriêtur, quod ego dixi, respiciens eorû animorû
 affectum, & scopum disputationis nostræ, qui ex
 de animo & intentione colentium; Rectè dixi, dicitur
 respectu Ethnicos, sua opinione, animo & affectu
 luissè Deo immolare: Verùm Spiritus S. alio res-
 ctu rectè pronunciat, Dæmonijs, vt Apostolus locu-
 tur, eos obrulisse, qui author est horum sacrificiorum
 & non Deo, qui hæc ab eis non requirit, nec animi
 & affectum respicit, sed melior est obedientia quam
 victima, & peccatum est & Idololatria transgredi ve-
 bum Dei. Non ergo contraria sunt hæc, nec pugnantia.
 Quod si maximè non esset genuina verborum Pauli
 interpretatio, quàm attulit: tamen quia non est impro-
 batio, ideoq; non ita ab Hispano, exagitanda, Qui hoc libellum
 aliàs permisit, asserens, & quidem rectè, eundem Scrip-
 turæ locum plures posse habere sensus, qui tamen om-
 nes veri sint. Ipse ergo iudicet Hispanus, an meritò hinc
 me reprehenderit, sibi propitius, in alios seuerior Ra-
 damantho Iudex.

Sic quod dicit, me corrupisse locum Psalms: Imo
 lauerunt (Israelitæ) filios suos & filias suas Dæmonijs
 & non Domino Deo suo: eadem est sententiâ. Vbi Spi-
 ritus sanctus simpliciter pronunciat sententiâ de sa-
 crificijs Israelitarum, qualia videlicet sint & habeantur
 tur suo iudicio, nulla habita ratione affectus, vel in-
 tentio

1. Samuel. 15.

Confut. fol. 51.

tionis hypocriticae & Iesuiticae, de animo, quo, & illa offerant, sua nempe opinione Deo vero: iudicio nem & sententia Dei iuste pronunciantis & recte, demonijs ipsos sacra fecisse, & obtulisse filios suos & filias, quod nullum huius rei haberent mandatum à Deo, sed à Diabolo excogitata & instituta essent.

His hysdem iam dictis ego, Hispane, nunc iugulum tuum petam, qui patronus es cultus inuocationis mortuorum: asseris autem id te facere, non ut tribuas creaturae honorem diuinitatis, Deo propriè debitum, ideò cum animus tibi desit, Idololatram te non esse. Ego verò confidenter dico cum Apostolo & Psalte, te cultu inuocationis mortuorum, nec Deum, nec Sanctos eius, sed, quemadmodum Psaltes de Israelitis, ita de te quoq; affirmo, Diabolum inuocare te & colere, quicquid tu de tuo animo & affectu proteferis, instar gentium & imptorum Iudaorum, qui Prophetas, ipsos hoc nomine tanquam Idololatrias arguentes, occidebant, quia sua opinione sacrificia hæc offerrent Domino Deo suo.

Sed hinc obijcit Hispanus: Ideo Israelitas Dæmonij obtulisse, quia sculptilibus terræ Chanaan, & non Deo. Ad hoc autem in Spongia respondi: quod cum à Chanaanais id didicissent, eorumq; imitatione Domino Deo suo offerre se ista predicarent: Spiritum sanctum, illa habita ratione affectus, opinionis, & verborum, quibus protestabatur, se Domino Deo suo offerre ista, contempsisse, ac pronunciasse, eos, non sibi, qui hoc non conceperat eis, sed sculptilibus suis, siue Dijs Chanaan, obtulisse. Idq; probaui ex Mose, dicente: Ne di. *Deut. 10.*
 Sicut gentes istæ coluerunt Deos suos, ita & ego idem (Dominum Deum meum Iehouah) Non facies similiter Domino Deo tuo. D 3 Omnes

Spongia fol. 29.

Omnes enim abominationes istas, quas auerfatur Deus, fecerunt Dijs suis, offerentes filios suos & filias suas, & comburentes igni. Quod Mose in spiritu futurum prauidit, & prohibuit, id factum & opere postea impleuerunt. Quid his manifestius? quid magis conueniens, quàm ubi Scriptura seipsam interpretatur. Non ergo corrupti, nec deprauauimus locum Pauli & Præfati, quos propter cognationem cōiungere volui, ab Hispano separatim propositos, corradente, & cōquirente quicquid potest cōualfare: furor enim arma ministrat. Quis Hispanus minimè curat, nec attendit. Hæc vel non vidit Hispanus cæcus, vel superbè contemnit, nihil audiens, sed tantum loqui & garrere pergit, æs Dodonæum.

Sic nec Hieremiæ locum, Iere. 2. Secundum nomen tuarum ciuitatum tuarum Dñi tui Iuda: corrupti, ut antea in confutatione Spongiæ opinata obiecerat, horrendum Sacrilgium vocans, sic abuti sacra Scriptura, & quæ postea ad singula ipsius respondere non est visum, tam quia pulchrum videbatur Hispano, repetit (pulchra enim bis & ter) Sic, inquit, interpretatur, ut Deos illic Hieremias intelligeret, NON IDOLA, sed altaria, quibus contra legem, Deo vero in quibusdam ciuitatibus sacrificia offerrent, Et quæ verbosè multa in hæc sententiam profert. Sed quid te, Hispane vanissime, ita mentiri iuuat, in re omnibus manifesta? An quia totus es, non modò ex Idololatria, Idololatra turpissime, Idololatriæ patrone, sed etiam ex mendacijs confusus & compositus? An putas non extare & in hominum manibus versari Spongiam meam? sed latitare in tenebris, & à tineis corrodi? Audi igitur, &

li, quanta tua sit vanitas. Verba mea, ubi ad locum
 Hieremias, quem a me corruptum obieceras, respondi, *Spong. fol. 61.*
 et sunt.

Respon. Ego verò, vt non nego, Iudæos, omnes
 gentium abominaciones fecisse, & sic etiã fieri potu-
 ille, QVOD STATVAS COLVERINT (quod
 tantopere vrget Hispanus) Cum enim homines semel
 i Deo deficiunt, errandi finis non est, sicut dato vno in-
 conuenienti, sequuntur plurima: Ita affirmo hoc nomi-
 ne potissimùm Hebræos Idololatriæ à Prophetis accu-
 satos & damnatos, quòd cultibus istis omnibus, quibus
 gentes vicinæ suos Deos, vel Idola verius, ipsi Dñm
 Deum suum colere voluerent, Et Paulò pòst. Et hoc est
 quod Propheta idem dicit: Mutasse eos Deum suum,
 id est, cultum, & gloriam suam, id est, Deum gloriosum,
 iam in similitudinem vituli, iam in similitudinem Baal.
 Et statim: Quod gentes aliæ nõ fecerint mutatione Re-
 ligionis suæ, instar Israëlitarum & Iudeorũ. Tũc enim
 Deus deseritur & mutatur, mutata Religione & negle-
 cto verbo Dei, cum cultus propria instituuntur in-
 mutatione.

Esse autem hanc sententiam Hieremias ex eodem
 capite apparet. Sic enim à Propheta accusati, se excu-
 sant: Non adhæreo Baalim: hoc dicere volunt: NON
 VORAMVS B A A L, aut illum colimus, vt vo-
 prophetæ nos arguitis: Sed hoc cultu Deum verum
 colimus, quem vocamus Baal, Dominum, vel maritum
 nostrum, (vt ex Ose. capite 2. dictum est Non vocabis
 Baal amplius Baali, id est, Baal meus, dicit Domi-
 nus) quid in hoc pecco? Quid quæso his mani-
 festus? Et tamen hæc omnia præterit Hispanus,
 captus.

captus oculis, surdaster etiam, silētio inuoluens omnia, quasi à me non dicta essent. Quod suis horum lectione sit interdictū, vt superior in causa pessima videatur, & me scripturæ. S. corruptorem, splendide mentiri possit, vnde quàm prauum & distortum eius sit ingenium, & animus malus apparet.

Similem excitat tumultum, & vociferatur, aut potius mentitur splendide, corrupisse me etiam alium, cum Pauli dicentis: Scimus quia nihil est idolum in mundo: accusans me, quòd ad cogitationem falsam in Deo vero peruersissimè detorserim, nihil ausus respondere, quod conuicerit ipse, necessariò de idolo, creatura, quæ falsò putetur Deus, non de cogitatione falsa sit intelligendus. Ego verò facile demonstrabo Hispane, te insignem calumniatorem esse, qui mea verba & sententiam petulanter corrumpere studueris. Propositum est mihi ibi probare, Proposit. 22. & sequentibus, cultus ab hominum ingenio excogitatos, ad Deumq; promerendum adhibitos, Deos esse & dici alios in Scriptura, quo facto, ex illis concludo his verbis: Cum ergo Deus aliter quàm iuxta verbi sui præscriptum colitur: non Deus verus, sed alienus est, & idolum, à cæco humano corde excogitatum, quod talem sibi Deum fingit, cum huiusmodi non sit, nec hoc modo effectus, neq; hac ratione se coli volens. Qualis etiam nusquam est in tota rerum natura. Sicut Apostolus pronunciat: Scimus quia nihil est idolum in mundo, quod nimirum colitur ab Idololatriis quouis temporis, & à quibuscunq; tandem populis. Quæro Hispane, vbi hic idolum esse dico, cogitationes falsas de Deo Tua sunt hæc, non mea, quæ tu mihi falsò affingis, & menda

Disputatio: de
Idololatria multi-
plici Pap.

Ibid. prop. 17.

1. Cor. 8.

mendaciter, ut tui, qui legere mea prohibentur, vera es-
 sent, quæ de me scribis. Nec enim id efficere volo
 tuis Apostoli, sicut Hispanus calumniatur, ut pro-
 tem, cogitationem de Deo falsam, idolum illud esse, de
 quo Paulus loquatur. Hoc enim ipse est commētum,
 & purum putum esse mendacium, omnes intelligunt.
 Sed de cultibus ago ab hominibus institutis, & hoc di-
 co: Nullum talem esse in tota rerum natura Deum, qui
 coli velit cultibus ab humano cæco corde excogitatis:
 Ideoq; Deum alienum esse, & idolum, quod nihil sit in
 mundo, quod ab Idololatriæ colatur. Sicut etiam idola,
 Hebræis Elylim dicuntur, id est, res nihili, vanitates, mē-
 dacia, & inane quid, quod, præterquam in mentibus &
 cogitationibus stultorum hominum, nihil profus est: &
 sic ficti iurantium & commenticium quiddam, cui res
 nulla subest, sed vana tantum cogitatio, & somnia hu-
 mana. De cultibus autem mihi sermo est, non de cogi-
 tationibus humanis de Deo falsis. Iam verò quid quan-
 tumq; inter sit inter cultus diuinos externos, & mentis
 interiores cogitationes nudas & solas, falsas de Deo,
 quis non videt & intelligit, præter Hispanum cæcum
 amentem: Hæ ipsius artes sunt, præstigiæ, Sophis-
 ta, calumniæ, mendacia, quibus non mea solum, sed
 omnia peruertit, in sensum reprobum datus, suocq;
 iudicio condemnatus. Hæc enim non ignorantia sunt,
 malicia planè Diabolica. Quis igitur bonus vir
 tali monstro, & Diabolo congregari cuperet, & non
 melioribus studijs tempus impendere.

Hinc apparet, me Scripturæ S. S. testimonia mini-
 corruptisse, sed genuinam passim sententiam exposu-
 isse. Vanum autem esse Hispanum, & Sophistam, quia

E mea

mea rectè dicta, sua Sophistica inuertere petulantes & maliciosè studuerit.

VI.

Calumniatur Hispanus, quòd me nò potuerim replicare ex proprijs dictis inter se pugnantibus. Et hinc se multas colligere *ἀντιλογίας* imaginatur, homo còcò abūdans, & oculatus in alienis, foris Argus, domi Therias, vbi tamen ex lectione eorundem locorum apparet, nullam esse pugnantiam: vt quod locum Augustinus attinet, multa facienda esse, dicente, non iubente lege, sed libera charitate, &c. Respondi, eum loqui de adiaphoris in cibis, quorum vsus liber est Christianis, quibus contradicere non potuit Hispanus. Deinde addidit in illo ipso vsu libertatis Christianæ, adhibendam esse Charitatem: cuius opera non sunt libera, sed maxime verbo Dei præcepta. Nodum in scripto querit Hispanus, Sophista, cupiens confundere sua natura separata. Non enim ego dico, quòd iste sibi sumit, aut fingit potius, opera charitatis esse adiaphora: sed maxime lege Dei præcepta. Verùm vsus ciborum esse liberū, vix libertate Christiana quibuslibet vesci liceat. Verùm huius libertatis in vsu adiaphorum, moderatrix est charitas, vt videlicet à licitis etiã & concessis, interdū ex charitate, propter infirmos adhuc, abstinemus. Vides Sophista, nec pugnantia me scripsisse, sicut tu nebulas offundere conaris, & me potuisse facile ea explicare, quæ tu Sophistica tua inuoluis. Meminisse autem te velim eius quod Scriptum est: Qui Sophisticè loquitur, odibilis est, qui omnī sapientiæ caret. Not

Spongia fol. 1 v.

Syrach. 37.

non est enim illi data gratia, cum inops sit omnis sapientia. Et si enim summa videatur sapientia, instar Sorgia, & aliorum Sophistarum, omnia, etiam recte dicta, peruertere: tamen summa est non solum stultitia, sed Diabolica etiam malicia. Hinc enim Diabolus nomen habet, quod sit calumniator, qui omnia peruertit & calumniatur, etiam recte dicta, in primis Dei verbum, per sua organa.

Secundum in hoc ordine ponit: Vota, de quibus illi multus est sermo, sicut lupo de ouibus: iterum me cupiens inuoluere, quod dixerim, liberum fuisse vouere vel non: Deinde vero, VOTA ceremonias esse, quarum modum & regulas (hæc enim mea sunt verba) ipse Deus, ut grata essent sibi, præscripsit. Hic nulla prorsus est pugnantia. Liberum fuit vouere, quod videre est in illis ipsis locis, ubi sedes huius est materia, Leuit. 27. Num. 6. 30. Si quis verò vouere cupiat, Modum, & Ceremonias, vel regulas, quomodo vouendum ac persoluendum esset votum, Deum verbo suo præscripsisse, ut omnia secundum præscriptum illius ex fide facerent.

Sed hoc vrget, quod dixerim postea, etiam speciale vouendi præceptum contineri illis verbis: Vouete & addite Domino Deo vestro. Cōtraria itaq; dixisse me, liberum esse, & præceptum, vouere. Quid hic responsum Heerbrande: Hic bonus, inquit, vir, se explicare non potuit, quemadmodum secum ipse non aperte pupauerit: Ah me miserum. Sed respondeo primùm, te sopphantam esse, Hispane, qui petulanter & malicie Diabolica, omnia mea peruertas & inuoluas. Deinde, distinguo inter vota, alia enim sunt Ceremonialia,

lia, quibus vouebant boues, oues, &c. de Ceremonialibus iam & antè dixi, libera fuisse, quæ ad solos Israelitas pertinebant, stante politia gentis illius. Hæc nihil ad nos. Alia verò moralia fuerunt & sunt, de quibus ita
 „ explicatione causarum ita scribro: Quid enim vota
 „ fuere, quæ Deo vouerunt & reddiderunt, nisi gratias
 „ dinis, propter percepta à Deo beneficia, significauerunt
 „ Hæc autem, an non est à Deo præcepta? Sed vrget præceptum
 „ ceptum in sacris literis Hispanus quomodo obligaretur
 „ tur priuatæ personæ, EA VOTA nuncupare: quod si
 „ contentus esse voluerit GENERALI Dei præcepto
 „ spanus, qui aliàs Scripturas sacras non curat, vt in
 „ Ecclesiæ cultibus prorsus non necessarias, non tam
 „ peculiari destituimur: Præcepit enim Dominus, VETE
 „ VETE ET REDDITE Domino Deo vestro. Hæc illi

Vides Hispane, si non es excaecatus, & audis non
 surdus sis, vota quædam esse Ceremonialia, de quibus
 dixi fuisse libera. Quædam autem Moralìa, præcepta
 à Deo. Ideo nulla in his repugnantia, cum contraria
 sint, quæ dicuntur, ad idem, iuxta idem, &c. si nõ es obli-
 litus regularum Dialecticarum.

Quæ verò tertio loco mihi tanquam pugnantia à
 me dicta obijcit: quòd rectè negauerim, Hæresis &
 falsa dogmata, aliud peccatum esse ab Idololatria. Pos-
 stea verò cogitationes falsas, & quæ cūq; falsa dogma-
 ta veritati contraria, Idololatriam propriè esse conten-
 derim. Partim verum hîc, partim falsum dicit Hispanus.
 Verum enim est, idq; verbis Augustini probauit, dicentis: Iosua, Deos vocat alienos, cogitationes alienas
 à Deo in corde, & rationem addit: Quisquis enim, in-
 quiens, talem cogitat Deum, qualis non est Deus, alienum

spongia fol. 5.
 ibid. fol. 16.
 prop. 43.

ntiq; Deum, & falsum in cogitatione portat. Falsum est, quod ait: me contendere, quæcunq; falsa dogmata, veritati contraria, Idololatriam esse propriè dicam. Non enim mea, sed Hieronymi verba in sequenti propositione recito, super Isaia locum: In die illa abijcet homo idola argenti sui, &c.

Quæ hæc sunt: sæpè inquit diximus, Argentū & aurum, pro sermone & sensu accipi, quæ cū à Deo hominibus data sint, vt vel loquantur, vel sentiant Deum, & laudent creatorem suum, illi abutuntur hoc munere in Idolorum simulatione, iuxta illud quod scriptum est: Dedi eis argentum & aurum, ipsi verò de argento meo operati sunt Baal. Cum ergo quis pauore Domini perterritus, Primum IN SPELVNCA PECTORIS SVI IDOLA CONDIDERIT, & in voraginibus terræ absconderit, non audens proferre, quod MALE PINXERAT, secundus profectus est, vt prius celata proiciat, & in sese esse non patiatur. Hactenus Hieronymi verba illic à me recitata. His ego immediatè subiungo: vbi, etsi figuratis vtatur verbis, VERAM TALENENON METAPHORICAM Idololatriam esse, PRAVAS ET SVPERSTITIOSAS DEO OPINIONES, scribit Hieronymus: Hæc mea verba sunt, hæc mea sententia. Postea plura subiungo, eodem testimonio, vbi idem author, suo quodam cōsilio, longius progrediens, etiam falsa ab hæreticis contraria dogmata, Idola vocat & simulachra. Quicquid dicens, de Idolis diximus, ad omnia dogmata, quæ contraria veritati, referri potest. Et ipsi enim in gloria pollicentur, & simulachrum vani cultus de suo ore confingunt, iactant grandia, & ad decipiendos

E 3 simpli-

Spong. fol. 16. d.
prop. 44. 11.

simplices quoscūq; quasi aureis sensibus, & eloquijs argenti splendere fulgentibus, imperitorum obstringunt aciem, & à suis inventoribus sublimantur, in quibus nulla est utilitas, & quorum cultura propriè gentiis, & eorum, qui Deum ignorant. Hactenus ille. Quibus subiicitur 45. Ex his D. Hieronymi testimonijs, quibus colliguntur corollaria contra Hispanum 1. dogmata & opiniones veritati cōtrarias, Idola dici 2. cultus ab hominibus fictos vanos esse, Idololatriam & simulachrum humani cordis. 3. Non per tropum hæc, sed propriè esse Idololatriam, & quidem Gentium. Gentium autem non Metaphoricè, sed propriè Idola coluerunt vericūq; non Metaphorici, fuerunt Idololatræ. 4. Picturam valdè artificiosam ordinis Iesuitici, in postremum hoc eius testimonio.

Quod si hæc tibi displicent Iesuita, cum non sint (quid enim ego sentiã de Idololatria, tum hoc locum alibi scripsi, repertui, probavi illustribus testimonijs S. S. Scripturæ, & Patrum, in primis Augustini) sed Hieronymi: cum hoc exoptules, licet. Et dogmata aut hæretica, falsa cūq; cultus item vanos, à Pontificibus fictos, simulachra humani cordis, siuè cum Hieronymo propriè, siuè, quia ita tibi placet, impropriè dicta appelles. Modò constet omnibus, iniuriam à te mihi fieri luculētam, quòd me ἀντιλογίας, & pugnantia scripsisse iniuste fingas.

VII.

Septimam causam, cur non ausus fuerim amplius secum congregari, fingit Hispanus: quod falsarij crimen mihi à se obiectum, diluere non potuerim. Nec ostendit

à me fideliter allegata. Novum crimen & atrox
 mihi intentatum, quod exemplis aliquot demonstrare
 solentur: sed eadem fide ab ipso mihi obiecta, qua præ
 sentia, hoc est, mala, imò pessima. Id demonstrandum
 est. Primum quòd dixerim: Eccius scripsisse, inuocatio
 nem mortuorum verbo & mandato Dei carere. Cum
 hæc tantùm apud illum inueniantur verba: explicitè
 non est præcepta sanctorum inuocatio in sacris literis.
 A me verò falsarij crimen admissum, nemo vir bonus
 pronuntiabit, cum non verba, sed sententiam, non ma
 la, sed bona fide retulerim. Si enim in Sacris literis non
 est præcepta sanctorum inuocatio: ergo verbo & man
 dato Dei caret. Sed intelligo quid velit Hispanus, re
 spicit enim ad vocabulum EXPLICITÈ. Vnde cuperet
 inferre, ergo implicitè. Sed non audet hoc Eccius tribu
 ere. Ibi enim in sequentibus, prorsus reticet hoc im
 plicitè Eccius, & aliunde, quàm ex scripturis sacris,
 probare eam conatur, de quo paulò pòst, ne sit tibi mo
 ta molesta Hispane.

*Disput. de Idolo
 latria prop. 117.*

Ideoq; Hispanus Rabulam se, & calumniatorem
 se docet, qui præstigijs quibusdam suorum (apud
 nos nostra scripta sunt proscrip) oculos præstringe
 conatur. Respondi ad hanc calumniam etiam antè,
 si dixisset: Me comminisci, sanctorum inuocatio
 verbo Dei omninò non approbari, & rogavi, vt
 Hispanus ex Scriptura sacra, sententiæ eius ge
 nera, & non detorta, inuocationem mortuorum homi
 num ea approbari, doceat vnico testimonio, id quod
 dicere sit impossibile. Et quemadmodum hæctenus
 probare non potuit: ita nec in aeternū præstabit vnquã.
 Notum autem est, quod Hispanus hoc, quod ab ipso
 petieram

*Spong. 106.
 fol. 47.*

petieram, cum facere non potuisset, iam hîc pro pudentia sua Idolomania in mortuorum inuocatione, pronouam tam Eccij, quàm communis erroris defensione, addit.

» Intellexit enim ille Eccius, cum esset eruditus, verum
 » Dei latius, quàm expressas Scripturas, patere. Quia
 in alio suo quodam contra me scripto loquitur, Deu-
 bum, non tantùm literis, sed etiam Ecclesie voce sonat,
 quod, inquit, non negatur, nisi ab hæreticis. Hoc, scilicet,
 est sapere, hoc est eruditum esse, intelligere traditi-
 nes humanas, hæ enim sunt verbum Dei non scriptum
 imò, quicquid Pontificij, imprimis Iesuitæ credunt,
 cunct, scribunt, sentiunt (Hi enim nomine Ecclesie Ca-
 tholicæ veniunt) id verbum Dei esse non scriptum, pe-
 remq; ad pietatem vim & auctoritatem, cum Sacra
 Scriptura habere, tam latè enim illis patet verbum Dei.
 Cum igitur Ecclesia Pontificia, sentiat, credat, scribit,
 doceat, mortuos esse inuocandos: Non ergo verbo
 mandato Dei caret sanctorum inuocatio, quod tu He-
 brande dicis. Atq; ita, inquit Hispanus deprehendit
 lector, quantus sis amicus veritatis. Ita scilicet tra-
 ctandi sunt Hæretici: Hæc an non Euclideanis firmiora
 sunt demonstrationibus? Vtiq; sic enim vt diximus
 scripsit, Hæc nemo nisi Hæreticus negabit. Quemad-
 modum etiam hîc addit: Verbum Dei latius patere quàm
 expressas Scripturas, tu non credis, quia vt antè signifi-
 ficauit, ex eorum grege es, qui soli hoc non credunt, ni-
 mirum Hæreticorum. Hactenus Hispanus. Itaq; bene-
 sum contemptus.

Quid si autem, Hispane, te ipsum eius, cuius me
 criminis arguis, reum esse, & quidem in hoc ipso loco
 Eccij te verba & sententiam corrupisse, euincam? Ag-
 pericu

culum faciamus. Probare Eccij verbis, & sententiaris, eum non dicere, sanctorum inuocationem verbo & mandato Dei carere, etiamsi dixerit, eam ex auctoritate in sacris literis non preceptam.

Quare Intellexit enim ille, inquis, cum esset eruditus, verbum Dei latius, quam expressas Scripturas, patere. Atqui hoc ipsum te comminisci (vt verbo tuo vtar contra te) aio, & affingere Eccio, alienumq; hoc loco proorsus à mente eius esse sic probò. Quia statim aliam, & quidem hanc subijcit rationem, vnde nempe Ecclesia didicerit, sanctos esse inuocandos, videlicet ex miraculis, & sanctorum auxilijs, quæ senserunt & experiti sunt inuocantes, verba eius hæc sunt. Noluit ergo Spiritus sanctus expressis scripturis docere uenerationem sanctorum: sed eiusmodi firmatos in fide, docuit per miracula, & sanctorum auxilia, fuis ad illos precibus, illos uenerandos. Audis Hispane, non ex verbo Dei, latius patente quam Scriptura, quod tu contendis, sed per Miracula, & sanctorum auxilia (si Dijs placet) mortuorum illic ab Eccio probatur inuocatio. Non ego falsarius sum ego, sed tu, Hispane, *ἐπιμαρτυροῦμαι* deprehensus. Atq; ita deprehendet lector, quantus tu sis veritatis, qui verum nihil scribere potes, sed ad inuitiam, impietatem, Idololatriam defendendam, & inuisa rectè & verè dicta deprauandum, peruertendū, corrumpendum, natus, factus, fictus. Tædet itaq; me in ista bestia, eiusq; mendacijs detegendis, atq; in lucem proferendis, conflictando, tempus perdere. Sed quid facias eiusmodi monstro, & inanis gloriæ mancipium, quòd de silentio nostro trophæa pro inuoluta superbia, erigere conatur? Præter meam itaq; uoluntatem

F ad hæc

adhæc odiosa certamina pertrahor. Sed stulto respondendum erat, ne sibi sapere videretur.

Volunt videri Iesuitæ, subtilius errores, reliquos Pontificijs, pingere posse, quos tamen communes habent omnes, & quantumuis crassos & enormes defendere conantur, ideò turpius se dāt, vt hoc loco Hispanus, inuocationem sanctorum ab Eccia ex verba Dei probatam, asserit. Qui Scriptura eam probari non posse affirmavit. Hic pictor, vt videtur, ingeniosus, Inquit, quia vir doctus fuit Eccius, non ignorauit verbum Dei latius patere quàm Scripturas S. Quàm hanc suam prodit non stoliditatem modò, sed improbitatem ac impudentiam insolentem. Nihil horum Eccius, hinc Miraculis eam probare instituit. Pudeat itaq; suæ stultitatis Hispanū, qua homines demētare cupit. Sed hoc suū habet. O ergo non miserū solū, sed & infœlicem Hisp. infœlicis Ecclesie etiam suæ sydere, ad mendaciam, impietatem, Idolomaniam, pallianda natum, quæ tamen malè tegit, ita vt stultitia ipsius cum malicia coniuncta innotescat, seq; deridendum propinet omnibus.

Huius similis est Hispani calumnia, cum inquit, me asserere, Concilium Tridentinum ponere: Vnum & idem esse Eucharistiam, & Christum: Cum tantum, inquit, definiat, IN EUCHARISTIA esse præsentem Christum. Respondeo. Primū, non dixi, Concilium id ponere, sed MENTIRI, Hispane, Concilii tabulum: quod repeto. Respexi non ad verba Hispani, quæ nulla citauit, sed ad sententiam illius. Et si enim non totidem & iisdem verbis vtatur illud: Vnum & idem sunt, Eucharistia, & Christus: tamen hæc mens est illius

& sententia, quæ ex verbis colligitur, cum annihilat substantiam panis & vini dicunt in Eucharistia, & nihil remanere in illa, nisi Christum. Ergo Eucharistia & Christus idem sunt: quia in illa nil nisi Christus. Unde conciliabulum decernit: Divinos, & soli Deo debitos honores, Eucharistiæ adhibendos, dicentes: Nullus itaq; dubitandi locus relinquitur, quin omnes Christi fideles, pro more, in Catholica Ecclesia semper recepto, Patriæ cultū, qui vero Deo debetur, huic sanctissimo Sacramento, in veneratione adhibeant.

Vbi etiam obiter notanda probatio, vnde & cur cultus Patriæ, soli Deo debitus, Sacramento Eucharistiæ adhibeatur, mos scilicet in Ecclesia receptus.

Quod verò Hispanus negat, se suumq; Conciliabulum, solam & nudam Christi in Eucharistia præsentiam statuere, eò quòd accidentia remanere asserant: *Spong. fol. 22.* Tam antea respondi, nec Philosophicè neque Theologicè hoc verum esse, sed portentosa verborum esse, quæ de accidentibus sine subiecto per accidens adoperandis nugentur. Cum enim accidentia non nisi in subiecto sint, & illorum esse, sit inesse: Nullum verò subiectum hinc esse aut manere contendant isti novi dogmatistæ: Ideo nec accidentia adesse possunt.

Nam quod per admirabile id fieri miraculum fingunt, figmento non probato, fides illis non debetur. Quare idem illis est Eucharistia & Christus, cum præter hunc nihil isti in ea habeant. Habes responsum, Hispane, ad illud, quod adeò improbè, vt alia quoque, dicebas.

Quod 5. loco mihi objicit: Mala fide à me Augustini *Spong. fol. 8.* & verba citata, quòd dixerim: Manifesta esse Augustini *Id. 8.*

gustini verba, fornicationem illam Israelitarum cum Ephod, genus quoddam Idoli fuisse, & à Deo defectio- nem, quod extra Tabernaculum fecerit Gedeon ali- quid simile illius Ephod, vbi Deus coleretur, nec me diluere potuisse. Hoc enim, inquit Hispanus, peccatum fuisse dixit quidem absolute Augustinus, non autem fuisse Idololatriam. Respondeo. Me vehemèter dubitare, num satis mentis compos sit Hispanus, an verè potestate excesserit. Nemo enim sanæ mentis hæc dicere & facere potest, quæ Hispanus. Age itaq; vide- mus & audiamus ipsum Augustinum loquentem, et ver- ba sua recitantem, quæ ita habent: Hoc ergo illicitum cum fecisset Gedeon, fornicatus est post illud omni Israel, id est, sequendo illud contra legem Dei. Vbi frustra quæritur, cum Idolum non fuerit, id est, cultus Dei falsi, & alieni simulachrum: sed Epod, id est, de Sacramentis tabernaculi, quod ad vestem Sacerdotalem pertineret: Quomodo fornicationem Scriptura dicit populi, ista sectantis atq; venerantis: Ideo scilicet, quod præter Tabernaculum Dei, vbi erant ista quæ scri- bi fieri iusserat Deus Israel, extra aliquid simile heri- phas non erat. Ideo sequitur, & dicit Scriptura: Et factus est Gedeon, & domui eius in scandalum, id est, ut ab offenso Deo discederet. Quia & hoc quoddam genus Idoli quodammodo erat, quod extra Dei Tabernacu- lum quodlibet manu factum, pro Deo coleretur. &c. Repeto itaq; Hispane, & dico, manifesta esse Augusti- ni verba, ut iam auditum est, apertè dicentis, quoddam idoli genus esse. Temerè itaq; & impudentissimè ne- gas, Idololatriam fuisse ab Augustino dictam. Quod verò apud eundem sequitur, (quæ verba allegat iste:) ut

*Questionum su-
per Iud. cap. 41.*

NOTA BENE.

*Hispane, cultus
præter uerbi Dei
rationem institu-
tos, ab Augustino
fornicationem,
hoc est, Idololatri-
am dici. Quod tu
semper negasti.*

ne sit peccatum Gedeon, quòd extra Dei Tabernacu-
 lum faceret aliquid simile, vbi coleretur Deus, non
 sed solido auro velut ad adorandum constituerit
 Ephod: De animo & còsilio Gedeonis loquitur, quòd,
 ubi bona fecerit intentione (quo nomine Hispanus suã
 synagogam & cultus hypocriticos, seu Idololatrias
 potius, excusat) tamen peccatum fuisse ab ipso, pro-
 nunciat. Et quale hoc fuerit peccatum, in specie disertè
 dixit: Genus quoddam Idoli fuisse. Quid his apertius
 & manifestius Hispanus? Non separat Augustinus, vt
 tu, negans esse Idololatriam, sed coniungit & peccatum
 esse à Gedeone, & qualis peccati species, nempe Ido-
 lum. Nihil ergo agis Sycophanta tuis præstigijs & ne-
 bulis, dissimulatione, occultatione, negatione in re ma-
 nifesta. Non potes fallere oculos vigilantium.

Illud verò quomodo non ineptum est, & absurdum
 adeoq; ridiculum se præbet Hispanus, vt re ipsa furio-
 sum se esse doceat: quòd mala fide, me Augustinum
 alio loco allegasse asserit: cum scripsi, eum veneratio-
 nem imaginum, inter hæreseis recensuisse: idq; proba-
 tum, & ex libri inscriptione, de Hæresibus, & ex verbis
 authoris, cumq; quod ad illa responderet, & se suamq;
 ecclesiam à crimine Hæreseos liberaret, non inueniret,
 in miser inquit: illū tantum priuatam in eo genere su-
 perstitionem cuiusdam Marcellinæ & Carpocratiano-
 rum commemorare. Quàm insignis ista Hispani est im-
 pudentia, cum summa eius vanitate coniuncta. Si enim
 proximè cõcessero, &c. Marcellinã istã solam, Christi,
 cultu: imagines adorando, in cõsumpção coluisse:
 quid: an ideo immeritò inter hæreseis ab Augustino
 transferretur. Quia scilicet priuata tantum sceminae su-
 perstitio

spongia fol. 91.

perstitio fuit. An verò illa superstitiosa, quòd priuata:
 Vos verò iam quia multi sanctuli id facitis publice, non
 solùm verè sanctis, sed etiam fictitijs, qui in rerum na-
 tura nunquam fuere, Dijs vestris, Christophoro dno,
 Georgio, Catharine, & huius farinae alijs Dijs Romanis
 sacra ista facitis, quòd illa priuatum, ideo Religio sit
 tores Deorum: Commonefacit me Hispanus respondens
 illius Pyratæ cuiusdam, ab Alexandro capti, què cum
 interrogasset: Ecquid tibi fecit mare, quod illud infestum
 habes: Respondisse perhibetur: Et quid tibi orbis ter-
 rarum: An verò, quia ego exiguo nauigio id facio, pu-
 rata: Tu autem, quia classe, Imperator diceris:

Quàm igitur iniquè comparatum est, quòd, cum de
 idem faciunt, non sit idem: Quia Marcellina priuata
 persona, & quidem fœmina, imagines Christi & Pauli
 coluit adorando, incensumq; ponendo, superstitio dicitur:
 tur: Iam quia multi magni, docti, sapientes, sancti vni-
 uersæ Christianæ hęc Religio, & Catholica nihilominus dicitur
 Ecclesia, ab Idololatria immunis: Sitis ergo secundum
 Augustinum Marcellinistę, à formina Marcellina,
 aut, si vobis sexus sordet fœmineus, Carpocratianę Hę-
 retici Papistę, secundum non solùm Augustinum, sed
 Ecclesię, tum Catholicę, sententiam, qui, iudicio Ec-
 clesię, Hæreseos sunt condemnati,

Hoc modo Hispano accidit, quod stultis, qui, dum
 vitia vitare volunt, in contraria currunt, crimen, à se
 suisq; Idololatrię dum amoliri & depellere conatur,
 Hæreseos admittere cogitur. Pudere itaq; Pontificios
 Patroni huius debebat, qui ad eò ineptè causam
 agendo perdit, & longè reddit deteriorem, vt iam non
 solùm idololatrę esse, sed etiam Hæreseos conuictos
 & dam-

damnatos, videant omnes, Hoc acceptum ferant su-
bulæ impudenti.

Postremò, hoc loco etiam negat, me potuisse ostens-
ere, Augustinum taxare consuetudinem venerandæ
reliquias, ideo noluisse ostendere. Quia Epist. 118. quæ
ego in margine citaueram, maximè commendat ve-
teres Ecclesiæ consuetudines, qualis ea, inquit, procul
dubio est. Respon. Error est commissus à Typographo
in numeris, propter aliquam numerorum similitudinē,
quod etiam oculatissimis accidit, qui 118. expressit,
cum sit 119. ex qua verba Augustini retuli, quod Hi-
spanus ignorare non potuit, sed quia hinc calumniandi
materiam habuit, cupidissimè eam arripuit vt pauperi-
em suam proderet. Et quidem verum est, in vtraq; Au-
gustini Epistola Ecclesiæ laudari consuetudinem. Tum
autem temporis Ecclesiæ fuisse consuetudinem veterē
adorandi (venerādī dicit Hispanus, molliori vtens ver-
bulo, sicut de mortuorum inuocatione eadem vtuntur)

Reliquias, nihil Hispanus cunctatus, magna confiden-
tia affirmat Qualis ea procul dubio est, inquit. Ego
vero, eam procul dubio non fuisse, aio: sed damnasse id
Augustinum prebavi, dicentem: O serui Dei, milites
Christi, Irane dissimulatis callidissimi hostis insidias,
tam multos hypocritas, sub habitu Monachi, vsq;
dispersit, circueuntis prouincias, nusquā missos,
quā fixos, nusquā stantes, nusquā sedentes. Alij mē
Martyrū, si tamen Martyrū, venditant, &c. & oēs
omnes exigunt, aut sumptus lucrosæ egestatis, aut
salutæ precii sanctitatis. Et idem iterū: Non sit no-
bilis religio cultus mortuorū. Quia si piè vixerūt, nō sic
ambulant, vt tales quærāt honores: sed illū à nobis coli
volunt

Spong. 58.
Augustinus de ope-
re Monachorum
cap. 28.

Augustinus De
vera Relig. ca. 53.

wolunt, quo illuminante lætantur meriti sui nos esse cõ-
 sortes. Honorandi ergo sunt, propter imitationem, non
 adorandi propter Religionem. Procul dubio ergo, in-
 ter illa talia, Hispanæ, etiam hoc taxauit. Quod si maxi-
 mè temporibus Augustini vñ fuisse recepta Reliqui-
 rum adoratio, cuius tamen iam probauimus cõtrari-
 Num ideo probanda? Minimè verò, vñ ita enim facta
 sunt omnibus temporibus superstitiones, quæ præce-
 tu pietatis & Religionis, primùm ab hominibus expo-
 gitantur, deinde in consuetudinem abeunt. Huius
 di multa inquit Augustinus, propter nonnullarum
 sanctarum, vel turbulentarum personarum scandali-
 deuitanda, liberius improbare non audeo. Quibus au-
 dit Augustinus, Sed hæc nimis doleo, quia multa quæ
 in diuinis libris saluberrima præcepta sunt, minus co-
 rantur. Et tam multis præsumptionibus, sic plena sunt
 omnia, vt grauius corripiatur, qui per octauas suas (si-
 licet à Baptismo) terram nudo pede tetigerit, quam qui
 mentem vinolentia sepelierit. Quantopere sanctus vi-
 perturbaretur & doleret, si audiret, hodie auicula vni-
 us aut alterius cibum, hospiti serius aduenienti à cau-
 pone propositum Sabatho, centum constare florenis, &
 præterea exauktionatione ordinis senatorij, adeoq; con-
 sulatus: & sic capitis diminutione mulctari. Huiusmodi pec-
 nitere nemo facile emet. (Sicut rusticus pyris & caseo
 vefcens simul, cum cibum hunc haberet in delicijs.)
 Quod vbi, & quam nuper id factum sit, ignorare non
 potes Hispanæ: idèq; vobis sit impulsoribus & stibellæ
 Adulterium verò leuissimè puniri, imò à quibusdam
 vix pro peccato haberi.

Inter huiusmodi: (pro qua voce vsus sum vocabulo
 talis)

August. 1. 19. cap.
 19.

memoria me fallente, qua in re tamen non magis
 perere à me peccatum esse iudico, & absolutionem ab
 Hispano peto) dixi etiam, tanquam sub genere. Reli-
 gionum venerationem comprehendit. Quia, alibi ut di-
 citur & probatum est, difertè eam damnet: cum tamen cras-
 sa ista scelerotatria Pontificia, nondum vsu esset recep-
 ta, quod successu temporis postea factum est, in immen-
 sum vnà cum mortuorum ossibus, præter naturam au-
 ctis, crescente etiam superstitione, quam Pontifices
 Rom. confirmarunt & auxerunt, datis indulgentijs,
 præsertim ad limina Apostolorum & ossa illorum, si-
 cut genuina, siue adulterina, cõcurrentibus. Hinc ma-
 nifestum est, falsi crimè, in citandis aliorum locis, à me
 non esse admissum, ut falsò me Hispanus criminatur,
 non habens quod verè mihi objiceret, ideoq; fingen-
 dum, & mentiendum erat.

VIII.

Scribit homo vanissimus, plusquam centum in
 spongia mea se annotasse mendacia. Item numeravi
 in semel centum & nouem, quæ in margine habeo
 notata, ut possim ostendere, si quis per ocium, & op-
 portunitatem postulet.

Verùm, meræ nugæ sunt, & mendacia Hispani
 indicis, nõ mea, quæ affingit mihi. Sicut Antilogias
 colligere ex meis scriptis, & quod mala fide quædam
 auerim, conatus est, quod probare hæcenus non pot-
 est. mihiq; luculentam ab ipso factã iniuriam, demon-
 strat. Talia sunt & hæc.

Ut quod primò annotat paginam 2. Confut. menti-
 endum me, quòd dixerim, cum sua, nullo Scripturæ S.
 G confir-

Spong. fol. 2.

confirmasse testimonio. Atqui ego non simpliciter dixi mendacissimè. Sed tantum, & quidem in specie ac disertè, de controuersijs inter nos, & ijs, in quibus cardo versatur. Quibus subieci: Nam quod in margine, multas citat disputationis suæ conclusiones, quas Scripturæ S. testimonijs se confirmasse ait: Partim sunt extra controuersiam positæ, partim contra Caluinum institutæ, cuius tamen dixeram litem, me nolle facere meam. Hic Hispanus se inuenisse putat, quomodo me mendacij arguat, dicens: Fac Heerbrande (quod non est) me in lite tantum cum Caluino, ut ais, Scripturas protulisse. Nonne hoc satis est, ut agnoscas, te fuisse haud lenter mentitum, etiamsi tantum in rebus controuersis dixisses me non citauisse Scripturas? Nonne lis cum Caluino controuersia est? Atqui ego disertè dixeram, quæ non probaueris, Hispane, Scripturæ S. testimonia nempe de quibus inter nos controuersia est, Disputationem enim tuam, de Idololatria, præsertim contra Tubingenses, ut habet Titulus, & me quidem nominatim, instituisse. Et excepi primùm ea quæ sunt extra controuersiam, ut, quàm atrocis sit Idololatriæ crimen, & quòd Idololatria sit, crassa illa exterior, quam tu definis, &c. Vbi, te multa cumulasse, præter rem, Scripturæ testimonia, affirmo, cum contradicente careas, ideoque labore te isto supersedere potuisse, ni librum crescere maluisses, addidi. Quod uero dicis: Nonne lis cum Caluino controuersia est? Vtiq̃. Luculèter ergo, inquis, te mentitum agnoscas. Nequaquam uerò, quia de illa in specie excepi, me nolle ipsius litem facere meam. De ea ergo, ut omnibus bonis manifestum est, controuersia dixi, quæ inter nos duos est, & in quibus cardo versatur disputationis nostræ, Hæc. n. mea uerba sunt.

Spong. fol. 2.

Hinc

ne itaq; apparet tua, Hispane, calumniã di, & recte
 verè dicta depravandi, ac mētendi libido, & Diabo-
 rum studium Quod tibi, in Theologorum conuentu,
 vestro senatu, in faciem obiectū est, à quodam docto
 Magistro, Theologiæ studioso, Curiense Frey cogno-
 mine, te mihi iniuriam facere. Qui, cum acrius se oppo-
 neret, intra quatrīdū Ingolstadio discedere iussus est,
 nisi cum infamia excludi mallet. Sicut &, quod edictū
 Rectoris & Senatus Academiae 6. Maij Anno. 80. est
 propositū, inter cetera hæc quoq; habet: Vt diuersæ re-
 ligionis studiosi, nullos à S. S. Tridentina Synodo pro-
 hibitos libros, Ingolstadium sibi afferri curent, alijsq; ^{ce}
 suppeditent. ^{ce}

Hinc amplius, Hispane, vanitas tua cōspicitur: quod,
 dū de ista iniustitiæ parte cōquestus es, prohiberi nos
 frē Respon. lectionē, sub pœna excommunicationis, ter *Prefat. Confutat.*
 giueratus es callidè: Quasi verò, inquit, vel pœnã ego
 excommunicationis maioris decernere possim; vel ex-
 communicationem studiosi Lutherani extimescant.

Interea verò Esauitæ isti, flabella seditionum, ac tu-
 multuū, peissimis suis & Diabolicis artibus tantum pro-
 pauerūt, vt, nō solū Ingolstadij, scriptis nostris nullus
 teat aditus, sed fascinatis præstigijs Iesuiticis, summis
 magistratibus, edictisq; decretis, mandatis, rescriptis,
 Bullis ita omnia perstrepan, vt scriptis nostris per-
 tua sit constituta indicatq; proscription, libri nostra-
 rum, quos isti hæreticos vocant, oppidatim, vicatim,
 & domatim inquirantur & conquirantur, Vulcano
 res perdendi, quicunq; fuerint reperti. Publica hæc
 & omnib. nota, nulla arcana reuelo, liceat vulgata
 nim referre, & saltem conqueri de Esauitarum ini-
 quitate. Quale quid Iulianus olim Apostata facere
 G 2 insti-

instituit, sed Domino mirabiliter in medio eum contra
tu prohibente, perficere quod moliebatur non potuit.

Cum igitur veritate, & materiæ inopia laboret Hispanus, fingit se tot in meis scriptis annotasse mendacia, sicut etiam in hoc postremo suo scripto hoc loco facit, folia obiter quædam annotat, ad quæ singulis respondere nihil necesse est, cum ex primo, reliqua cuiusmodi sint, tanquam Leo ex vnguibus cognosci facile possint. Quia nullum finem istarum tenuium ac frivolum cavillationum esse video, hocq; sibi palmarium esse propositum, ut stridula sua dicacitate obtundat omniaq; inuoluat, ferocia sua, & Iesuitica superbia, rogantiaq; præ se contemnat omnes, ut solus emittatur & in doctorum numero habeatur præcipuus.

IX.

Hispanus bestia superbissima, ut omnibus modo superior me videretur, cum nec veritate causæ, nec argumentis sua impia dogmata, Idololatriamq; plusquam Ethnicam, quàm in turpissima mortuorum innocatione, alijsq; crassissimis, defendere possit, vel saltem numero causarum à se confictarum, quæ quàm infirmæ sint ostendimus, me superare voluit. Cum enim octo ego causas veras & iustissimas commemorassem, cum ipso de hac prophanissima impietate non esset amplius disputandum; Ipse nouem alias confinxit & mentitus est, propter quas respondere noluerim, aut etiam non potuerim. Sicut olim Ethnica quadam, non tam superstitiosa, quàm ridicula diuinatione, ceu oraculo aut omine cœlesti prædictum perhibebatur, quod Hector ab Achille esset superandus: quia nomen huius, literarum &

& syllabarum numero excederet & superaret illud. Ita miser Esauita, cum rerum veritate destituatur, numero saltem causarum temerè à se confictarum, superiorum se in certamine euasurum sperauit.

Nonam itaq; esse ait, quòd amplius non habuerim quid dicam, aut quid etiam conuicier exhaustus. Vocasse enim me ipsum Diabolum, impostorem Sycophantam, canem. Sed se pro nomine Iesu libenter contumeliam pati. Num exhaustus sim, sensit in Spongia, ad cuius plurima quid solidè responderet, non habens, misera quæsiuit & valdè ridicula effugia, quibus elabi non potuit, turpiter ἐκ ἀντιθέσεως depræhensus multoties, de quo postea.

Ad conuicia, quæ ipse ita vocat, quod attinet: Vera sunt quæ scripsi, nec retracto, fateor me vocasse ipsum ^{Spong. 12.} Diabolum, nec reuoco nec doleo, hoc enim ipsa re & facto declarauit, quod demonstraui hoc modo. Quicūq; sciens, volens & petulanter calumniatur, & inuertit verba Domini Dei nostri, est Diabulus. GREGORIVS DE VALENTIA id facit, ergo est Diabulus, Maior est per se manifesta ex Etymo. Minorem probaui. Quod enim Dominus Deus noster præcepit generaliter: Quicquid tibi præcipio, HOC TANTVM facito domino. Item: Nō addetis ad verbum, quod ego præcipio vobis quicquam, &c. Hic Hispanus verba Domini calumniatur, imò peruertit, & inuertit, planeq; contrarium docet, inquiens: NIHIL minus Deum genitum iussisse, quàm vt ea tantum, quæ ipse præcepit surpemus ad cultum. Non igitur Hispanum Antiphetam tantum, vt ipse me, sed Antichristum, imò Diabulum, quod est, aduersarium Dei, adeoq; Diabulum

G. 5 ipsum.

ipsum meritò ac iustissimè appellabimus, qui immedia-
tè Deo contraria, & è diametro pugnantia, scribere &
docere, Diabolica superbia non veretur, instar patris
ipsum. Nam cum Deus dixisset, &c. morte morientis.
Antiquus serpens dicere ausus est: Nequaquam mori-
emini. Ita cum Dominus dicit: Quicquid ego tibi præ-
cipio, hoc TANTVM FACITO Domino. Hispanus ac
Nihil minus quàm hoc tantum faciendum in cultu,
quod Dominus præcepit. Tenet ergo consequentia.

Quare non est vt Hispanus gloriètur, se pro nomi-
ne Iesu contumeliam pati, cum non poena, verum casus
faciat Martyrem: Sed pro nomine Diaboli, cui fideles
præstat operam, patronus omnis generis Idololatæ
ab ipso excogitæ inq; Ecclesiam inuectæ: Et hoc
instar, quod in Fabulis habetur, facis, qui aquam sibi
agnoturbari causabatur, quo occasionem acciperet
laniandi ipsum. Vos rerum omnium affluètia frui-
ni, in gratia & autoritate magnatum, quorum libera-
tate benè curatis cuticulam Lupi. Quia verò vos ab
ouili Christi abigere cupimus, turbari vobis aquam
vosq; propter Christum contumeliam pati & perse-
quutionem, conquerimini. Qui verò pro hoc nomine
Iesu contumeliam patiantur, sentiunt id plurima hodie
Christi membra, sub istis Diabolis, Cainitis, totæ ditio-
nes, regna, & prouinciæ, quæ istis Esauitis auctoribus
affliguntur, persecutionem patiuntur, in vincula rapi-
untur, mulctantur, sedibus eijciuntur, & sicut oves occi-
sionis iugulantur, mactantur, vt veniat super eos, cru-
delissimos hypocritas, Satanæ flabella, & instrumenta,
omnis sanguis iustus, qui effusus est ab Abel vsq; ad
hæc tempora, quibus omnia cædibus completis vbi-
cunq;

neq; potestis, Oculi vestri truces erga nostros, caedes,
 verba minas, gestus sanguinem, factaq; omnia seditio-
 nem spirant. Nec conquiescetis flabella Satanæ, donec
 Magnates ad arma concitetis, quibus pax publica Im-
 perij turbetur, Germania euertatur, vosq; brachia in
 sanguine nostro lauetis. Hæc vestra vestriq; capitis stu-
 dia, nobis ignota non sunt, nec vos clam ista facitis, ex-
 tant vestra scripta, quibus summos Magistratus ad tan-
 tam perfidiam & crudelitatem extimulatis. Quod de te
 quodq; hypocrita cruenta prædicas. Sed sentietis car-
 nifices, in quem pupugeritis, progenies viperarum, im-
 plebitis, nisi Deus propicius prohibuerit, mensuramp-
 trum vestrorum, nec enim ultio vos quiescere finit. No-
 ta est historia belli sacri, in quo authoribus Pontificè
 Rom. & Cardinale Iuliano, induciæ cum Amurathe
 Turcorum Imp. & pax sunt violata, summo Reip.

Christianæ detrimento, ad varnam exercitu
 nostro deleto, pereuntibus vnâ Rege
 Ladislao & Iuliano Car-
 dinale.

Confuta

CONFUTATIO REFUTATIONIS
Iesuiticæ.

Accedit postea Hispanus ad refutationem rarum mearum causarum, quarum primam mendacia Hispani, Dixi, & verè dixi, idèq; peto, titulum ipsum & libelli inscriptionem (Confutatio calumniarum, quas Heerbrandus Spongia sua complexus est) impudens, stupendum, & potentosum esse mendacium. Sed id admodum sanè ridiculè me dixisse ait Hispanus, idèq; vt confirmem, inquit solam me sibi meam obijcere authoritatem. Age enim demonstremus, vter hîc sit mentitus. Nullæ enim in illa Spongia calumniæ habètur, sed veritas, quæ in alio numero, contra omnes inferorum portas, hoc est, Iesuitarum latratus, & vociferationes, stat & manebit: Ideo confusionem potius fuisse inscribendam, quàm confutationem, quia nihil eorum, quæ à me sibi obiecta sunt, verè confutare potuit. Quædam enim silentio præterit, ad quæ tamen secunda vice respondere iustus est, fortè quia horum ipsum pudet, qualia sunt quæ à Scholasticis sunt disputata: vtrum Deus possit suppositare asinum, cucurbitam, pennam: Item illæ propositiones sunt possibiles. Deus est lapis, Deus est asinus, Deus est homo damnatus, DEVS EST DIABOLVS, patet, quia eadem ratione, qua conceditur: Deus est homo crucifixus, mortuus, sanctus, beatus: etiam iste concedendè, per communicationem Idiomatum. Similiter quod ad Psalterium Mariæ attinet, quod totum ad Mariam esse translatum, omniaq; Dei propria, illi esse attributa

Disput. de Multi-
plici Pontif. Ido-
latria prop. 5.
Spong. fol. 3.
prop. 7.

NOTA.
Horrendas Papi-
starum blasphemias.

Spong. fol. 35.

outa, dixi, & ob oculus posui. Nullum hic potuit ex-
 gitare, aut inuenire colorem, quo illa pingeret, altera
 vice à me admonitus. Quædam hyperbolas esse
 confessus est, ne prorsus obmutesceret, sed vel saltem
 aliquid diceret, Hyperbolas autem nostri homines mē-
 dia, sic ciuiler, nominant. Multa cum recensuissem
 absurda, impia, addo & blasphema, ex istorum Scrip-
 tis: vt, quòd Maria pacificet discordantes, Deum & ho-
 minē: Ex virtute tua, Omnes, qui te inuocant sincero
 corde, liberas. Item de se dicere scribitur: In me omnis
 gratia & spes viæ & virtutis, vitæ & salutis. Quæ sum
 omnibus omnia, communis saluatrix omnibus, in cœlo
 & in terra, & in limbo, & in purgatorio laborantibus.
 Item: ô femina mirabiliter singularis, per quam infer-
 na remediatur, homines saluantur, de cuius plenitudi-
 nis exundantia respersa sic reuiescit omnis creatura,
 per cuius benedictionem, benedicitur omnis creatura,
 etiam creator à creatura. De plenitudine tua accipiunt
 omniuersi, tristis consolationem, peccator veniam. Ma-
 ria peccatorum scala, Maria maxima mea fiducia. Hæc
 ratio spei meæ, peccatorum liberatio, in morte as-
 suatio, purgatorij ignis refrigeratio. Per Mariæ pie-
 tatem habemus saluari, in manu eius omnis salus nostra.
 Hæc salutis humani generis ratio consistit in multitu-
 dine gratiæ & fauoris Mariæ. Hæc sibi fideliter seruiē-
 tes & deuotè ad eam currentes, ab hostibus saluat, con-
 solationem præstat in morte, Dæmones fugat, errantes
 à damnatione liberat, liberans nos à damna-
 tione Geheñæ, Mediatrix salutis nostræ, de cuius me-
 ditatione securè homo potest sperare. Quia omnia po-
 test in cœlo & in terra, Mediatrix non tantum inter-

Hæc celsio-

„ cefsionis, sed etiam saluationis, iustificationis, reconcilia-
 „ tionis, &c. Omnia eam posse, Christoq; imperare,
 „ quia ipse sit Domina. Ita vt plus fiducia in merito,
 „ atq; intercessione Mariæ, quemadmodum & reliquorū
 „ rum sanctorū, quàm in Christi merito posuerint, illis
 „ in huius locū substituerint, diuiso inter Christū & Ma-
 „ riam regno, huic misericordiā, illi iustitiam tribuamus.

Confes. Hisp.
 fol. 50.

Hæc, inquam, illi cum obiecissem in mea Spongia,
 cum defendere nullo posset modo Hispanus, & tam-
 pelsimè hominē haberent, & nec excusare, nec negare,
 nec etiam penitus tacere, ad tam multa, tam magna,
 absurda, tam impia, addo & tam blasphemam posset
 suuoluit soluere argumenta, quod ex Rhetorum Sc
 lis didicit Sophista. Ridiculum me factum respondeo
 qui puerili hoc ludendi genere oblecter, & ex Missa-
 bus, Sequentijs & Horarijs, atq; eros chartis, ista col-
 legerim. Cum aut, inquit, comode exponi possint, aut
 quæ minus sint apta, priuatorū simplicitati tribuenda, pe-
 cto cultui sanctorū, præiudicare, nec possit ne cedere.

Hocine respondere est, an ludere, Hispane, in re ma-
 ximè seria, vbi de præcipuo totius Ecclesiæ cultu agi-
 tur, vera dico Dei inuocatione? Quid puerilis iustus
 est, ista colligere & vobis obijcere, in quibus vestra cō-
 sistit Religio, quæq; agitis quotidie? Puerilis ergo iustus
 est vestra Religio, vt certè est, cuius graues viros pude-
 re debebat meritò. Neq; n. vt tu mentiris splendide,
 paucis quibusdam priuatis simplicibus, factū est, & si
 personis? Publica hæc est Ecclesiæ Romanæ praxis,
 Missalia, & quæ in eis habentur, publicè ab omnibus re-
 gni Pontificij Sacrificulis & Monachis, qui publici
 sunt persone, leguntur & fiunt, publicus est hic cultus. Sic
 Mariæ

arialia, ingentia volumina, Stellaria, Horaria, Hortu
 mine, publica sunt scripta, similiter & Sanctorū Lu-
 ndae. Praxis hæc est Ecclesiæ vestrae. Quod si
 nec non extarent publicè, negare omnia homines isti
 urati essent. Hocq̄ modo dum excusare te à mēdacio
 conaris, magis te nō solūm accusas, sed prodis, mēdacia
 mēdacijs cumulans, teq̄ ipsum implicans. Sicut vulgō
 dicitur: Ad palliandū vnum mendaciū, opus esse septē
 alijs, mendacē oportebat esse memorē. Mentiri ergo te
 splendide omnes vident. Neq̄ ego ita facilē te elabi pa-
 tiar, vt maximē anguilla magis videaris lubricus, & vul-
 pecula callidior, Hispane, nimis aperta sunt hæc mens
 dacia tua.

Et quale hoc sit, quod commdē exponi posse dicis,
 ipse es interpretatus, his verbis: Cū sancto dicitur: Fac,
 aut concede hoc, sensum esse: effice precibus, & inter-
 cessione apud Deū tua. Qua vna fidelia omnes volui
 si dealbare, vt alij tui sodales, parietes. Quam verò ab-
 surdum hoc sit, multis docui exemplis, è quibus vnum
 alterum me repetere necesse est, cum obiecta men-
 dacia agnoscere nolis. Cum dicitur Marię virginis: per
 tuam sanctitatem peccata mea purgantur. Quid: hic ne
 horum verborum sensus, secūdm tuam expositionem
 per tuam sanctitatem, id est, effice precibus & in-
 cessione apud Deum tua, vt peccata mea purgentur:
 quod tibia sonat, aliud pes saltat. Item SECUNDVM
 MISERECORDIARVM TVARVM MVN-
 DABE ME AB OMNIBVS INIQUITATIBVS MEIS, Dat Napt nit,
 sagt der Sachs.
 est, effice precibus & intercessione apud Deum
 tuam, vt ille me mundet ab omnibus peccatis meis.
 Similiter & illius: Et vitam aeternam mihi tribuas
 H 2 Sed

Spong. fol. 35: c.
36.

Dat Napt nit,
sagt der Sachs.

Sed magis perspicua sunt verba hæc, quam vt hanc quis illis vim afferre possit. Sicut dicitur: Vbi verba sunt manifesta, nihil opus est interpretatione, Præsertim tam aliena à verborum sententia, & impertinens. Sed deficiet me dies, si singula per censere vellem, præsertim impiam, absurdam, blasphemam, sibi à me obiectam, à quæ vel prorsus nihil respondere potuit, & ne quidem conatus est, vel ad eò turpiter se dedit Hispanus, vt eum à pueris, si ista legerent, rideretur. Non enim idem respondere, quod, non tacere. Et impertinenter ac sine dicere, non est soluere. Quod si hæc tam aperta mendacia agnoscere non vult, doceat, quid, quomodo, vbi, ad hæc saltem, quæ iam breuiter repetimus, responderit. Rectè itaq; ab initio mei libelli dixi, Ipsi libri eius titulum, & inscriptionem: impudens, stupendum & portentosum esse mendacium. Et non confusionem, sed confusionem, fuisse inscribendum.

Ex quibus etiam apparet, quàm verum sit, quod in sua Refutatione causarum mearum, scribere sibi permisit: Me ne aliqua quidem potuisse verè sibi obijcere mendacia, sed affectasse miserum calumniam. Non ergo, vt iterum mentitur Hispanus spendidè, meam, & quidem solam (vtor verbis eius) ipsi obieci auctoritatem, nec aliquod posse me ipsius probare mendacium.

Quomodo mea probauerim, lectori pro iudicium relinquo. Quod verò nullum ipsius probare potuerim mendacium, quàm atrox & horrendum eius sit hoc mendaciū, vel hoc id ipsum docet, quod sibi à me obiectum, etiam nullo colore pingere est conatus, sed tanquam surdus & mutus transiit: Cum bis scripsit (vel potius spendidè mentitus est) concessisse me, Ecclesi-

am Ca-

Catholicam, fidei esse Regulam. Cum hæc mea ^{Disputat. de Idololatria. prop. 4.}
 verba. Infallibilis & immota regula, in Theologia ^{Spong. fol. 1.}
 vera, & vera Christi Ecclesia in terris, est Sacra ^{prop. 3.}
 scriptura, quæ ideo Canonica dicitur, quòd sit norma
 & regula infallibilis, omnium dogmatum & cultuum.

Quis hîc palpabile Hispani mendacium, non sensit? Ingens enim & infinitum esse discrimen inter duas istas, meam, & ab Hispano corruptam, proq; mea ab isto venditam, propositiones, nemo est qui non videat, & intelligat, præter cæcos & amentes.

Deinde, quòd ait, veritati iniuriam me irrogare, quòd dicam, ipsum sine Scripturæ testimonijs, solius Ecclesiæ autoritate, aduersus me certauisse. Primum enim, inquit, vel ipsi margines libellorum meorum clamant, &c.

Respon. Verum est, quòd supra memini, de ijs, de quibus nulla est controuersia, utpote, quod Idololatria sit, cum honor soli Deo debitus, creaturæ, ut creatori, tribuitur. Quis enim hoc vnquam negauit, cum & Turci, & Iudæi, & Ethnici saniores, hanc ipsius imperfectam de finitiunculam sint probaturi: Item, quale, tantumq; sit peccatû Idololatria, alleuisse ipsum marginibus plurima scripturæ testimonia. Verùm in his, in quibus cardo causæ versatur, quod mortui sint inuocati, imagines & statuæ adoradæ, &c. Hæc, ut Scripturæ testimonijs confirmaret, semper vrsi, tribus me scriptis. Hic facilius est è pumice aquam, quàm ex homine Scripturæ testimonia exprimeres.

Et quàm sua nec potuerit, nec etiã voluerit, Scripturæ testimonijs probare, hinc manifestum euadit: quod me, è Scripturis sua ut confirmaret, vrgentem, H 3 ineptum.

non recipias, siue Ethnicorum ritus. Quæ sine horribili,
 plusquam Diabolica Scripturæ S. S. blasphemia, dici
 ipso nequeunt. Et quomodo friuolum hoc meum argu-
 mentum, & nugatoriū, telaque arundinea, quod carere ista
 Scripturæ S. testimonijs dixeram, refutabit, iam ostendi. Et
 tamen nihilominus homo vanissimus & impudentissi-
 mus, veritati iniuriam me irrogare, absque rubore scri-
 bit, quod dixerim, seu scripserim, se sine Scripturæ te-
 stimonijs aduersus me certauisse. Vnde apparet, hoc
 genus Dæmoniorum, nisi ad oculum suis mendacijs
 demonstratis, inque lucem prolatis mediam, non erube-
 scere. Iudicet itaque Lector æquus, vter vim veritati
 fecerit.

Tandem verò, cum improbe adeo vrgerem, seque
 genuinis scripturæ testimonijs destitui bonus vir in-
 telligeret, ad vilitatum suam confugit asylum: Verbum
 Dei non literis tantum signatum esse, sed illud quoque,
 quod Ecclesiæ voce sonat, (hoc est, vt linguam istorum
 italicam interpreter: Traditiones humanas, decreta
 Pontificum, & Statuta Ecclesiæ Rom.) quod non, in-
 iuri, negatur, nisi ab Hæreticis. Entibi verbum Dei,
 hæretice. Reuoco itaque sententiam, & me mentitum
 veri cogar, si traditiones humanæ Ecclesiæ, eius de-
 creta, parem vim cum Scripturæ S. S. ad pietatem & au-
 ritatem, ad dogmatum Ecclesiasticorum & cultus
 confirmationem, habeant.

Deinde, meis verbis docere, meoque proprio
 conuincere vult testimonio, se Scripturæ testi-
 monijs sua probasse. Dixi enim, Hispanum, Scrip-
 turæ Sacræ totiusque Psalterij deprauationem, Inuo-
 cationem quatuordecim Opitulorum, & inprimis
 D. Mariæ

D. Mariæ defendere. Sed quis hîc Sophistam agere Hispanum non videt, ita pueriliter ludetem, in re scribenda. An non enim Sycophanta, idem est, nullo probare Scripturæ testimonio: &, probare velle Scripturæ S. deprauatione? An verò ita desipis, vt affirmare audeas te id Scripturæ testimonio defendisse, quod, corruptum & deprauatis eiusdem testimonijs, efficere sis conatus. Apage sis in malam rem cum isthac tua Sophisticatione. Sed hæc artes sunt Hispani, quibus valet plurimum suosq; eiusmodi obtundit blateramentis.

Alterum Hispani mendacium esse dixi, quod scribitur: Victorem me magna cum leuitate iactauisse per cõcionem. Id quomodo diluat, audire operæ precium est. Quod si, inquit, falsum est, nõ mea, sed aliena est culpa. Et nisi fallor, extant adhuc Ingolstodij literæ, ab his mine, non contemnendæ autoritatis, ex vicinis Tabernaculæ locis conscriptæ, quibus id accepimus.

Non ignoramus, vicinos quosdam nostros Ebraicos & Edomiticos nos, & plus quàm Vatiniæ persequi odio, qui malevolentia quadam, & hypocritis viciosa crudelitate, animum Edomiticum explere nostro sanguine cuperent. Sicut illi olim in vastatione Hierosolymæ, & fratrum suorum Iudæorum interitu, clamabant: Exinanite, exinanite vsq; ad fundamentum in ea. Non, inquã, ignoramus, illos hæc, & alia multa, de nobis spargere mendacia, & quæ volunt, scribere posse. Neminem autem nostrum ex me audiuisse ista de meis aduersarijs & certaminibus, nullo verò minus de victorijs gloriantem, certum est. In genere Pontificiorum mentionem facio, eorumq; errores, quoties opus est, & occasio se offert, Scripturæ S. testimonijs refuto. Hoc libenter

enter confiteor tibi pater sancte: Ex tuo igitur malo,
 ne me metiris ingenio, Hispane cholericæ, qui qualia
 me euomeris conuicia, tibi es conscius, nisi furore
 mens tibi fuerit erepta.

Sed hoc permirum mihi videtur, quod quam sibi
 tulit legē, eā mihi quoq; vt pro mei excusatione & de-
 fensione vtar, non concedat. Iudicem iniquum esse ne-
 cesse est, qui æquo me secum iure viuere non patitur, vt
 quod sibi æquum, mihi sit licitum. Cum enim ego scrip-
 sissem, ad me per fide dignos relatum, Hispanum cum
 suis gregalibus, lectione meæ disputatiōis, sub excom-
 municationis maioris pœna interdixisse: leuitatis me
 denuò accusat leuissimæ, quod rem crediderim incre-
 dibilem, cum penes se non sit, hanc pœnam decernere.
 Interim tamen libenter agnoscit hoc loco, & fatetur,
 sui esse muneris, principes, vt Hæreticos & Hæretico-
 rum effigies comburant, & ad meritas de eis sumendas
 pœnas, adhortari.

Videre mihi videor Iudæorum Pontifices, Sacer-
 dotes, Scribas, & Phariseos hypocritas, Christū vin-
 tum ad Pilatum adducentes, improbè & sceleratè vr-
 gentes ac impellentes, vt istum in crucem ageret, quod
 potestatem non habeant occidendi quenq;. Nec ta-
 men prætorium volebant ingredi sanctuli, ne pollue-
 rentur, sed mundi & puri ab istius sanguine; Pascha
 credere possent. Ita hic sanguinolentus hypocrita
 se fulmen illud ex communicationis in quenquam
 dirigere posse, Quasi verò ex Pontificali pronuncia-
 tione, de facto excommunicationem maiorem in-
 iussit, nostrorum legentes scripta, ideoq; sub hac pœ-
 na omnes dehortari: Quasi verò non Rector & Sena-
 tus Scho-

tus Scholæ Ingolstadiensis, cuius ipse membrum est, Edicto proposito, omnes à Conciliabulo Tridentino libros prohibitos, afferri, alijsue communicari, non ceuerint? Quasi verò hoc non longè crudelius, Hippocrita virulente, quod Principibus vestris, Esauitæ, thores vos esse fatemini (quod etiam si nullus dicent, tamen toti orbi notum est) & flabella estis, adeoq; filii Diaboli, ab ipso inspirati, qui eos, aliàs natura bonos & clementes, quotidianis vestris adhortationibus tunditis, ad sæuitiam instigatis, vt pios homines, propter veram Christi vnici Mediatoris & saluatoris agnitionem (quos vos ore Diabolico Hæreticos vocati) persequantur, mulcent, proscribant, deniq; Vulcani tradant, & comburant etiam? Et quoniam copia volu fieri non potest eorum, vel saltem in effigies sæuiant. De hoc Dominus videat & iudicet, sicut certè videt & iudicabit vtiq; Hispanæ, quod tibi persuasissimum esse velim.

Hos ergo optimos Principes, vos vestra crudelitate sæuissimæ Carnifices facere cupitis, quæ artes sunt Antichristi Romani, Patris vestri, vicarij Satanæ, vitatae, qui multis seculis iam Imperatores Germaniæ, Reges, & Principes nunquã curauerunt, nisi, cum brachio seculari sibi opus esse, ad Carnificinam suam, contra pios Christi Confessores, ad suæ impietatis defensionem, cum arma ex Scriptura S. deesse, intelligerent.

Interim, dum patitur iustus, memineris Regulæ D. Augustini, qui nullis vnquam bonis in Ecclesia Catholica placuisse scribit, si in quenquam, licet Hæreticum, vsq; ad mortē, vel nõ procul à morte sæuiatur. Vnde de obseruabis, Hispanæ, te cū tua societate Esauitica, & Syna

agoga Romana, secundum D. Augustini Regulam, et bonos esse, nec Christi Ecclesiam Catholicam, sed Iudaicam Synagogam, qui mendax est & homicida, quem imitantur qui sunt ex parte ipsius.

Vter nostrum sua, quae sunt in controuersia posita, Scripturae S. testimonijs comprobauerit, cum ex ijs quae paulò ante, de primo eius mendacio, scripsi, tum ex Spongia mea, & vtriusque scriptorum collatione, facile deprehendet pius Lector: ideoque nihil hinc addo amplius.

Mendacium magnum & impudens huius Rabulae esse dixi, quod in sua praefatione affirmarit: Nullam omnino Ecclesiasticam doctrinam partem esse, quae Scripturis à se quoque non comprobetur. Quod si enim non omnia illic expressa habeantur, tamen bona consequentia inde deduci posse ait.

Hoc si uerum sit, quae siui, quo Scripturae Canonicae testimonio, figmentum de Poëtico & Platonico igne Purgatorio, probare possit, & alia consimilia Papatus? Hic uerò nequaquam figmentum esse respondit, sed eam uerissimam esse eam, quam de igne Purgatorio habent. Idcirco loco Pauli Apostoli ubi dicit: Saluabitur, tamen quasi per ignem: & autoritate D. Augustini qui Doctor fuerit Ecclesiae eruditissimus, cuius coram calceamenti soluere, uniuersa, inquit, istarum medicamentum turba, digna non est, qui locum istum digni Purgatorio interpretatur, se non malè probatum, respondet.

Quid hinc faciemus, pugnat sacrificulus pro aris & hostiis. Et authorem, quo probet, producit non contentum, Augustinum: de cuius doctoris laudibus ueris nihil detrahere volumus. Et nos ipsi ne conferendos quidem fatemur.

III.

IIII.

1. Cor. 3.
August. super
Psalm. 37.

Atqui primùm ego putabam, Scopum esse disputationis hoc loco, Pontificios omnes suæ doctrinæ partes ex Scriptura posse probare. Ad confirmationem autem dogmatum Ecclesiasticorum opus est claris & perspicuis scripturæ testimonijs, quibus conscientia tutò inniti, & quæ nulla ratione eludi possint, auctoritate befactari.

Tale autem hoc non esse Pauli, Hispanus ipse facillè intelligit, nec multum fiduciæ in eum collocat, sed potius Augustini auctoritatem nobis opponit, tamè fidem sibi haberi noluit, nisi indubitatis Canonicis scriptis sua probet. An verò non audis, obijcit Hispanus, è scripturis locum Apostoli Pauli, Vbi, qui per ignem saluari quosdam dicit: quem locum Augustinus, Ecclesiæ doctor eruditissimus, &c. de igne purgatorio interpretatur? Audio. Atqui ego in verba Augustini non sum iuratus, etiamsi longè inferior Augustino. Sicut ipse, in simili casu, Cypriani auctoritatem non vult teneri. Et iterum Non ita quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum & laudatorum hominum, velut Scripturas Canonicas habere debemus, ut nobis non liceat, salva honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare, atque respuere, si fortè inuenerimus, quòd aliter senserint, quàm veritas habet, diuino adiutorio, vel ab alijs intellecta, vel à nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, tales esse volo intellectores mearum. Sicut & in sequenti Epistola, plus fidei patribus haberi non vult, quàm quantum quisq; è Scripturis Canonicis probare possit. Age ergo, libertate nobis ab ipso concessa, cum reuerentia, quæ tanto debetur viro, videamus, & quidem ex con-

August. Epistola
19. ad Hieron.

August. contra
Crescon. Gramat.
lib. 2. cap. 32.
Item Epistol. 111.

Idem Epistol. 112

contextu Paulino: Num illic fundamenta talis ignis
 argatorij iacere voluerit Apostolus. Certum est au-
 tem considerati totum illud Apostoli caput, nihil aliud
 deo agi, quam de Ecclesiæ doctoribus, Apostolis, &
 alijs omnino quibuscunq; , quos figuratè Architectos
 vocat, Spiritualis videlicet ædificij, Ecclesiæ, quæ do-
 mus Dei est & dicitur, in qua extruenda, fundamen-
 tum se posuisse ait Apostolus, quod aliud non est, nisi
 Iesus Christus. Iam alijs doctores aliud superædificat,
 hoc est, doctrinam synceram, sanam, & incorruptam, ac
 cultus ex verbo Dei, quæ quouis auro & gemmis siue
 lapidibus sint præciosa. Alij verò, retento fundamē-
 to, superædificant lignum, lapides, fornum, stipulas, hoc
 est, cultus & opera superstitiosa, hominum ingenio ex-
 cogitata, cuiusmodi infinita sunt in Papatu. Iam Apo-
 stolus vniuersalem addit propositionem: Vniuscuiusq;
 opus quale sit, dies Domini declarabit, hoc est, Deus
 tandem in lucem proferet: vt cultus & dogmata falsa,
 si aliquandiu lateant, & specie aliqua verisimilitudi-
 nis tegantur, hominesq; decipiātur, tandem tamen Do-
 minus in lucem proferet, vt talia vel publicè agnoscan-
 tur & damnentur, vel etiā priuatim, in tentationibus
 conscientiæ, aut vitæ sine. Quod si igitur, in illo exa-
 mine, alicuius opus manserit, quod superstruxit, merce-
 s accipiet: Si cuius opus exustum fuerit, damnum
 patietur, videlicet pudorem, tristitiam, angustiam, & in-
 quietam conscientiam experietur. Et hoc est, quod se-
 quitur: Ipse verò saluabitur, sic tamen Q VASI per
 ignem. Non dicit per ignem, sed quasi per ignem. Sem-
 per enim, inquit Ambrosius super hunc locum, erube-
 scere necesse est, qui se videt falsum defendisse pro vero.

Ambros. in 1. ad
 Corinth. cap. 3.

I 5 Sicut

Sicut idem etiam totum hunc locum in eandem sententiam interpretatur, qua diximus, de Apostolis, & reliquis malis aut bonis doctoribus, eorumque doctrina bona & mala, adultera & prava, quæ interibit, ipse vero quia retinet fundamentum, Christum, saluabitur, tamen quasi per ignem.

Quod si hic locus de igni Purgatorio est accipendus, sequetur, omnes, non modò alios vel doctores, sed auditores, quatumvis pios Christianos, sed etiam Apostolos ipsos Domini (nã & de his loquitur Apostolus ignem istum sensuros, eumque communẽ fore omnibus omninò. Quia vniuersaliter inquit, vnius cuiusque opus manifestum erit, dies enim Domini declarabit, quia in igne reuelabitur, & vnius cuiusque opus quale sit, ignis probabit. Quod absurdissimum esse omnes sani intelligunt. Item, si hæc de igni Purgatorio sunt accipientia, qui hic nõ ignis, sed quasi ignis dicitur: quomodo verum est, quod vestri, Hispanæ homines, de istius ignis cruciatibus sæuissimis nugantur, quod videlicet nihil ab infernali differat, nisi temporis duratione. Et si verè creditis Pontificij, talem esse ignem: quanta vestra est crudelitas, quòd, cum possitis, misellas animulas pauperum, nõ quotidie exequijs & Missis pro defunctis celebratis, liberetis: Et qui sit quod latro, propter scelera sua cum Christo crucifixus, in hunc non fuerit missus, cum is maximè, si quisquam alius, hac purgatione ignis illius indignisset: Vnde & Erasmus dicit, non ad rem pertinere.

Quod verò Augustini interpretationem attinet, idem ipse alijs locis plurimis, de igni tribulationis in

Erasmus Rot. in Annotation. super Nolum Test.

August. Enchirid. cap. 69. de ciuitate Dei lib. 21. cap.

26. De octo quest. ad Dulcitium.

vita, quæ sit amissione bonorum, quæ quis diligit,
 quem & aliæ calamitates pertineant, interpretatur.
 Enarratione Psal. 29. Vniuscuiusq; opus quale sit,
 ignis probabit, Ignis tribulationis, & tentationis. Iste
 ignis multos martyres hîc probavit. Omne aut genus
 humanû probat in fine. Alibi aut omninò dubitat. Sic
 enim scribit: Quod si spiritus defensorum eiusmodi
 perpeti dicantur: Non redarguo Q. VIA FORSITAN VER-
VM EST. Item, Tale quid etiam post hanc vitam fieri,
INCREDIBILE NON EST, & vtrum ita sit, quæri po-
 test. Et aut inueniri, aut latere, nonnullos fideles per
 ignem quendam purgatorium, quanto magis minusue
 pereuntia dilexerint, tanto tardius citiusq; saluari. Ex
 quibus apparet, doctorem eruditissimum, ignem ve-
 strum nequaquam succedere, sed dubitare de illo quâ
 maximè, inquit, Forsitan verum est. Item: incredibi-
 le non est, & vtrum sit: quæri potest. Hanc autem opi-
 nionem non ex sacra Scriptura concepit, cum enim
 Scripturæ testimonia habemus, certi sumus, non ita
 fluctuamus animis: sed ex Platone, cuius fuisse se stu-
 posum alibi testatur, hausit: & quia Apostolus ignis
 purificationem facit, minus consideratè, eum de Purgatorio
 Platónico, Poëtico, & fabuloso loqui, putavit: cum
 non alibi apertissimè neget. Animas statim, post-
 mortem ex corpore discesserunt, iudicari, & vel in requie
 scere, vel in pœna & damnatione, exemplo Lazari &
 aliorum docet: Ibidem cap. 11. Non esse, medium locum
 inter regnum cœlorum & damnationem. Idem, Nec
 ullus vlli medius locus, vt possit esse nisi cum Dia-
 bolis, qui non est cum Christo. Vides igitur, Hispane,
 quomodo sit absurdus, teq; ridendum omnibus, etiâ pueris
 propri-

Deciuitat. Dei lib.
 21. cap. 26.
 id. de origine ani-
 me lib. 2. cap. 4.
 Idem de peccato-
 rum meritis &
 remiss. lib. 1.
 cap. 28.

propines, dum non solum ignem tuum sacrum illum fore
uere cupis, sed etiam omnia vestra dogmata, quantum
uis absurda, & impia, defendere te ex Scriptura S. S.
frustra gloriaris. Itaque miseret me tui, quod tantis laboribus,
studio, & contentione omnium virium, dies me-
cesque patrocinando adeo pertinaciter erroribus, impietati,
& Idololatriæ, miser, nullas admittens admittentes,
nones, aliud non efficias, quam ligna colligas, quibus non
quidem in Purgatorio illo, qui nullus est, sed in inferno
igne inextinguibili, ardeas perpetuo.

Huius simile est, mortuorum quod inuocatione
se ex Scriptura S. S. probasse asserit, & in margine
notat folia Apologetici sui, & confutationis, ut lectus
incautus facile cogitet, rem ita, ut iste narrat, habere.
Ilic autem Iobis cap. 42. allegat. Vbi Iob pro amicis
suis apud Deum intercedit. Id impostor ad mortuos
refert, quorum longe alia est ratio. Et postea fol. 46. Et
Scriptura, inquit, constat, ut nunc alia omitam (quia
licet alia non habet, alias non taciturus loquacissimus)
bonum & placitum Deo esse. 1. Timoth. 2. ut aliorum
intercessione utantur, & sanctos, quamuis non in
corpore, Spiritu tamen viuere, & nos amare & felices
esse, proinde exaudire & iuuare nos velint & possint.

Agnosco, quam hinc mihi obijcit, ingenij mei tarditas
tatem, imperitiam, quod rationem huius consequentiae
non videam. Sed scopas esse dissolutas, & ut Irenæus de
Hæreticis scribit, ex arena nexu argumentu, in quo nihil
cohæreat. Estque syllogiston, & multis laborat vitij
argumentum, nihil condudens. Paulus enim de viu-
uis in hac presenti vita loquitur, quæ male ad vitam
sanctos, quorum alia est conditio, transfert Hispani
hoc loc

loco malus Dialecticus. Et quæ consequentia hæc
 Sancti viuunt Spiritu apud Deum, & nos amant, &
 felices sunt: Ergo nos exaudiunt, & volunt ac possunt
 nos iuuare. A baculo ad angulum. Possunt enim foeli-
 ces esse, etiamsi nec exaudiant nos, nec etiam iuuent.
 Sicut etiamsi non omnia sciant aut possint. Quemad-
 modum & Abraham & Iacob in vita beata foelices
 erant, etiamsi suos ignorarent, nec eos audirent, nec
 etiam iuuarent.

Non ergo Hispanus mortuorum inuocationem ex
 scriptura S. docere potest.

Ita Imaginum & Statuarum adorationem ex scrip-
 tura S. deducere conatur, cum tamen Scriptura ex-
 pressa destituatur. Sed & hinc ad Apologeticum suum
 remittit: in quo se ostendisse dicit, quomodo illa ex eo-
 de colligi possint. Quia Scriptura S. docet, sanctos esse
 honorandos. Porro honor statuis delatus, ad prototy-
 pum refertur. Ergo ex Scriptura constat, adorandas sta-
 tuas. Fallaciam esse docent Dialectici, à non distribu-
 ad distributum, sancti sunt honorandi, ergo statuæ
 eorum adorandæ: & plus est in consequentia, quàm
 præmissis illis, vel hinc in antecedenti: Et quod ad rē
 non attinet, de adoratione statuarum, manifestior &
 maior est Iconolatria ista, quàm ut verbis sit opus, qui-
 bus refutetur.

Iam Pontifex Rom. Gregor. 15. ut turpissimam
 hæc confirmet apud suos Statuarum adorationem,
 quàm Ethnicam Iconolatriam, amplissimas libera-
 tiones addit & concedit, crucem Christi, eius imagi-
 nes, aliorumq; sanctorum statuas, venerantibus, cen-
 tum annorum Indulgentias, singulis vicibus. O Idolo-

K latræ

latræ foedissimi, Diabolo, vt cum Epiphanio loquar, seruietes; quomodo iudicium effugietis gehennæ? Cæci cæcorū duces, quos vobiscum in Barathrum inferni vestra Idololatria & Iconolatria abducitis miseris. Cum vtrunq; verbo Dei expressè sit prohibitum, Ne faciant sculptile, Et in specie, Ne adorent, neq; colant. Hinc factum est, quod Epiphanius Hæreseis numerat: quod mulierculæ quædam Simulachrum Virginis Mariæ circumgestabant, etq; coloridia, id est, placentas offerebant, dicens; Vnde simulchristicum illud studium & C O N A T V S D I B O L I ?

vide Spong. fol. 48. 52. & ibi. in precedentibus & sequentibus plurima in hanc sententiam.

Quod verò Hispanus hoc nomine suorum excusat Iconolatriam, quod honor Imaginibus exhibitus, a prototypū spectet: Hoc ipso declarat, se suosq; in hoc planè cum Ethnicis facere, qui huius eundem afferendi colorem, quod Statuas non tanquam Deos colerent, absit, sed adorationem Imaginum ad Deum transire dicebant. Non inquirunt materias, auri argenti aris, & alias, ex quibus signa conficiunt, eos per se Deos esse, & religiosa numina discernimus, sed eos in his collimus, eosq; veneramur, quos dedicatio infert sacra. Non, ipsi dicebant, simulachra colimus, sed eos ad quorum Imaginem facta, & quorum nominibus consecrata sunt Sicut & Iulianus Apostata hoc colore Ethnicis Idololatrias excusat. Et D. Augustinus, de Ethnicis qui purgatoris sunt religionis testatur, dixisse eos: Non colo simulachrum, sed per effigiem corporalem eius rei signum intueor, quem colere debeo, Super Psalm. 117. Quod ad locum Petri attinet, præcipientis, vt ab illicitis Idolorum cultibus abstineant: ex quo Hispanus

ius intelligi posse dicit, Imaginum cultum, qualem
 in sua Ecclesia: Ita eius depravationem
 monstravi, vt quid amplius responderet non inueni
 et, nisi quòd dicat: se meam loci illius versionē, quam
 offeram, tanti non faciendam iudicare, quanti vulgatam
 versionem. Atqui illa non mea est, sed Erasmi, quam
 Leo 10 Pontifex. Rom approbavit, aliorumq; virorum
 doctissimorum versio & interpretatio, quæ alia ratio
 ne confutanda erat, quàm Conciliabuli Trid: decreto
 stolido, & rudi, quo vulgatam translationem solam au
 thenticam esse voluit.

Pari successu cœlibatum probare è scripturis, 1.
 Cor 7. conatur. Vbi Paulus virginitatem consulere
 videtur, propter necessitatem præsentem tum, & quòd
 tranquillius sit vitæ genus. Verùm non simpliciter aut
 vniuersaliter, sed in his qui donum habent virginitatis,
 vt castè absq; coniugio viuere possint, idq; non solum
 ne corpora polluantur, sed etiam sanctæ sint spiritu &
 mente. Hinc quàm rarum sit hoc donum apparet, &
 quàm pauci inter tot millia cœlibatum hodie, virgines
 reperiantur, singuli animaduertunt.

Nec tamen vult Apostolus his etiam laqueum inji
 cere. Si nupserit, inquit, virgo, non peccat: sed tantùm
 vitiosius, non præcipit. Non enim poterat, inquit Am
 brosius, author coniugij, rem aduersam nuptijs impe
 dit, ne factum suum pristinum accusaret. Reliquis,
 qui hoc dono carent, dicit omnibus Apostolus: Me
 mor est nubere, quàm vri. Neque verò solis laicis
 hæc dicta sunt: sed etiam expressè, disertè, & in spe
 cie Hispanæ, vt tibi dictū scias & memineris, Episcopis

doctoribus, pastoribus, & Diaconis Ecclesiæ Christi, & Timoth. 3. Tit. 1. Vnde igitur nobis lex, de perpetuo omnium Ecclesiæ ministrorum cælibatu? Certè quidem non à Deo, neq; ex loco isto Apostoli, qui nihil de illo habet, Nec etiam aliunde, quod sciam ex Scriptura sacra.

1. Timoth. 4.

Sed hîc me colligo ipsum, & reuoco id, quod dixi in Scriptura S. id nō haberi. Incidit enim mihi insignis, & valdè perspicuum scripturæ testimonium, vnde probatur cælibatus Pontificius, indubitatum Spiritus S. & oraculum, vbi idem Apostolus dicit; Spiritus sanctus testè dicit, quia in nouissimis diebus, discedent quidam à fide, attendentes SPIRITIBVS ERRORIS, ET DOCTRINIS DÆMONIORVM, in hypocrisis loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, PROHIBENTIVM NVBERE, ET ABSTINENTIA CIBIS, quos Deus creauit, &c. En tibi Scripturæ, Hispane, quibus cælibatus tuus quàm optimè probatur. Palmam itaq; tibi lubens concedo, ex Scriptura S. cælibatum vestræ Ecclesiæ probari posse. Triumpham itaq; de me victo, qui hæctenus tibi falsò obiecerim, te tua Scripturæ S. testimonijs probare non potuisse.

Sed hæc mittamus, audire præstat, quomodo ex istisdem scripturis (quod instituit) cælibatum sacrificulorum, Monachorum, & Monialium, ipsemet probet, nō magnam enim me initurum, apud aduersarium Hispani gratiam scio, quod scripturæ testimonium suppeditarim. Hîc verò insignem videre est Scripturæ interpretem, & Theologiæ doctorem eximium. Legem, inquit, cælibatus post votum sponte emissum, conuenientem esse, ex illis probatur locis, qui sunt etiam ratiocinatione coniungendi: obedite Præpositis vestris. Et si quis vouisti Deo, ne moreris reddere.

Quis verò negabit porrò, Hispanum doctorem esse
 doctorum, & Theologum summum, scripturæ inter-
 pretem solertissimum? Imò verò, quis hic stupor est,
 ut potius furor aduersariorum Diabolicus: Primùm
 enim, de votis dictum est, & probatum, Ceremonialia
 ista Mosaica nihil magis ad nos pertinere, quàm Cir-
 cumcisionem, quæ vnus certi fuere populi, certo tem-
 pore definita. Deinde spontaneos & voluntarios cul-
 tus, hoc est, de industria hominum excogitatos, expres-
 se, disertè, & totidem literis ac syllabis, eodemq; planè
 vocabulo, à Domini Spiritu, antequam orti essent, dam-
 natos, Cum Apostolus ἐβελωσκειας, id est, voluntarios
 cultus, damnauit. Nihilominus tamen insigni petulan-
 tia, & malicia planè Diabolica, isti eos commendare,
 & sicut Sodomitæ, peccata sua, prædicare non cessent.
 Ad hæc quod Apostolus præcepit, obedientiam Pæpo-
 sitis præstandam: ad licita, & quæ cum Sacra Scriptura
 non pugnant (quod facit lex, de perpetuo sacerdotum
 celibatu) est referendum. Nequaquam verò vniuersa-
 lis est, vel generalis, vt quicquid isti præcipiant, facien-
 dum sit. Sicut, huius sententiæ prætextu, & abusu, Ty-
 rannidem, Præpositi isti in Ecclesiam, potestatemq;
 vniuersam præcipiendi, sibi sumpserunt, Adeò, vt Cerbe-
 ro ore latrare non sunt veriti: Vbi est maioritas, illic
 præcipiendi potestas, reliquos manet obediendi ne-
 cessitas. Item. Si Papa, suæ & fraternæ salutis negli-
 gens, deprehenditur inutilis & remissus, &c. Nihilo-
 minus innumerabiles populos cateruatim secum ducit
 primo mancipia gehennæ, cum ipso plagis multis in-
 eternum vapulatos: Huius culpas istic redarguere
 presumit mortalium nullus, quia cunctos ipse iudica-
 turus,

Coloss. 2.

turus, à nemine est iudicandus. Quibus docetur, Pontificem Romanum, non Christi vicarium, sed aduersarium, & sic ipsissimum Antichristum esse, qui supra omnia se extollat, &c. Verùm præstigators Esau, se ex quouis quiduis facere posse, oculosq; omnino præstringere posse persuasum habent, hocq; vt conquantur, improbissimè canes impudentissimi sua vregre indefinenter solent, vt vel instando, sicut Romani sedendo, vincant. Sed stultitiâ eorum manifesta fiet in nibus, sicut meritò Hispanum huius probationis putare debebat, si frontem haberet.

Quod verò dicit Iehusæus iste incircumcissus corde & auribus: Ecclesiam suam Sacerdotibus, non tam coniugium, quàm infidelitatem sacrilegam prohibere, cuius, inquit, essent rei, si primam fidem Deo datam, irritam, contrahendo matrimonio, facerent: Nugæ sunt hypocritis istis vsitata. Primùm enim, etsi meo iure vt possem, & aduersarium mendacijs conuincere, & sic proprijs suis verbis condemnare, dum non vult videri suis coniugium ipsum sacerdotum damnari, maxime id fateri, quod dicat: Non tam coniugium eos prohibere: Prohibere ergo suos coniugiū fatetur. Sed hæc, inquam, mitto, cum aliunde & ex, ipsorummet verbis hoc probare promptum sit. Damnare itaq; ipsos coniugiū, nō solùm in sacerdotibus, sed in vniuersum, hinc manifestum euadit: Quod rationes, quas alibi etiam in Iure Cañonico afferunt, contra Sacerdotum coniugiū, generales sunt, atque ipsi coniugio per se conueniunt. Vt cum dicunt: Sacerdotes non sint coniuges: Quia scriptum est, Sancti estote, Nam ego Dominus Deus vester sanctus sum. Item, Qui in carne sunt,

nt, Deo placere non possunt. Ergo, secundum istos, sum coniugium per se, vitæ genus est Prophanum, renale, in quo viuentes Deo placere aut sancti esse non possunt. An iam horum vos pudet Esauitæ, conjugij hostes, Sanctuli, & impolluti corpore & spiritu, semidei, Angeli? Verentur fortè multorū honestorum iudicia, ideoq; dissimulant hanc causam, quæ nimis crassa est, nec speciem vllam verisimilitudinis habet, quam tamen Pontifex tempore tenebrarum afferre nõ erubuit, hancq; impiam turpissimam, & vt cum Apostolo loquar, Dæmoniacam legem, hæcenus omni genere crudelitatis, aqua, gladio, igni, fune, propugnant. Iam verò sola infidelitas, quod primam fidem Deo datam (Votum, si Dijs placet) irritam, contrahendo matrimonio faciant, accusatur, & in misellis Deo scilicet consecratis personis damnatur.

Sed quid multis opus est verbis, quibus conuincamus, eos simpliciter prohibere sacerdotibus coniugiū. Ipsa iuris Canonici verba audiamus, quibus impudens præstigiatoris istius obduretur. Hæc autem verba sunt Canonis. 26. q. 2. c. fors. Copula Sacerdotalis, nec legalis, nec Euangelica, nec Apostolica autoritate prohibetur: Ecclesiastica tamen lege penitus interdicitur.

Hic, Hispane, pro tua versutia, glossam quære, contra huc textum, qua verba admodum significantia elucas, teq; euoluas, tuam tuorumq; Dæmoniacam doctrinam, de Sacerdotalis coniugij prohibitionem, pro veteris iurato & impurissimo calibatu, è Scriptura factam comprobes, si inuenire possis. Quod tum futurum est, cum Diabolus, eius author, Diabolus esse, desierit.

desierit. Non ergo improba est, vt in sequentibus mēbris, calumnia, quod scripsi: Pontificia decreta Ecclesie sonare; Carnales & immundas esse nuptias, sed vt veritatem omnes esse vident. Et magis hinc, Hispanum improbum esse calumniatorem, apparet.

Deniq; quod ad Concilij Niceni decretum contra Sacerdotum cælibatū attinet, primū dubitat de illius fide historię, vbi sibi haud stultè sapere videtur, tanto grauius præiudicio. Deinde, non ideo, dicit, perpetuam legem cælibatus, tanquam iniquam, damnatam. Quid verò? An, quæ cum Scriptura sacra pugnant, non perpetuò pugnant, sed ad tempus. Video quid velit Hispanus: nempe, Ecclesiam suam, & Pontif. Rom. possessoribus, pro suo arbitrio, dispensare. Sicut Card. Cusanus Ecclesie Rom. sententiã descripsit, dum inquit: Scripturas esse ad tempus adaptatas, & variè intellectas, ita vt vno tempore, secundum currentem vniuersalem ritum exponerentur, mutato ritu, iterum sententiã mutaretur. Ita, vt sicut quondam coniugium præferebatur castitati per Ecclesiam: ita & apud Deum remunerantem. Et postea MUTATO IUDICIO ECCLESIE, mutatum est & Dei iudicium.

An verò misogamos vos, Esauitas sceleratos, non vel tandem, in tanta verbi Dei luce, istarum præstigiarum pudet? Quid, an prima fides Apostolo vobis est cælibatus? Nunquid tum hoc in vsu erat? Doceas id Hispane, & doceas ex scriptura Noui Testamenti. Ego verò putabam, primam fidem Deo datam esse & fuisse tum quoq; quæ datur, & fit, in Baptismo. An verò isti prius votum cælibatus vouerunt, quàm Baptizarentur? Quæ hæc præpostera ratio, Hispane? Hic cum Hispanus scrip-

Scripturæ S. auctoritate destituatur, quòd non so-
 Veteris Testamenti Sacerdotes fuerint coniuges,
 quibus tamen, in matrimonio constitutis, Dominus nis
 Dominus dicit: Sancti estote: Verùm etiam Apostolus
 fertè, Ecclesiæ ministros coniuges esse voluerit: Pa-
 trum nobis opponere solet auctoritatem, qui locum
 istum de votis sint interpretati. Verùm iam docuimus,
 Apostolum primam fidem, non de voto cælibatus in-
 tellexisse, quod nullum tum fuit, Nec laqueum consci-
 entis iniicere, Sed liberrimum esse voluit, nec pecca-
 re eos, si iungantur matrimonio, pronunciat. Et alij Pa-
 tres aliter sunt interpretati, sicut Athanasius: Væ vo-
 bis, inquit, qui primam fidem Baptismi cœlitus institu-
 tam, irritam facitis. Augustinus quoq; grauitè pecca-
 re pronunciat, tales nuptias qui soluant. Et Cyprianus,
 Quod si se ex fide Christo dicauerunt, pudicè & castè
 sine vlla fabula perseverent. Si autem perseverare no-
 lunt, vel non possunt, melius est vt nubant, quàm in-
 ignem delicijs suis cadant, Et Canon: Tolerabilius est
 vultæ promissionis vota reijcere, quàm per inutilium
 promissionum custodiam, exhorrendam criminum im-
 mittere mensuram.

*Cyprianus, lib.
 Epistola 11. ad
 Pomp.
 Concil. Toleta-
 num 8. ut citatur
 22. q. 4. si publi.*

Cœnæ Dominicæ mutilationem quoq; è Scriptura
 probare conatur, vt nullus sit tam absurdus, manife-
 stus, & palpabilis error Ecclesiæ Pontificiæ, quem hic
 arguas, suis præstigijs pingere se posse, pro immani &
 suspensa sua impudentia, non speret. Quia Christus
 nec in institutione eius, nec aliàs omninò iusserit, om-
 nes ac singuli fideles cum communicant, de Calice eti-
 am Dominico participare. Sed heus, mentiri vel tan-
 taceffa. An non enim verba sunt manifesta, & mani-
 festissima.

L datum

datum Christi sole meridiano clarius: Bibite ex hoc
 OMNES. Vbi Diabolica audacia, & deprauatione Sa-
 tanica, ex OMNES, hic Iebusæus facit, NON OMNES,
 Sicut Satan in iudiō, cum Dominus dixisset, Moriemini,
 dixit: Nequaquā moriemini, Deum mendacij arguens,
 pater mendacij.

Sic hic quoque totus ex mēdacij composuit Hispanus,
 mendacissimam Heerbrandi esse calumniam dicit
 (verba enim eius refero) quod sine pudore scripserint
 patres ipsos, in Concilio Constantiensi, concessisse
 vsum communicandi sub altera specie tantum, in
 titioni atque præcepto Christi repugnare. Sed quid
 hic mentior Hispanus? Respondet: Instituisse enim
 Christum Eucharistiæ Sacramentum in vtraque specie, quod
 Patres illi commemorant, non idem est, quod præce-
 pisse, ut in vtraque specie ab omnibus sumeretur. Quod
 audio: Monstrum transmarinum, aut bestiam sua re-
 nantem verba: Ergone indifferens est, & liberum, ob-
 seruare, vel minus Christi institutionē, & mutare ipsius
 Testamentum? Atqui hominis Testamentum nemo
 mutat, aut superordinat. Vobis verò licet Christi Te-
 stamentum pro vestro arbitrio mutare, superordinare
 Missæ sacrificium, & mutilare ipsum Sacramentum.
 Quod absque grandi sacrilegio fieri non posse olim Pon-
 tificis Rom. Gelasius pronunciauit. O vos ergo sacri-
 legos *πονηρικλεπτας* An non enim Christus dixit: Bibi-
 te ex hoc omnes: An non idem dixit, Hoc facite, quod
 ipse instituit? An non hæc præcepta sunt: An tu verò
 Christum nugatorem quempiam esse opinaris, & in re
 maximè seria, verbis ludentem? O ingentem hominis
 impudētiam, impietatem, blasphemiam. Quid ab huius
 Rabula,

abulæ, & canis impudentissimi calumnia, tutum esse
 credest, qui adeò turpiter verba Christi euertere non
 dubitasti: Instituisse, inquit, Christum Eucharistiæ Sa-
 cramentum in vtraq; specie, non idem est, quod præ-
 cepisse, vt in vtraq; specie ab omnibus sumeretur.
 Cui ergo ita instituit & præcepit: Haud dubiè respon-
 debit, quod sui gregales, Sacerdotibus, quos tum Apo-
 stoli repræsentabant, Laicis sufficere alteram tantum
 speciem, eaq; contentos esse debere, nec de calice rixa-
 ri odiosè. Vix .n. hac vna tantum specie, dignos. Et vt
 quidam illorum scripsit, ex gratia hanc ipsos accipere,
 quia nihil illis debeatur, quod non ipsis sit institutum
 hoc Sacramentum. Fœnum debetur vaccis, Rusticis
 verò, ni Deus Optimus Maximus Lutherum exci-
 tasset, vespendum iam erat stramine auenaceo. Sed quid
 ad hoc Apostolus: An non is se à Domino ita acce-
 pisse, quod & tradiderit ipsis, scribit Corinthiorum
 Ecclesiæ: Et quid, & quomodo tradiderit, ibidem do-
 cet. Sed de his satis.

Ex quibus adparet Hispanum ea, quæ obieci Ec-
 clesiæ suæ, dogmata, etsi conetur, tamen nequaquam
 esse Scripturæ sacræ testimonijs comprobare. Sed
 veras nugas, imò Scripturæ sacræ deprauationes &
 corruptelas afferre Sophistam, de Purgatorio, mortuo-
 rum inuocatione, Statuarum & Imaginum adoratione,
 vitu sacri-
 ficatorū, mutilatione Cœnæ Dominicæ.

Quod ad crimen Hæreseos attinet: Sicut Iu-
 det olim Prophetas & Apostolos non solum vt
 illis Doctores excommunicârunt, extra synago-
 gam suam eos facientes (vt Christi verbis vtar) sed
 etiam occiderunt: Ita Pontificia colluies nos syn-
 ceros

Explicatio causa-
rum fol. 14.
Euseb. hist. Eccle.
lib. 3. cap. 27.

eius nomen ac verbum: ipsi hæresibus innumeris, veteribus & nouis, à se excogitatis obnoxij Sicut docui, veteres eos Hæreseis, iam olim ab Ecclesia damnatis, è cineribus quasi resuscitasse: Cū Ebionæis negare, solam Christi fidem ad salutem sufficere, sed custodiam censebant illi etiam legis obseruantiam, Sed hinc videre est, quàm frigidè Hispanus id crimen à sua Ecclesia amoliri conetur. Hieronymus, inquit, & Nicephorus testantur: Ebionæos, Ceremonias legis veterum cum Christi lege, contra doctrinam Apostoli, necessariò seruandas esse, posuisse. Et quid tum postea, si maxime ea tantum fuisset ipsorum sententia: An vos idem Ebionæi Hæretici non eritis, quia isti non sufficere solam Christi fidem putabant, sed insuper legum Ceremonialium Mosis obseruantiam: Vos verò similiter negantes, solam Christi fiduciam esse, qua homo iustificetur: Verum Mosis legum moralium obseruatione necessariam esse ad iustificationem, decreueritis & contendatis: Absit, Non tam ouum ouo est simile, quàm vos, & Ebionæorum, & aliorum Hæreticorum, olim ab Ecclesia damnatorum, similes. Quia verò interdum in aliqua circumstantià nonnihil variatis, ideo Hæresion illarum vos reos esse, pueriliter & stolidè negatis, more omnium reorum. Quasi verò, quia non idem literis, syllabis, vocabulis, eodemq; verborum contextu, & orationis forma, per omnia vtriusq; Pontificij, quibus veteres Hæretici olim; vt maxime idem planè cum ipsis sentiatis, ad eundemq; planè finem colimitis, idcirco Hæretici non eritis: Absit inquam. Sic enim eodem nexu & vinculo colligati cum istis estis, quemadmodum vulpes Simfonis, (quas Spōsa in Cantu

is capi vult, per quas etiam Patres Hæreticos intellexerunt,) caudis erant colligatæ, etiam si capitibus dire viderentur.

Sic quod de Montano Hæretico, qui propterea, quod primus leges ieiuniorum, prætextu Paraclæti, id est, Spiritus sancti indixerit, & coniugium soluisse scribatur, veterã Ecclesiam Papicolas damnasse dixi: calidè & astutè se tegere posse suorum eandẽ Hæresim putat: dissimulãdo, quod Hæresis est iudicata, Lex ieiuniorum. Et interim garrit, nescio quæ, de venturo Spiritu sancto. Quasi Hæresis Montani tantum fuerit, de missione Spiritus S. tũ futura, & non leges ieiuniorũ, & nuptiarũ solutio, quæ damnata sunt. Hæc. n. verba sunt Hispani: Vbi ieiuniorum leges, prætextu venturi Paraclæti, Ecclesia Catholica, vel indixit vel seruandas esse ita decreuit, quasi non ante ad Apostolos Spiritus Sanctus missus fuerit, sed postea demum expectãdus, quæ fuit Montani ab isto commemorata Phantasia: Respond. Nusquam legi, nusquam dixi, Ecclesiam Catholicam hoc fecisse, sed Montanum primum fuisse, qui hoc nomine ab illa est rectissimè damnatus. Deinde mulatim irrepserunt leges istæ, & per Pontificios non modo receptæ, sed etiam auctæ sunt, idcõ prætextu Paraclæti & Spiritus sancti, quo ita regi eos asseritis, vt mutare non possint. Sicut quæcunq; in Conciliabilis vestris statutis, prætextu Paraclæti, id est, Spiritus sancti, in quo vos legitimè congregatos prætextis, tanquam oracula eius, obseruanda obtruditis Ecclesiæ. Spiritu ergo Montani, & non Christi, leges vestræ ieiuniorum multiplicium.

L 3

Et quæ

Et quæ hæc est tua, Hispanæ, impudentia, quod ne-
gas à vestris Pontificibus solui coniugia. An non con-
tracta à Sacerdotibus in omnibus vestris Consistoriis
soluitis? Cauere sibi voluit vocabulo, Legitima, voluit
quiens, legitima coniugia solui pro arbitrio posse docu-
it? Verum paulò antè docui, legitima esse Ministre-
rum Ecclesiæ coniugia, quia secundum legem & ver-
bum Dei. Et à quo spiritu profecta sit lex, prohibens
nuptias Sacerdotibus, monstraui. Montanistas ego
vos esse, omnes facillè intelligunt. Quia verò authen-
gis, à vera Christi Ecclesia hæreseos est damnatus, id
vocabulum Montani horretis & refugitis, cum in
ipsum quotidie factitatis. Rem ipsam retinetis, et in-
rim ab Ecclesia hæc decreta facta asseritis, cum tamen
hæc, illa in Montano damnârit. Quæ ergo ista sit Eccle-
sia, omnes facillè vident.

Obiecti Hispano & Pelagianorum furores & Hæ-
reses multiplices, quas cum his communes ipsi habeant
hodie, olim verò ab Ecclesia vera damnatas. Vt, quod
concupiscentiam peccatum esse negât: Hominem libe-
rum habere arbitrium, etiam in Spiritualibus: Gratiam
secundum merita dari: Hominem suis viribus natura-
libus legem Dei posse implere: Patriarchas legis natu-
ralis obseruatione, Iudæos Mosis, Christianos nouæ &
Euangelicæ legis obseruatione, iustos & saluatos asse-
rentes. Quid igitur ad hæc Hispanus? Cum neq; negare
ausit, neq; defendere possit, propter absurditatem &
impietatem, me propter imperitiam non assequi, quæ
ab ipsis de peccato, iustificatione, & gratia, ac meritis
disputentur, nihilq; de hoc genere intelligere, respon-
det. Hac ipsius solutione benè sum contentus. Sed heus
Hispanæ

spane, non ita te elabi & abire sinam. Vos enim totidem verbis negatis, concupiscentiam in renatis esse peccatum, & tantum fomitem esse affirmatis; Hominem ex puris naturalibus, Deum posse diligere super omnia. Item, homini facienti quod in se est, infallibiliter dari gratiam. Hinc de merito congrui & condigni disputatis; Hominem posse legem Dei implere, & plura facere opera supererogationis; Denique Patriarchas legis Naturalis, Iudaeos Mosaicæ, Christianos perfectioris, legis Evangelicæ obseruatione saluatos. Quomodo ergo Pelagiani non estis?

Se suosque Hispanus ab Hæresi Tatiani & Encratarum hacratione excusat, quod hi coniugium, & carnis esum, tanquam per se mala, damnauerint. Respond. Siue per se, siue per accidens, quæsito colore, siue in genere omnibus, siue in specie certo hominum ordini prohibeatis usum rerum, quæ Deus omnibus liberum esse voluit, crimen Hæreseos non effugietis. Docuit Tatianus: Nominus Deo displicere coniugium, quam scortationem. Vos vestrique, ut Maiores & Præceptores vestros, Tatianum & Encratitas, superaretis, Sacerdotem ducen-tem Vxorem, grauius peccare asseritis, quam scortationem & adulterantem. Vide, an non Tatianis, longè sitis superiores & crassiores Hæretici?

Damnauit, inquit Hispanus, Ecclesia Valentiniana, quod portentosam Deorum multitudinem confingerent: se quoque planè illam ignorare & execrari. Respond. Permutatis tantum nominibus, idem aliàs planè arbitratris, conficta innumera Deorum Diuarumque turba, quas non secus aut minus colitis, quam isti suos. Quod copiosè in Spongia ad oculum demonstraui.

Ad

Ad Collyridianorum Hæresin, Mariæ offerenti-
um, respondet, suam Ecclesiam, non tanquam numer-
eam adorare, quamuis ei, & reliquis Diuis, conuenien-
tem honorem habendum doceant. Negare non potest,
se huius reos esse Hæreseos. Quod enim de cōueni-
ti honore dicit, inconuenientem esse, offerendo Di-
donaria, & alia tribuentes, in Spongia copiose est
ctum ac probatum. Sicut & hīc in præcedentibus, quo
defendere, aut excusare etiam, nequiuit Idololatra tur-
pissimus, Et tamen Reginæ cœli offerre nō desinunt.
Nobis verò econtrā Hispanus quod hæreseos crime-
intentat, quia Romani Pontificis ducatum fugiamus
(quæ ipsius verba sunt, non mea, vt impudenter nuga-
tur) Non à Christi ouili secessimus, sed vocem primo-
pis pastorum, vt oues ipsius simus, audimus. Quamuis
Antichristus ille Rom. lupus & Pseudopropheta, non
sonet, ideo iuxta Christi præceptum fugiamus, & Ba-
bylone exeuntes. Et hunc talem esse, totius Romani
Imperij Principum, Episcoporum, & Doctissimorum
Theologorum & Iureconsultorum, atq; ita etiam Ec-
clesiæ Christi Iudicio & decreto declaratum, demon-
strauit: Ad quod Hispanus nihil prorsus respondere
potuit, sed silentio suo turpi agnoscere coactus est.

Nam quod Petrū, successoresq; eius Ecclesiæ præ-
fecisse dum Hispanus dicit, sunt nugæ, & clamores vlti-
tati Papistarū, quibus primatū istum & tyrannidem in
Ecclesiam inuaserunt & occuparunt, quem nullum esse
in ea Christus ipse de hoc interrogatus, quisnam pri-
mus esset in regno suo, respondit: Vos autem non sic.
Pascere iubetur Petrus oues Christi: Ergo vniuersalis
est totius Ecclesiæ Pastor Petrus. Nec hoc solum om-
nes eius

Auentinus.
Explicat. Causa-
rum fol. 18.

L. H. 22.

quodq; eius in loco successores, Quæ hæc consequē-
 ar. Ter negauerat Petrus Dominum: Iam à resurre-
 ctione ter illi cura ouium demandatur. Restituitur
 itaq; officio priori, à quo turpi sua abnegatione exci-
 derat. Sed non vt solus ipse pasceret gregem: verùm
 cum alijs Apostolis, quibus idem officium demanda-
 tum est à Christo paulò pòst: Ite, inquit, in orbem
 vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ. Et
 vbi Petrus hunc primatum & principatum in Ecclesia,
 & inter Apostolos, habuit, aut exercuit vnquã: Paulus
 certè, nihil se ab ipso accepisse, protestatur, nusquam il-
 li celsit, nusquam ipso inferior. Quin imò potius con-
 trã, in faciem illi restitit, eumq; coarguit, ita vt Petrus
 Paulo cedere cogeretur, & ferre redargutionem. Non
 itaq; à Petro, qui horum nihil accepit à Christo, nihil
 habuit, nihil vsurpauit, nihil transmisit, sed à Phoca
 Cæsaricida, quod omnibus notum est, Pontifex Rom.
 Primatum suum Bonifacius, seu potius malefactus,
 improbè instans, reclamantibus multis, acce-
 pit. Neq; enim Petrus, inquit Bernhardus, quod non
 dedit, dare potuit. Quod si maximè Petrus præroga-
 tam quandam habuisset, quid hoc ad loci successo-
 rem? Multa sunt dona personalia, quæ non in hæredes
 transeunt, præsertim in Ecclesia Christi, qui non alligat
 dona sua locis. Verùm sedens ad dextram æterni
 Patris, dona dat Ecclesiæ pro arbitrio, Prophetas, Apo-
 stolos, Euangelistas, doctores, pastores in opus ministe-
 rii. Nihil enim, in toto Nouo instrumento, de Iurisdictio-
 ne ista Papali, plusquàm regia: Quorum nihil Pe-
 trus habuit, nihil accepit, nihil vsurpauit. Dicam autem
 etiam Hispanæ, tuisq; , si ignoratis: Ibi Pontifex Rom.

M Petri

Petri successor est, cum Christus illi dixit: Abi post me Sathan, non enim sapiſ quæ Dei ſunt, Sathanæ ſunt vicarij in terris, non Petri Apoſtoli, cum quo præſentibus nihil habent commune, neq; in doctrina, neq; in officio, neq; in vita aut in moribus. Nec nos tam mores plerumq; Pontificum corruptiſſimos, quàm doctrinam falſam & depravatam, Idolomaniam multiplicem, qua tuetur iſta ſedes peſtilentiſſima, & tyrannidem in Eccleſia libera intolerabilem accuſamus, auerſamur, fugimus, damnamus, execramur.

Quod proinde Hiſpanus dicit: Pontifices Romæ propter ſucceſſionem Petri, maiorem habere prærogatiuam, quàm Aaronis in Veteri Teſtamento Pontifices ſucceſſores: falſum eſt, cum illi ordinatione diuina Authoritatem in Eccleſia Veteris Teſtamenti, & ſucceſſionem ordinariam, habuerint. Quorum nihil Pontificij de ſuo Idolo Antichriſto in vniuerſum omnia probare in omnem æternitatē vnquam poterunt. Ideo nihil prorsus carnalis iſta loci ſucceſſio ad rem facit, nec Eccleſia ad eam eſt alligata, ſed ad ſynceram verbi Dei doctrinam, dicente Domino: Si maſeritis in ſermone meo, & verba mea maſerint in vobis, verè diſcipuli mei eritis, &c. quam cum Antichriſti illa ſententia malorum & errorum omnium lerna, non ſonet, ſed fontes corruperit: Ideò fugienda. Et qui à fide diſceſſerint, manifeſtum eſt ex antitheſi.

Lib. 4. Episto-
rum cap. 83.
Cap. 82.

Deniq; quòd ad locum Gregorij attinet, Antichriſtum vocans, Vniuerſalem qui ſe appellet Episcopum: perridiculus eſt Hiſpanus, aſſerens: non eum vel nomen ipſum, vel officium vniuerſalis Episcopi, Antichriſtianum cenſere: ſed vanitatem in arroganda ſibi glorioſe, & ia-

Ma stande ea voce, redarguere, &c. An non enim verba Gregorij sunt, stultum, superbum, peruersum vocat vocabulū. Vniuersalis Episcopus. Item, in isto SCELESTO VOCABVLO (vniuersalis Episcopus) consentire, nihil aliud est, quàm fidem perdere. Idem, stultum, superbum, peruersum vocat ac Prophanum vocabulum, & friuolum nomen. Hoc scilicet Hispane, non est nomen ipsum, vniuersalis Episcopi, Antichristianum censere. An non vel tandem te pudet, huius tuæ impudentiæ. Sed vident omnes te & fronte carere, & cum veritate ex professō bellum suscepisse.

Lib. cap. 194.

Aterum verum est, quod Gregorius, officium vniuersalis Episcopi nec damnet, nec respuat, sed Petro commissum esse dicat: sed malè intellectis verbis Christi: Petre, pasce oues meas. Et merum esse hoc figmentum, ambitiosorum Episcorum Rom. vel hinc apparet: quod in Concilio Nicæno decretum est. Can. 6. Vt & apud Alexandriam, & in vrbe Roma, vetusta consuetudo seruetur, vt vel ille Ægypti, vel hic suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinē gerat. Can. 8. Et vt Episcopo Hierosolimorum antiquitus tradita honoris prærogatiua seruetur, &c. Vbi hic Hispane, Vniuersalis Episcopus Romanus: suo loco manere iubetur: Sed nec Vniuersalis, nec Primus: Verùm suburbicariarum tantum cura illi demandatur. Et id ex vetusta consuetudine, prærogatiuam retinente Hierosolymitano.

Hist. Eccles. Euseb. lib. 2. cap. 12.

Vnde igitur vniuersalis Romanus: Non à Christo, nec ab Ecclesia, nec à Concilio: sed dolo, vi, fraude, impostura, crimine falsi, quod in Concilio Mileuitano, cui D. August. interfuit, deprehensum est. Cum n. tres Episcopi Romani, Sezimus, Bonifacius, & Coelestinus, qui intra decenniū sibi successerūt, Primum sibi

Tom. 1. Concilio
rum fol 493. usq;
ad fol 521.

M 2 sibi

sibi vindicarent, ideoq; prouocationes ad sedem Romæ tanquam primam omnium, ab Africanis Ecclesijs concedi peterent, quòd hæc ita in Nicæno Concilio decreta essent: Visum est Episcopis Concilij Africani 217. legatis missis ad Ecclesias, Constantinopolitanam, Alexandrinam, & Hierosolymitanam, vt Originalium Archiuis inspicerentur. Quo facto, falsi crimen est comprehensum, cum nihil tale in illis inueniretur, sed id quod antè ex Eusebio est dictum. Ideoq; Concilium Africanum, ad Episcopum Romanum Coelestinum Epistola valde erudita & neruosa missa, contradicit, negat tale aliquid in verioribus & authenticis Concilij Nicæni decretis reperiri. Ideoq; legatos suos in Africa ulterius sustinere non patiatur.

Quibus & ad tertium tuum est responsum, quòd existi, Gregorium tantum redarguere vanitatem, inroganda sibi gloriose & iactanda voce, Vniuersalis Episcopus, Quo enim animo, quo Spiritu, Romani Episcopi primatum istum affectarint, ad eumq; anhelauerint & aspirauerint, Patres Concilij Africani, in dicta iam Synodali Epistola, non tacent. Nec quisquam historie omnium temporum tam expertus est & ignarus, vt ignoret, quibus artibus, fraudibus, imposturis, mēdacijs, sola damnandi libidine, alijs antecellere voluerint, sibiq; subijcere omnia: donec tandem Gregorij huius successor, Bonifacius 7. à Cafaricida Phoca, multis reclamantibus, primatum extorsit.

Hic Phocas Christus ille est, & Petrus, à quo Episcopi Romani Vniuersales, & principes reliquorum Episcoporum omnium sunt creati. Hi ergo omnes, secundum Hispanum, Antichristi sunt, vt certè sunt, quòd
summa

ma vanitate in arroganda sibi glorioſe, & iactan-
 ea voce vtantur, ex mera ambitione primatus istius,
 tyrannidem inuaferint.

Sed collectione, aut interpretatione etiam, verbo-
 rum Gregorij opus non est. Ipse enim, etſi in ſpecie, cō-
 tra Ioannem Episcopum Conſtantinopol. qui vel con-
 ſentiente, vel conuiuente Imperatore, hoc ſibi ſuperbū
 Vniuerſalis vocabulum ſumebat, diſputer: Tamen po-
 ſtea generatim, Hiſpane, concludit; quod tu tibi obſtare
 facile vtiq; intellexiſti, ideopq; diſſimulas, quare etiam
 producendum eſt, vt vanitatem tuam omnes agnoſcāt,
 licet iam multoties antea ſit demonſtrata. Ita autem
 eius habent verba: Ego autem fidenter dico, quia
 QVISQVIS ſe vniuerſalem Sacerdotem vocat, vel vo-
 cari deſiderat, in elatione ſua ANTICHRISTVM præuenit,
 Quia ſuperbiendo ſe cæteris opponit. Sed pergamus
 etiam ad alia.

Greg. lib. 6. in Rea-
 gistro Epistolæ
 rum cap. 194.

VI.

Purum putum eſſe Hiſpani mendacium dixi, quo
 ſcripſerit, me locum Samuelis, vbi cultus ſacrificij per-
 ſeram adhibitus, à Spiritu ſancto Idololatria pronun-
 tiatur, peſſima fide citaffe: Nequaquam enim Idolo-
 latriam illic dici ait, ſed quali Idololatrię peccatum. Et
 autem malè habuit hominem, quòd conſpicilia eum
 alio imponere iuſſi, quò acutius videret, num illud ſuū
 QVASI in Hebræo cōſpicere poſſet; meo tamē nolēs cō-
 ſilio obtemperare, errorem vt defendat ſuum, me phra-
 ſe & proprietatem linguæ Hebrææ non cognouiſſe
 cauſas me animaduerturum, vulgatum interpretem
 recte vertiſſe, QVASI, Audiamus itaq; iam Rabbīnum:

M 3 coniu-

coniunctio, inquit, Vaf, id est, & tantumdem nobis potest
 significare, quantum particula Kaf, id est, sicut, vel quasi.
 si. Iuxta illud scilicet, inter Ves & Va, est differentia
 parua. Cum enim indoctus quidam clericus pastus
 esset & promississet suffraganeo, si ordinaretur in Sa-
 cerdotē, se daturum centum oues: Postea centum
 lit oua. Cumq̄ suffraganeus dixisset, hæc oua esse non
 oues, respondit ille dicto modo. Ita noster bonus Rob-
 nus inter Vaf, & Kaf, id est, V & Ku, nullū ponit diffe-
 men, sed idem dicit significare posse. Cum V, et, signi-
 ficet, & Ku, quasi. Porest, inquit, V. nobis significare
 quantum particula Ku. Da demonstrandi Hispani
 Nusquam in tota sacra Scriptura, particula V, vel Va
 Ku, vel Caph, id est, similitudinem, sicut vel quasi, signi-
 ficat, sed contrarium verum est. Significat enim in-
 terdum V, aduersatiuam. Prouerb. 21. Equus parat
 ad bellum, sed ipsius Domini est salus. Quid Hispani
 hinc ne dicemus: quasi ipsius Domini est salus: quid mo-
 rō absurdius: Imō quid magis impium: Sed hæc Hispani
 est Paraphrasis Hebræa, Grammatica noua, & Theo-
 logia Chaldaica. Interdum est disiunctiua, vel, aut
 ue, significans. Exod. 21. percuties patrem suum, V. vel
 matrem suam, item sic Prouerb. 25: Vt aqua frigida,
 animæ lassæ, sic nuncium bonum de terra longinqua.
 Prouoco hinc ad omnes linguæ Hebrææ peritos. Hoc
 modo, sicut Hispanus antea lippientibus oculis cæcu-
 tire se in Scriptura S. docuit, ut malum Theologum,
 & Scripturæ sacræ corruptorem: ita iam malum se esse
 Grammaticum omnibus declarauit. Hoc modo Hispanus
 quō, diutius mouet & agit malam suam causam,
 eaq̄ bonā facere, vel saltē fūco factio ostēdere cupit, &
 con-

natur nō solūm causam reddit deteriorē, sed se quoq̄
 imper dat turpius, vt plurimum de sua detrahat autho-
 ritate: Ideo meminisse ipsū Prouerbij vsitati oportet:
 Malum benè conditum, non esse mouendum. Sed
 ubi apud suos loco iam cauit, quod hæc ad suos perfer-
 re non patitur: legent tamen hæc multi alij docti, &
 rectè iudicabunt. Nihil magis eum iuuat Chaldaeus
 Paraphrastes, ad quem prouocat, qui comparatio ad-
 uerbio vsus sit. Vbi prorsus nullum habetur quasi, sed
 per omnia, vt habet testimonia Salomonis: ita ille quoq̄
 reddidit, in hæc verba: Quia vt peccata virorum, qui
 consulunt ariolum: Sic peccatū (est) omnis viri, qui re-
 bellat super verba legis Domini: Et vt peccata populi,
 qui errant post Idola. Sic (est) peccatum, omnis hominis,
 qui addit super verba prophetæ. Vbi ab Hisp. oculatis-
 simo monstrari mihi cuperem, Quasi.

SEPTIMUM esse dixi palpabile Hispani men-
 dacium, quod bis scripserit: me constituere Ecclesiā, in-
 fallibilem esse dogmatum & cultū regulā. Quod iam
 iterū repetit mendacium illud suum prius, nouo augēs
 cumulās mēdacio, quod fecundū est, vt error. Dicit
 me inuertere verba, quæ prius scripserim. Hanc non
 esse calumniā, sed mendaciū tuū, Hispane, vt de-
 monstrarem, et si lectori non libenter crebra eiusdem rei
 repetitione molestiam creem, improbitas tamen me co-
 gita. Hæc autem mea sunt verba: In omni dispu-
 tatione, quacunque de materia suscipiatur, certa quæ-
 dam & infallibilia probationum principia, quæ sunt
 certæ, infalibiles & immotæ regulæ atque
 quæ omnia sunt examinanda, constitui necesse
 est. Cuiusmodi est in Theologia syncera, & vera
 Christi

Disputat de
 multiplic. reddi.
 prop. 4.

„ Christi Ecclesia in terris, Sacra Scriptura, quæ ideo Ca
 „ nonica dicitur, quod sit norma & regula infallibilis
 „ omnium dogmatum & cultuū, ad quam omnia exigenda,
 „ da, cum qua pugnantia rejicienda & damnanda. Hæc
 Spong. prop. 3. ad verbum repeto in Spongia. Ex quibus verbis non
 sanæ mentis colligere potest, me Ecclesiam constituere
 re normam & regulam dogmatum. Sed solam, solam
 inquam, Scripturam sacram. Etsi enim ab initio non
 cam singulariter, in omni disputatione, certum & infal
 libile aliquod esse principium (quod tu arripis, & tu
 hinc conuincere conaris) sed plurali numero gene
 tim, quia non de sola Theologia loquor, sed vniuersi
 liter: in omni disputatione, de quacunq; materia susci
 piatur, certa quædam & infallibilia esse probationum
 principia: Postea tamen, cum ad præsens nostrum in
 tutum & Theologicas disputationes accommodo, hu
 tum & immediatè subiicio, & subsumo: Cuiusmodi
 in Theologia sincera, Nō dico, Sunt, sed, Est, Hispanice
 memineris huius. Deinde addo, in Theologia sincera,
 et vera Christi Ecclesia. Hæc duo coniungo, In Theo
 logia inquam, & scilicet, in vera Christi Ecclesia. Non
 autem coniungo in orationis contextu Ecclesiam &
 Scripturam, sicut tu deprauator petulantissime dicis.
 Quid igitur est, & qualis, in Theologia sincera, & vera
 Christi Ecclesia, Regula: Scriptura, inquam, sacra, nor
 ma est & regula illa infallibilis, omnium dogmatum &
 cultuum, &c. Hæc mea verba sunt, plana, perspicua, &
 minimè ambigua. Vnde tu veterator, calumniaris, hunc
 istorum verborum sensum esse colligendum: In Theo
 logia, seu disputatione Theologica, vera illa principia
 atq; infallibiles regulas esse, tum synceram & veram
 Christi

Christi Ecclesiam in terris, tum sacram Scripturam. Anne igitur Diabolus ipse incarnatus, si omnibus viris & artibus mille artifex, verba mea pervertere & ca-
 minari conaretur, vel hæc, vel alia horum similia, in-
 fernali suo ore afflare, eruere & euomere posset, quæ
 Cerberus iste infernalis Hispanus? Vix credo.

Hic studio singulari, & malicia planè Diabolica, omnia mea inuertit, singulare, Est, in plurare cõuertès, Sunt. Quæ ego cõiungo, ipse diuellit & discerpit. Ego enim coniungo hæc duo, Theologia sincera: ille syn-
 ceram à Theologia lacerat, & cum Ecclesia coniun-
 git. Ego coniungo Theologiam cum Ecclesia, & dico, in Theologia sincera, & vera Christi Ecclesia (hæc enim mea verba sunt) norma & Regula est infallibilis omnium dogmatum & cultuum, sacra Scriptura, quæ ideo Canonica dicitur, &c. Ex his verbis meis ille hunc sensum colligendum esse dicit: Infallibiles regu-
 las esse: tum sinceram & veram Christi Ecclesiam in terris: tum sacram scripturam: Cum horum prorsus nõ
 ul in tota illa propositione reperiat. Illic enim me so-
 lam Scripturam S. S. vnicam normam & regulam diu-
 cationis ponere, & ex his ipsis verbis, quæ sunt in
 contextu, & ex immediatè sequentibus testimonijs, ma-
 ifestum est. Ita enim sequitur. Sicut & Chryso-
 stomus eam (Scripturam) exactissimam trutinam, gno-
 sionem, & regulam vocat. Propterea & Saluator no-
 tet ex iisdem (Prophetarum scriptis) cum discipulis
 his, & aduersarijs, adeoq; cum ipso Satana, disputat,
 tumq; scripta enarrans, ad eosdem omnes ablegat:
 habent Moïsem & Prophetas, hos audiant. Item: Seru-
 tati Scripturas: Moïses de me scripsit. Et per Pro-
 phetam

N

phetam suum Dominus: Nunquid non populus à Deo suo requireret visionem? pro viuis ne ad mortuos: Ad legem magis & ad testimonium, Quòd si non dixerint iuxta verbum hoc, non erit eis lux matutina, &c. Hæc omnia & singula, sicut totius propositionis verba, sola Scriptura sacra loquuntur. Et ne verbum quidem vllum facio, ex quo colligi possit, me Ecclesiam, (Sicut Hispanus mentitur splendide,) normam & regulam constituere dogmatum. Hæc in Spongia repetiui, mihi iniuriam fieri summam conquestus sum. Quia verò in monitionem admittere noluit, sed in Confut. suam luminam repetiuit, vt egrè scilicet mihi faceret, quem spondere non posse, sibi per sua sum habuit vanissimum & stolidè superbus homo, explicanda mihi verborum meorum sententia fuit, contra corruptelam & deperuationem Hispani, oblata occasione, ex ipsius quæstione: Num credam, Ecclesiam Christi Catholicam, sicut regulam: ad quam mihi fuit respondendum, quod his verbis feci. Et tamen nec hanc etiam veram Christi Ecclesiam, fidei esse regulam credimus. Sed vt in syn-cera Theologia, ita & in vera Christi Ecclesia, norma esse & Regulam veritatis, Scripturam S. dixi, quæ ideo Canonica dicitur, quòd norma sit & regula infallibilis omnium dogmatum & cultuum.

Et agnoscit ipse ac fatetur tandem calumniam. Ita enim scribit: vt vt sit, certum est, & me probabilem rationem habuisse, vt ex prioribus illis verbis istius colligerem, eius etiam confessione, Ecclesiam Christi veram (quæ eadem est Catholica) infallibilem esse, Regulam: & istum, quod iam propalam & absolutè negat, scripturæ sacre hæreticè repugnare. Quomodo. n. si Christi

Christi Ecclesia falli & fallere nos potest, columna est
 veritatis. Respondeo itaq; ad hanc quoq; objectionem:
 vera (hæc enim sola est & dicitur Catholica) Eccle-
 sia, columna dicitur veritatis, quia agnoscit & retinet
 veram & certam doctrinam Prophetarum & Apostolorum
 super quorum fundamentum est ædificata. Verum hoc
 nihil ad Pontificem Rom. eiusq; complices Esauitas,
 prophanos Idololatrias, qui Synagoga sunt Sathanæ.
 Hi enim doctrinam istam persequuntur & damnant. Si-
 cut tempore aduentus Christi in carnem, veritas erat
 & permanebat in Ecclesia gētis Iudaicæ, quæ sola erat
 peculiaria Dei tum in terris. Sed non erant vera Dei Ec-
 clesia, Pontifices, Sacerdotes, Scribæ, & Pharisei Hi
 enim, etsi in ordinaria essent successione, & custodiret
 Scripturas sacras, Synagoga tamen erant Diaboli, quos
 Christus cæcos, cæcorum duces appellat, sepulchra
 dealbata, qui, instar Ieluitarum hodie, circumibant ma-
 re & aridam, ut facerent profelytos, qui postquam facti
 fuerint, filij stant gehennæ duplo amplius. Sed erant Ec-
 clesia, pauci electi, Zacharias, Simeon, Anna Prophe-
 tissa, Maria, Elisabeth, & alij, qui expectabant redemp-
 tionem Israël. Sæpè enim Ecclesia ad ingentem redigi-
 tur paucitatem, sed tamen Dominus semper aliquos
 servat rectè sentientes, ut tum quos iam diximus Inte-
 ra illis ordinarijs successoribus, sacerdotibus, errantibus.
 Quod & olim conquestus est Dominus per Prophetam,
 speculatores istos omnes ordinarios, cæcos esse. Sicut
 hoc nostro seculo eadem planè per omnia est ratio.
 Regesimus itaq; Dei beneficio, Hispano sua mē-
 dia in os maledicum, Sophisticum, spurcum & foeti-
 dum, ut ijs se oblectet quàm diu voluerit, siquidem ve-
 ritate non delectatur, sed diligit mendacium.

11. Secundam causam, cur non amplius cum Hispano
 sit, de mortuorum inuocatione, Statuarum adoratione
 Idololatrica, disputandum, esse dixi: quod neget prin-
 cipia Theologiae, quale est, ex perspicuis & illustribus
 Scripturae S. S. extractum testimonijs: Non esse huma-
 no consilio, absq[ue] verbi Diuini autoritate, cultus
 Ecclesia instituendos. Idq[ue] probaui ex Deut. 4. 15.
 » Matth. 15. hic bonus vir glossamate excogitato exci-
 » pit: illos tantum voluntarios cultus damnari, qui ad
 » verbo Dei non sint praecipiti, vt etiam cum lege Di-
 » na pugnent. Christum enim nusquam, vt cultum
 » officium aliquod probes, Dei mandatum requirere, sed
 » tantum illum damnare cultus, qui ita sint voluntarij, et
 » tra Dei praecipitum, vt etiam cum lege Diuina pugnent.
 » Quam loquendi consuetudinem etiam in Scripturis
 » vtitam esse dicit, vt ad significandam rem aliquam di-
 » uino praecipito aduersari, dicat, eam minime esse man-
 » datam aliquo praecipito, vt in Deuter. vt adorent Solem
 » & Lunam, quae non praecipiti. Haec summa est, & verba
 » commenti Hispanici, quibus *ἰδωλοποιήματα*, id est, volun-
 » tarios cultus, quos expressit & dicitur, eodem plane voca-
 » bulo, in Scriptura sacra, Spiritus sanctus, antequam ex-
 » cogitati essent, damnauit, probare conatur. Et tamen
 » fronte perfrita, Rabula iste in Ecclesia surgere audeat,
 » eosq[ue] defendere, quae sicut colore, eos scilicet tantum
 » damnari cultus ab hominibus excogitatos, qui cum le-
 » ge Dei etiam pugnent. Qui enim Deus in Scriptura S.
 » singulos, quoscumq[ue] homines ex suo proprio cerebro,
 » & corde, quod fons est inexhaustus, imò mare prauar-
 » um, vt cogitationum, ita & opinionum ac superstitionu-
 » num, excogitaturi essent, omnibus temporibus, vsq[ue]

Deut. cap. 17.

mundi finem, cultus ordine recensere & prohibere
 cuiisset: Ideo in genere vniuersaliter, & praecepit, vt
 tantum faciamus, quae ipse in verbo suo praecepit, &
 super ea prohibuit omnia, quae cuncti homines, in cul-
 tu, ex suo confingere possunt ingenio. Verba manife-
 stiora sunt, quam vt glossemate Hispanico eludi pos-
 sint. Quod ego tibi praecipio, hoc **TANTVM** facito Do-
 mino; nec addas **QUICQUAM**, nec minuas: Vt custo-
 diatis praecepta Dei vestri, quae ego praecipio vobis. Sic
 enim Vatablus Hebraeae linguae peritissimus & Profes-
 sor Parrhisienis Regius, legit, & annotationem addit
 (vt custodiat) causatur, inquit, Moses, ideo nihil esse
 addendum, vel demendum verbis Dei, ne non seruentur
 praecepta Dei, quod Traditiones hominum, verbo
 Dei addita, obstaculo sint, ne seruentur. Praecepta .n.
 hominum auertunt a veritate, Tit 1. & seducunt corda
 innocentium Rom. 16. Haecenus Vatabl. Vtri hic cre-
 dendum, Vatablo, qui sua perspicuis scripturae S. Testi-
 monijs probat: an vero Hispano, qui totus Script. S. con-
 tenti & si dei analogia, contradicit? Na. de ijs, quae ipse
 suo fingit, ceretbro, qualia sint, postea videbimus.
 Nec hoc contentus Moses, insuper discretè prohibe-
 re, quae homines bono affectu, vel intentione, excogi-
 unt, & faciunt in cultu. Non facietis, inquit, iuxta om-
 nia quae nos hic facimus hodie, singuli quicquid rectum
 in oculis suis: si cui reperitur praeceptum. Quicquid
 ego praecipio vobis, custodietis, vt faciatis, non addes
 illud, neque diminues ex eo.
 Dominus & ea tantum, quae ipse praecipit in cul-
 tu, eos vult facere, (est autem particula, **TANTVM**, exclu-
 siva, eos excludens cultus, qui non sunt praecepti.) Et
 nullum omnino vult addi, Non addas quicquam. Et non
 N 3 solùm

Deut. 4. 2. 10

Deut. 10.

solum frustra se colit doctrinis hominum, cultibus ab
 hominibus excogitatis testatur Dominus: sed insuper
Matth. 15. addit: Omnis plantatio (ubi disertè de cultibus loquitur)
 quam non plantavit pater meus cœlestis, eradicabitur.
 Qui dicit omnis nihil excipit. Non potest esse Christi
 sententiâ, Omnis plantatio, quam ad eò nò plantavit in
 præcepto pater meus cœlestis, ut etiâ eodem ea pro-
 hibuerit, (ut suauiter nugatur sua glossa Hispanus, &
 mirificè placet sibi) eradicabitur. Nihil horum signi-
Deut. 4. torum. Sed omnis plantatio (id est, omnis cultus
 quam non plantavit pater meus, plantat aut in honore
 Ecclesiæ suæ cultus suo verbo, ille ergo cultus verbi
 Dei non plantatus, inquit, eradicabitur. Hic nemo adeo
 stûpidus est & cæcus, qui nò videat, & intelligat, Deum
 non solum probare & requirere cultus à se institutos,
 sed etiâ insuper reprobare, damnare, & abrogare cultus
 omnes, quoscuq; à verbo suo non institutos, ho-
 mines excogitauerint. Et requiri ad cultus, ut non mo-
 dò expresse verbo Dei nò sint prohibiti, sed etiâ eodẽ
 præcepti & instituti. Aliâs eo ipso, quia non sunt plan-
 tati, hoc est, mandati verbo Dei: iâ eradicati. Apertio-
 ra sunt, Hispane, hæc Christi verba, quàm ut caullam
 tuum maledictum & damnatum, locum habere possit
 vllomodo. Eo ipso enim eradicanda pronunciat, quia
 non à Deo plantata, Negamus cum Deo, & Scriptura
 Spiritus S. faciendũ in cultu, quod nobis videtur. Ne-
 gamus plantationes esse patris cœlestis, volutarios cul-
 tus: ideoq; eradicandos, iuxta Christi sententiâ. Tu pro-
 ba, Hispane, à Deo esse plantatos, eiq; probari, contra
 expressa verbi Dei testimonia. Nos eo ipso, cum Chri-
 sto, damnata pronunciamus, quia non sunt præcepta à
 Deo, sed hominum traditiones, ideoq; eradicanda. Idẽ
 auctore

more Deo patre celesti, Christo Salvatore, & Spiritu
 sancto, in Scriptura S. S. ut iam ordine est expositum.

Hic pios omnes cum animis suis reputare velim,
 quid ex profana ista Hispani glossa sequatur. Si enim
 licet hominibus, bono affectu, excogitare cultus, quæ
 religionis confusio sequutura esset: Parum. n. retulerit,
 Iudæusne sis, Turca, Ethnicus, an verò Christianus.
 Quia ex his omnibus, sanctiores, Deū coeli & terræ con-
 ditorem, colere se asserunt, id quomodo fiat, nil refert,
 Doctore Hispano, modò non disertè prohibitum sit
 lege Dei quod facias. Et hoc est, quod Aristæum do-
 ctissimum, apud Regem Ægypti pro Iudæis interce-
 dentem, dixisse, Iosephus Antiquit. lib. 12. cap. 2. scri-
 bit. Cognoui, inquit, ô Rex, quòd tam Iudæi, quàm nos
 colamus eum Deum, qui omnia condidit, quem voca-
 mur. *Zên*. id est, viuificatorem, apto admodum vocabu-
 lo, quod omnibus vitam largiatur, &c.

Sed quis obsecro Paterfamiliàs ferret in sua domo,
 ut famula, neglectis suis mandatis, quiduis pro suo arbi-
 trario agerent? Et Deus homunciones, in rebus diuinis
 obscuratam habentes mentem & intellectum, negle-
 ctis cultibus à se institutis, quos sibi solos probari testa-
 tu, contra suum interdictum, quiduis agentes, ferret?
 Quod igitur s. hoc scripto, sicut præcedētibus duobus,
 petit glossema suū, eorū mirificè sibi placet, palmariū
 se sibi ducēs, phrasi Script. S. eos tantū prohiberi cul-
 tus voluntarios, qui ad eò non sunt præcepti verbo Dei,
 etiam eodē sint prohibiti, eorū contrarij, idēq; semper
 probare voluit ex eodē Mose, dicēte: Si reperti fuerint Deut. 17.
 qui transgrediuntur pactum Domini, ut serui-
 ant Dijs alienis, & adorent Solem, Lunam & Stellās,
 quæ non præcepti eis: Quorum verborum sententia sit:
 adeò

adeò illis non sunt præcepta, vt sint etiam prohibita: corruptela est & deprauatio verborum scripturæ, cui vim, sicut & veritati, facit Hispanus. Ignorauit Moyses hanc Sophisticam verborum suorum glossam, nec hodie agnoscit, sed simpliciter dixit Q V I C Q V I D (id est omne quod) ego præcipio vobis, hoc TANTVM FACIO Domino. Nec hac contentus affirmatiua, Negatiua insuper subiungit, vniuersalem: Non addas quicquam. Sic enim vulgata habet translatio, quam nullo præceptu Hispanus rejicere audeat, secundum Tridentinum Decretum, ni malit audire anathema.

An verò, inquires, non est prohibitum verbo Deum adorare Solem & Lunam? Vtq; adeò à Deo hoc non est præceptum, vt etiam sit prohibitum. Sed hanc verborum istorum (quæ non præcepi eis) esse sententiam pernegamus. Vidit alicubi Hispanus, verba hæc: Quæ non præcepi, coniuncta cum ijs, quæ alibi à Deo sunt prohibita, vt hoc loco: Hinc ergo colligere vult regulam & glossam vniuersalem, & concludere generaliter hoc modo: Semel in Scriptura hæc verba quæ non præcepi eis: coniuncta sunt cum ijs cultibus, quos Deus prohibuit. Eos ergo tantum electissimos à Deo in Scriptura damnari cultus, qui adeò verbis auctoritate careant, vt etiam disertè à Deo, & in specie, sint in eodem prohibiti. Quàm autem hoc sit non modò vitiosum, sed etiam impium, imò & absurdum: nemo est vel artis, vel Theologiæ expers adeò, qui ignoret, aut non videat.

Quid igitur Moses istis vult verbis: Quæ non præcepi eis. Respond. Respicit ad eiusdem concionis verba, quæ iam recitauimus (vna enim fuit concio) quibus ex-

expressè prohibuit, NE QVICQVAM addant. Vbi *Dent. 12.*
 nes adinventiones humanas, quas homines superstitio
 si, non contenti cultibus diuinitus institutis, dere-
 gno verbo Dei, excogitant, quæ sibi videntur & pla- *Dent. 28:*
 ent, Dominus damnat. Sicut postea minatur: Perdet te
 Dominus velociter, propter adinventiones tuas pessimas,
 in quibus reliquisti me. Quibus verbis se relinqui
 testatur, excogitatis de humano ingenio cultibus, quos
 etiam pessimos esse pronunciat, ut cunq; rationi huma-
 næ abblandiantur. Hæc autem maxima & tristissima
 est poena neglecti verbi Dei, & cultus Diuini, quod De-
 us eiusmodi cultores sibi met ipsis vicissim derelinquit,
 ut ipsi cultus commisceantur. Psal. 80. Et non exaudi-
 uit populus meus vocem meam, Israël non intendit mi-
 hi: Et dimissi eos secundum desideria cordis eorum:
 ibunt in adiuventionibus suis, hoc modo vlciscens cul-
 tus ab hominibus confictos. Psal. 98. quibus, inquit, ir-
 ritauerunt eum, & fornicati sunt Psal. 105. Hos quos tu,
 Hispanæ, cum Pontificia Synagoga, & colluue, atque
 scibus Idololatricis, cultus vocas volutarios, ab homi-
 nibus excogitados, Deoq; gratissimos: hos Spiritus
 sanctus fornicationem vocat, id est, Idololatriam, qui-
 bus adeo non delectetur ipse, ut etiam ad iracundiam
 provocetur, & seuerissimè in tales animaduertat su-
 perstitiosos cultores, donec eos propter has suas per-
 tu adinventiones pessimas, quibus eum relinquunt, ut
 per Mosen loquitur. Et tamen adeo stupidi estis, ut
 iudicetis hos, instar Iudæorum tum, retineatis & des-
 cidatis.

Etiam si igitur hæc verba, non inuocabis mortuos,
 institues Monachatum, non exorcisabis aquam,
 ignem,

ignem, oleum, & quæ horum sexcenta faciunt Pontificij, nusquam hisce literarum notis scripta reperiuntur. Tamen sunt contra Scripturæ S. sententiam & fidei analogiam, qua prohibetur, QVICQUAM humana adfuerit temeritate, nouos uel excogitari cultus, & pugnant cum primo præcepto: Non habebis Deos alienos. Item non usurpabis nomen Domini Dei tui in vanum. Vocatur quoque TANTVM quod supra monuimus, exclusiua est. Cū enim ea tantum fieri velit, quæ ipse verbo suo præcepit, vicissim ea omnia prohibet & damnat, quæ ipse non præcepit & quidē eo ipso, quia non sunt mandata à Deo. Hæc enim vis est & significatio Grammatici vocabuli TANTVM. Nec hoc contentus Dñs, quasi prouidisset Spiritus sanctus, venturum superstitiosum Idololatram Hispanū, suique similes, qui negaturi essent, hanc faciendam, quæ Deus præcepit in suo verbo, & ceteris; licere alijs quoque modis, ex bono affectu Deū colere, modò non in specie pugnet cū aliquo Dei præcepto, aut ne expresse sint prohibita: Insuper negatiuam subiecit, & annectit, qua ista præcauere voluit (sed non potuit) dicens, ac prohibens in genere: Nō addas, & quidē amplius, quicquā, non addas quicquam: Hispane audis. Non addas quicquam, quocumque nomine appelletur.

Quod tu Sophistico tuo glossemate non eludes vnquam apud pios, & rerum sacrarum peritos, etiamsi adrauim vsque vocifereris vt medius crepares. Non addas quicquam, dicit Dominus, etiamsi in specie & discrete aliquo Dei præcepto non sit prohibitum. Quis enim, vt antea quoque dictum est, somnia, ineptias, stultitias, superstitiones, impietates, Idolomanias, singulorum & fu-

curiosorum istorum Idololatrarum, in sacro volu-
tine prohibere nominatim potuisset: Sicut Spiritus ^{Joan. 20. 21.}
sanctus Ecclesiam gravare noluit, singulorum Christi
miraculorum descriptione & lectione, paucis conten-
tus. Ita nec in specie omnes & singulas futuras super-
stitiones & Idolomanias: Verum contentus generali
Regula in vniuersum prohibuit, ne quid addatur in
cultu ihs, quæ ipse in verbo suo instituit. Ideoq; eo
ipso, quia præcepta non sunt, hoc loco & hisce verbis,
Non addas quicquam, prohibita,

Sic etiam insignem illam Apostoli sententiam, & Rom. 24.
Regulam, quæ plæriq; Ecclesiæ Pontificiæ cultus, ab
hominum ingenio confecti, damnati sunt: Quicquid nõ
est ex fide, peccatum est: hoc eodem suo cauillo elude-
re conatur Hispanus, quàm eodem modo per vertit, ac
corrumpit, vt hanc eius esse dicat sententiam: quic-
quid adeo non est ex fide, vt etiam contra fidem sit,
& ex infidelitate, id tantum peccatum esse. Verum
apertiora sunt Apostoli verba, quam vt hanc sibi vim
veri patiantur.

Sententia enim verborum est, vt ex textu colligi-
tur: Nihil temere, & dubitante conscientia, sed ea tan-
tum agenda, de quibus ex verbo Dei certi sumus. Id
enim ex fide fit, quod secundum verbi Dei præscrip-
tum fit. Quod demonstrandum est, vt fraus Hi-
spani fiat manifesta, idq; ipsiusmet Apostoli ver-
ba, nec longè petitis, sed ex eadem Epistola desumptis, ^{Rom. 20.}
Fides, inquit, ex auditu est, auditus per verbũ Dei. Qui-
bus docet, fidei fundamentũ, ex quo oriatur illa, nitatur
O 2 & fun-

& fundetur, esse verbum Dei. Vbi cunq; ergo verbo Dei destituimur, fides esse nulla potest, sed vel opinio est, vel superstitio. Hinc Vniuersali rectissime concludit Apostolus Regula: Quicquid ex fide non est, peccatum est. Qua omnes electi, quos voluntarios appellat, cultus, à Spiritu sancto, voce Apostoli, ipso damnati sunt, quod verbo Dei careant, ex quibus oritur. Ideoq; ex fide fieri nequeant.

Hinc tanquam forex suo se prodit indicio Hispanus, quod suæ Ecclesiæ cultus, voluntarios, hoc est, voluntate humana electos & excogitados vocat, ideo verbo Dei carentes. Non ergo ex fide esse possunt, quæ fundamento fidei destituantur. Ideoq; peccata, secundum hanc Spiritus sancti Regulam, & damnatos esse. Porro quicquid sit, vel ex fide, vel ex non fide, & sit infidelitate sit: Tertium hinc dari non potest, sicut Christus & Baptista dicunt, Qui credit saluus erit. Qui non credit condemnabitur. Nullum est tertium. Nam quod Hispanus, dum tertium & medium quoddam afferre conatur miser, turpissimus omnium cultuum Idololatriarum Patronus, ad Ethnicos confugit, eorumq; actiones secundum rectam rationem susceptas, tanquam medium affert, ineptissime facit, quod nihil ad rem. Nam & illæ non ex fide, sed infidelitate, proficiscuntur, quæ Deo ideo gratæ non sunt. Respicit enim Deus prius ad personam, deinde ad opus. Quod si persona non sit in gratia, per fidem in Christum, nec opus placet, quantumuis speciosum. Eo ipso itaq; peccata, omnia omnium opera, siue in Ecclesia, siue extra illam, quæ cunq; non sunt ex fide,

Locum itaq; minimè habet conficta ab Hispano,
loci

Ioan. 3.

Genes. 4.

huius insignis corruptela potius, quam interpreta-
 vel glossa. Nec Theologica, sed matheologica. Imò
 quidem Grammatica. Quæro enim ex te, Hispane,
 qui nescio cuius singularis transmarinæ eruditionis
 per suasionem inani turges, semperque docere vis: ex qua
 Grammatica interpretationem istam didiceris? An
 non enim, si puer olim in triuiuali Schola in hunc modum
 exposuisses: Quicquid non est ex fide, id est, quicquid
 adeò non est ex fide, ut etiam cum fide pugnet. Item,
 omnis plantatio, id est, omnis cultus, quem non planta-
 uit Pater meus cœlestis, id est, qui adeò verbo eius non
 est institutus, ut etiam cum verbo Dei pugnet, &c. An
 non protinus Ludimagister clamasset: Custos, virgam.
 Iam verò Doctor cum sis, nec est quod ferulas metuas,
 idèdè impunè licet tibi hoc modo pro libidine rumplare
 in Grammatica,

Sed haud stultè sapere sibi videtur Hispanus, quòd
 pro suo figmento, tanquam pro aris & focus, pugnat.
 Satis enim intelligit, isto principio Theologico stante,
 de excogitatis hominum industria cultibus damnatis,
 ad ingentem paucitatem Religionem suam redactam,
 quæ, maxima ex parte, hominum traditionibus cõstat.
 Sicut ex historijs notum est, quibus authoribus singu-
 lorum Papatus accepta sint ferenda, quæque singuli Pontifi-
 ces assuerint lacinias, donec centones isti malè sint cõ-
 iuncti. Quod verò Hispanus illos tantum voluntarios
 cultus damnari asserit, qui cum lege Dei pugnet, Et sic
 malignam Christi, sententiam ac Regulam Vniuersalem,
 quæ cultus de ingenio humano confictos euertere con-
 nitur: Frustra colunt me, docentes doctrinis, quæ sunt
 mandata hominum: Nò omnem voluntarium damnari

ab eo cultum, sed eum tantum, qui ita sit voluntarius citra Dei præceptum, vt etiam cum diuina lege pugnet.

Exist. 10.

Respondeo præstigiæ sunt verborum Hispanice, omnes enim illos cum lege Dei eo ipso pugnare, qui non præcepti, iam docuimus. Et hoc ipsum lege Dei prohibitum esse, ne ex ingenio hominum confingatur cultus, multis iam perspicuis Scripturæ S. Veteris & Noui Testamenti probatum est testimonijs. Scribit enim Moses, filios Aharon, Nabad & Abihu Sacerdotes igni à Domino egresso suffocatos, offerentes ignem alienum: quod eis inquit, præceptum non erat. Boni illi sacerdotes horribiliter puniuntur & pereunt non quod Idolo, neque quod alio loco, quam præceptum erat, videlicet extra tabernaculum, aut malo animo vel sine: (optimo enim affectu, Domino in Tabernaculo sacrificauerunt. Nihil horum. Quod igitur illorum peccatum in cultu: Quia alienum ignem obtulerunt, quod, inquit, Spiritus sanctus præceptum illis non erat, id interpretatur Hispanus, id est, adeò præceptum non fuit, vt etiam prohibitum esset. Quæro itaque Hispanice, vbi, & qua lege prohibitum illis fuerit, ne aliunde accenso igne adolerent, & incensum offerrent Domino: vt locum tua illa, quam omnibus Scripturæ locis, contra scripturæ sensum genuinum allinis, interpretatio habeat: Quæro qua lege fuerit cautum, & illis hoc interdicitum: Quære in lege Mosi, & monstra si potes, vt corruptelam tuam comprobes. Peruersio hæc est & deprauatio, & non interpretatio scripturæ, cum S. Scripturæ consensu & fidei analogia pugnant. Sufficit enim

enim ad damnationem cultuum, non esse à Deo
 acceptos. Ideo hos duos punitos Spiritus sanctus do-
 cet, quod cultum illegitimum, qui lege Dei non erat
 acceptus, exercuerint: In exemplum omnibus futu-
 ris seculis toti Ecclesiæ, omnibusq; eis ministris, ut
 ignem æternum experiri malint. Hi cultus ab ho-
 minibus excogitati, plantatio illa sunt, non à Patre
 cœlesti plantati, hoc est, non instituti verbo Dei, eos
 que ipso damnati. Sicut hic dicitur. Quod eis præ-
 ceptum non erat: de quibus Irenæus: Et Hæretici qui
 dem, alienum ignem offerentes ad altare Dei, id est,
 alienas doctrinas, à cœlesti igni comburuntur, quem-
 admodum Nabad & Abihu.

*Irene. lib. 4.
 cap. 43.*

Quod igitur Hispanus ad testimonia prius in
 meo scripto allata respondet. Nihil minus Basilium
 docere voluisse, quàm illicita esse, quæ sine Dei ex-
 presso mandato suscipuntur: Cum alibi scribat, multa
 licere, quæ neque mandato Dei iubentur, neq; in scrip-
 tura sacra commemorantur, etiamsi illa non semper
 expédiant, ut ibidem ex Apostolo doceat. Damnare
 autem tantum cultus, qui ita voluntarij sint, ut etiam
 pugnent cum lege Divina, quo sensu etiam interpre-
 tum locum Christi, quo nos abutamur. Frustra colunt
 et docentes doctrinas hominum. Respond. Hispanus
 vim facere Christo & Basilio, Christum enim
 & Basilius, non tantum damnant cultus cum
 verbo Dei pugnantes, sed vterq; eos etiã, qui verbo &
 mandato Dei carent, cum ille, inquit: Omnis plantatio,
 quam non plantravit pater meus, eradicabitur. Hic verò,
 quod

*Basil. in respon-
 sione ad quest. 12.*

*Id. Moral. summa
 12. cap. 4.*

quod non oportet voluntatem propriam approbare, præter voluntatem Dei, sed in omni negotio querere & facere voluntatem Dei. Quem Hispanus quoque citat, sed deprauat & corrumpit, cum, præter, ita interpretatur, ut ipsi significet idem, quod contra, vel ut ipse loquitur, ut etiam, pugnet cum voluntate Dei. Cum longè aliud sit, præter naturam, & aliud contra naturam, quorum hoc destruit illam, illud verò minimè. Et in præter, significat siue, vim excipiendi habens, ut idem sit, præter Dei voluntatē, quod, verbo & voluntate Deo carēs, quam ille non, nisi in verbo suo, patefecerit. Quod enim aliās Deum, eiusque voluntatem cognouit: Nihil cum hæc in Scriptura s. nobis reuelauit.

*Basil. Quest.
diffuse explicat
Responsione ad
quest. 1.*

Sic & alterum Basilij locum peruertit Hispanus dicentis: Cæterum de his quæ silentio præterita sunt (in Scriptura sancta) Regulam exposuit nobis Apostolus, dum ait: Omnia mihi licent, sed non omnia edificant. Omnia mihi licent, sed non omnia edificant. Vbi homo improbus suo more, & Basilij, & Apostoli sententiam petulanter peruertit: Quasi generalis sit Regula, qua cultus voluntarios, hoc est, ab hominibus excogitados, licitos esse, doceant. Cum Basilius discretè præmittat, & in specie ostendat, de quibus rebus loquatur, videlicet, non de cultibus erga Deum: sed (ut habent ibidem verba ipsius) DE REBUS QUÆ INTER NOS VERTUNTUR, ibi inquit, aliqua sunt à mandato Domini, in sancta Scriptura, distincta, hoc est, expressa, alia verò silentio præterita, &c. Similiter & Apostolus non Vniuersalem tradere voluit Regulam, quod omnia liceat facere, vel in moribus, vel in cultibus. Absit: Sed loquitur illic tantùm de Adiaphoribus, quod

quod omnibus est manifestum. Factus sum, inquit, Iudeis tãquam Iudæus, &c. Omnibus omnia factus sum, et omnes lucrificerem.

Porro insignem vocat fraudem; quod Tertullianum locum adduxerim, pro confirmatione meã & verã sententia: Extra scripturam in Ecclesiam nihil recipiendum, nec esse instituendos cultus, dum scribit: Ita quod non fuit, non potuit Scriptura profiteri, & non profitendo, satis probavit non fuisse, quia profiteretur, si fuisset. Adoro Scripturæ plenitudinem, quæ mihi & factorem manifestat, & facta. Scriptum esse doceat. Hermoginis officina. Si non scriptum timeat, vã illud ad insipientibus, aut detrahentibus destinatum. Quod testimonium hoc ita citem, ac si ille absolute senserit: semper & in omni materia licere cõcludere, aliquid nõ esse, aut non factum esse, si Scriptura S. illud expressẽ non commemoret: cum ille tantum disputet contra Hermogenem: Deum non ex aliqua æterna materia, per se subsistente, fecisse omnia. Quia vbi de creatione agitur, nihil tale Scriptura memoret. Hactenus Hispanus. Hinc verò, Hispane, non modò insignem te esse imitorem, sed etiam rerum sacrarum admodum rudẽ, apparet, quas melius te prius dedicisse oportebat, quàm in medium prodires, & imperitiam tuam, ista scribendi vidine omnibus ridendam propinares. An non enim didicisti regulas v̄sitas: De similibus idem esse iudicandum? Et, hypothesein licere transferre ad thesin? Cum enim in præsentĩ negotio Tertullianus illud, quod Hermogenes assererat, hãc ob causam nolit credere, aut recipere, quia scriptũ non est, sed vã illud ei denunciaret: Canon liceret mihi eadem planẽ ratione, reiicere & damnare

P

damnare

damnare cultus vestros electitios, verbo Dei carentes, et huc illud Tertulliani accommodare, & dicere, Adoro scripturæ plenitudinem, quæ mihi monstrat Deum, & cultus ab ipso in ea præscriptos, quos solos tantum sibi gratos esse testatur, eisq; nihil vult addi. An frater hæc est insignis, Hispane, vt tu mentiris, cum dicitur cum eodem? scriptum esse doceat officina, seu potius colluuiæ Pontificiæ, cultus, qui ex ipsius officina prodire & sunt exculti, à Deo esse mādatos in verbo eius, si non est scriptum, timeat vā illud, adijcientibus aut detrahentibus destinatum? Quid, hincne sum falsarius, fraudulentus, Hispane? Hoc nemo bonus, nemo Theologus, imò ne Grammaticus quidem, vnquam dixerit. Iudicent omnes.

Sed vos Iebusitæ, instar Pharisaorum, quæ grauiora sunt legis, hoc est, veros cultus, in scriptura sacra à Deo institutos, negligitis, vt à vobis excogitatos stabilitis. Veros cultus Dei, agnitionem Dei, fidem, vnus Dei inuocationem, per Mediatorem vnicum, patientiam in persecutione, &c. qui cultus summi sunt, & solius veræ Dei Ecclesiæ proprij, hos damnatis, et Electitios vestros, ex hominum traditionibus institutos, vota vestra quatuor, cælibatum impurum vestrum, pollutas & cauterizatas habentes consciētias, & corpora, mortuorum inuocationem, piorum persecutionem crudelissimam, quam cum illis vestris maioribus impijs Iudæis, cultum Dei esse iudicatis, pro quibus etiam non modò sine, sed etiam contra Dei verbum pugnat, vultis statuere.

Quod ad locum Epiphaniij attinet, quem etiam contra Hispanum allegauit, eodem planè argumento turpissimam

nam Mariolatram, (quæ nunc præcipuus est Eccle-
 siæ Pontificiæ cultus) damnantis, dum scribit: Quis
 prophetarum præcepit, hominem adorari, nõ dico mu-
 serem? Respondet Hispanus: Nõ significat Epiphani-
 us, cultum aliquem hoc ipso illicitum esse, quod manda-
 to Diuino præscriptus non est, sed si adeò non sit præ-
 ceptus, vt etiam pugnet cum diuino præcepto. Quid
 audio Hispane, num satis sanus es, & mentis compos?
 Ego enim reuera semper ita sensi, & adhuc sentio, te
 patronum esse præcipuum inuocationis, cum aliorum
 sanctorum, tam in primis D. Mariæ, in cuius laudẽ hos
 tuos quatuor libros contra me scripsisti, vt ex singulo-
 rum sine apparet, laus Deo, & Deiparæ beatissimæ,
 sanctissimæ Virgini Mariæ, Dominæ nostræ Iã verò
 audio ex te, cultum hunc Mariæ adeò præceptum non
 esse, vt etiam pugnet cum diuino præcepto: Pernegabis
 scio, hoc te sentire, dicere, facere, cum studiosissimus
 eius sis cultor. Absit, inquit, à me tantum scelus. At-
 qui hoc ex tuis verbis sequitur. Ita enim tu verba Epi-
 phani, damnantis Mariolatram, id est, cultum Mariæ,
 vitato tuo glossemate interpretaris: eum istũ damnare
 cultum, qui adeò non sit præceptus, vt etiam pugnet cū
 Diuino præcepto. Talis est autem vester Mariæ cul-
 tus per omnia, qualem Epiphanius damnauit. Mariæ
 imagunculas circumgestatis, vestitis sumptuosè, offer-
 tis illi donaria, quibus repleta sunt templa ipsi dicata.
 Non solam eam inuocatis, sed etiam adoratis eam, neq;
 solũ eam totam, sed etiam partes quasdam certas, al-
 tissimos pedes eius, quibus antiqui serpentis caput
 calcauit. Tuis ergo istis verbis asseris, cultus Ma-
 riæ eiusmodi adeò non esse præceptos à Deo, vt etiam
 sint prohibiti.

Non ergo ampliùs mea opus est opera, in expugnatio-
 tione & damnatione Idololatriæ Pontificiæ, in cultu
 Mariæ semper Virginis. Hispanus ipse, calore, siue cho-
 lera disputationis, dum glossema suum illicitum, de cuius
 tu illicito, contendit defendere, in nostra vsq; caltra,
 nos insectando, concessit. Captiuũ itaq; eum detinebi-
 mus, ne ampliùs euagetur mancipiũ, aut potiùs proli-
 tũ humiliq; iacẽtem, iam suo iugulatũ gladio, terræ man-
 dabimus. Vides iam opinor Hispane, me minimẽ,
 triumphabundus gloriabaris, ad locorum istorum &
 glossematis tui fucosi solutionem, ita obmutuisse, &
 contra hiscere non potuerim (quæ tua sunt verba).
 Verũ illa responso nec digna fuisse, nec opus, existimaui.
 Ita enim semper iudicavi, & adhuc ita sentio, ne
 minem facillẽ inueniri posse, nisi fortẽ tui similes, im-
 pio & Prophanos Esauitas, qui corruptelas istas appro-
 bent, aut non ipsi agnoscant. Ideoq; me monitore opus
 non fuisse. Quia verò Thrafo gloriandi finem non fa-
 cit, petulantia mihi contundẽda fuit tua, & corruptela
 Scripturæ S. & Patrum demonstrandæ, docendumq;
 immota te negare principia, quod in præcedenti scrip-
 to dixi, & inter causas retuli, cur tecum ampliùs de
 materia inter nos controuersa, Idololatria scilicet, quæ
 in mortuorum inuocatione, panis magicẽ consecrati,
 Statuarum, Imaginũ, & ossium adoratione, exercetis,
 nõ sit disputandũ, videlicet, non esse cultus in Ecclesia
 Christi (nam in Diaboli licet) humana audacia insti-
 tuendos.

III.

Sicut &, quod blasphemus sit & Hæreticus, pro-
 bauit.

Blasphemum quidem, quod Coenam Dominicam,
 in Ecclesijs nostris, iuxta Christi Iesu institutio-
 nem, administratur, Diabolicam (Diabolica potestatis
 infernalis voce) nominavit: de qua horrenda & abo-
 minanda, plusquam Satanica blasphemia (hoc enim
 Cerberus, Spiritus ille malignus, ore suo proferre nun-
 quam auderet) per me admonitus, tantum abest, ut poe-
 nitentiam, ut etiam blasphemiam istam repetiuerit auxe-
 ritque. Hæc enim iam verba euomuit Cerberus, Ego ve-
 ro, quicquid iste (Heerbrandus) coelum & terram ap-
 pellans exclamet, & rumpatur, non dubitabo, hanc Coe-
 næ actionem, quam ex hæretico more cum suis cele-
 brat, DIABOLICAM ET SATANICAM, toties, quo-
 ties ipse audire voluerit, & sæpius etiam, appellare, &c.

Fol. 53

Hæc blasphemia non verbis refutanda, sed fulmi-
 ne celesti, & pice atque sulphure infernali punienda
 est. Videbis Hispanæ & senties, quem lingua tua, non
 dico venenata, sed Diabolica & Satanica, pupugeris &
 confixeris, carnifex Diabolice. Et confirmare tibi mi-
 nimè dubitò, ni acta poenitentia, veniam huius, ab ipso
 viuorum & mortuorum Iudice, cõsequutus fueris, nisi
 perpetuis addixerit flammis, cruciandum cum Dia-
 bolo & Angelis eius, iustum ipsum iudicem non esse,
 Nam quod nos defectiõnis ab Ecclesia accusat, ideoque
 Hæreticos, & ministros Ecclesiæ laicos nos vocat,
 hæcque conficere de causa in Eucharistia corpus Christi
 non posse: Clamores & nugas Pontificias de Chara-
 ctère indelebili, qua axungia & rancido oleo Chris-
 tianis, potestatem accipiant, conficiendi & offerendi
 corpus & sanguinem Christi pro peccatis viuorum &
 mortuorum, curamus, ut sciant isti, minimè, cum partim

impium sit figmentum, & Character bestia, meretricia
Babylonia, partim nugæ Pontificia, de quibus omni-
bus & singulis nihil prorsus in scriptura tota Noui Tes-
tamenti habetur, sed Veteris Ceremonia Christi ad-
uentu abrogata.

Isa. 10.

Nec à Christi Ecclesia, quæ vocem eius audit, non
defecimus: sed Synagogam Satanae & Antichristi de-
seruimus, mandatū Spiritus S. sequuti, dicentis: Exite

2. Cor. 6.

Babylone popule meus. Itē: Fugite Idola. Item: Nolite
iugū ducere cū infidelibus, quæ. n. societas lucis cū
nebris, quæ autem cōuentio Christi ad Belial: Propter
quod exite de medio eorum, & separemini ab eis, dicit

Dominus, & ego recipiam vos, & ero vobis in patrem.

& vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus
Omnipotens. Quod. n. Pontificem Rom: eiusq. loci

successionem, attinet, carnale id est, imò frivolum &
nugatorium, ad quæ Ecclesia Christi non est alligata

sed ad Christum, quem Deus dedit caput super omnes
Ecclesiam, eiusq. verbum. Edificati super fundamen-

Ephes. 1.

Ephes. 2.

Ambrosius Ibid.

Augustinus de

Baptismo con-

tra Donatist. lib.

6. cap. 24.

August. lib. de

unitate Eccle-

siæ cap. 2.

tum Prophetarum & Apostolorū, hoc est, vt interpre-
tatur Ambrosius, supra Nouum & Verus Testamen-

tum collocati. Augustinus: Nonne illi sunt in Ecclesia,
qui sunt in petra? Qui autem in petra non sunt, nec in

Ecclesia sunt. Hi autē sunt in petra, qui verba Christi
audiunt, & faciunt ea. Idē alibi. Inter nos autē & Dona-

tistas (sicut inter nos & Papistas) Quæstio est, vbi sit
Ecclesia? Quid ergo facturi sumus? in verbis nostris

eam quæ situri, an in verbis capituli sui, Domini nostri
Iesu Christi? Puto, quod in illius potiùs verbis eā quæ-

rere debeamus, qui veritas est, & optimè nouit corpus
suum. Nouit enim Dominus qui sunt eius. Ibid. cap. 7.

Sed, vt dicere cœperam, non audiamus: Hæc dico, hæc
dicis

tris: sed audiamus, hæc dicit Dominus. Sunt certi li-
 omni
 ni Te
 ad-
 it, ma
 sti de
 xiter
 Nola
 cū
 opo
 die
 tren
 mion
 p loci
 um
 gita
 mnen
 me
 pre-
 men
 elia,
 e in
 risti
 na-
 si sit
 stris
 oltri
 quæ-
 rpus
 p s.
 hæc
 dicis:

cis: sed audiamus, hæc dicit Dominus. Sunt certi li-
 brari. Dominici, quorum authoritati, vtrique consentimus,
 vtrique credimus, vtrique seruimus: Ibi quæramus Ecce-
 lesiam, ibi discutiamus causam nostram. Et paulò post,
 Auferantur ergo de medio, quæ aduersus nos inuicem,
 non ex Diuinis Canonicis libris, sed aliunde recitamus.
 Quærat fortasse aliquis, et dicat mihi: Cur ergo ista vis
 auferri de medio, quando communitio tua, etiam si pro-
 ferantur, inuicta est? Quia nolo humanis documen-
 tis, sed diuinis oraculis, sanctam Ecclesiam demon-
 strari. Et capite 4. Quicumque de ipso capite à Scrip-
 turis sanctis dissentiant, etiam si in omnibus locis in-
 ueniantur, in quibus Ecclesia designata est, non sunt
 in Ecclesia. Et rursus: quicumque de ipso capite scrip-
 turis sanctis consentiunt, & veritati Ecclesiæ non com-
 municant, non sunt in Ecclesia, quia de Christi corpo-
 re, quod est Ecclesia, ab ipsius Christi testificatione,
 dissentiunt.

Insignis hæc est sententia: In vtroque Pontificij à
 Scripturis sacris dissentiunt. Quia aliud sibi suæque quæ-
 runt & constituunt caput Ecclesiæ, Rom. Pontifi-
 cum: Cum Apostolus testetur, Deum dedisse Christum
 caput super omnem Ecclesiam, non solum triumphan-
 tem, sed & quæ in terris militantem. Et Ec-
 lesiæ vnitatem scindunt, quemadmodum Donatistæ
 alium, contra quos Augustinus disputat, Vniuersa-
 lem, hoc est, per totum terrarum orbem dispersam,
 regentes. Ita & Papistæ, ad solum Pontificem
 Romanum: quem suæ Ecclesiæ caput faciunt, eumque
 tantum, qui omnia eius amplectitur dogmata & decre-
 ta colligant, atque ita Catholicam negantes, particularem
 faciunt.

faciunt, atq; separantes, vnitatemq; diidentes. Nos contra, Christum Ecclesie suae caput, etiam in terris, credimus, à qua nusquam longius recedere eum iuxta eius promissionē, scimus, dicentē: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem seculi. Credimus, non in vno aliquo tantum loco, regno aut pronuncia, sed in omnibus locis, vbiuq; vox eius sonat, aliquos esse verē credentes, & in Christo Petram nētes, vera esse eius membra, ex fide Patrem, in nomine mediatoris, innocentes.

Ibid. cap. 10. Habeo manifestissimam vocem Pastoris mei, commendantis mihi, & sine vllis ambagibus exprimentis Ecclesiam: mihi imputabo, si ab eius grege, qui est ipsa Ecclesia, per verba hominum se duci, atq; aberrare voluero, cum me praesertim commouerit, dicens: Quae sunt oves meae, vocem meam audiunt, & sequuntur me. Ecce vox eius clara & aperta, & audita. Qui eum non sequitur, quomodo se oves eius dicere audebit?

Argumenta Pontificiorum, quibus se esse Ecclesiam probare conatur.

Et iterum cap. 16. Remotis igitur omnibus talibus, Ecclesiam suam demonstrant, si possunt, non in sermonibus & rumoribus Apherorum, non in Concilijs Episcoporum suorum, non in literis quorumlibet disputatorum, non in signis, & prodigijs fallacibus: quia etiam contra ista verbo Domini praeparati, & cauti redditi sumus: sed in praescripto legis, in Prophetarum praescriptis, in Psalmorum cantibus, in ipsius Pastoris vocibus, in Euangelistarum praedicationibus, & laboribus, hoc est, in omnibus Canonicis sanctorum librorum autoritatibus. Et paulo post. Et sic ostendat (Petilianus Donatista Ecclesiam) vt non dicat, verum est, qui

quia hoc ego dico, aut, quia hoc dixit collega meus, aut illi collegæ mei, aut illi Episcopi, vel clerici, vel Latini nostri. Aut, ideò verum est, quia illa & illa miracula fecit Donatus, vel Pontius, vel quilibet alius. Aut, quia homines ad Memorias mortuorum nostrorum orant, & exaudiuntur. Aut, quia illa et illa ibi cõtingunt. Aut, quia ille frater noster, aut illa soror nostra, tale visum vigilans vidit, vel tale visum dormiens somniauit. Remoueantur ista vel figmenta mēdacium hominum, vel portenta fallaciū Spirituum. Aut enim non sunt vera, quæ dicuntur. Aut, si Hæreticorum aliqua mira facta sunt, magis cauere debemus. Hactenus ille.

An non hæc planè eadem sunt Pontificiorum hodie argumenta plæraquæ, quibus se solos, vt olim Donatistæ, Ecclesiam esse probare conantur, *Authoritas nempe Episcopi Romani, Miracula ad sanctorum Reliquias ædita.* Item & Spectrorū apparitiones, quæ Augustinus hîc rectè dānat, & portēta potius fallacium spirituum vocat atq; mendacia, quibus plurimùm Papatus fundatus est, creuit, constat, & confirmatur. Rectè autem Augustinus ad Scripturas Sacrosanctas Canonicas Veteris & Noui Testamenti prouocat, quæ Ecclesiam Catholicam nobis apertè monstrant.

Cum hac Catholica, id est, Vniuersali omnium temporum & locorum Ecclesia Apostolica, eandem complectimur doctrinam, (quod nec diaboli ipsi negare possunt, vel audent,) Christi vocem & Principis pastorem audientes, agnoscentes, & sequentes, fundati sumus eum tanquam lapidem fundamentum & angulamentum, super ædificati super fundamentum Prophetarum & Apostolorum, quod sua Veteris & Noui Testamēti

Q

*Tertul. de pr. e-
script. aduersus
Hæreticos.*

*Theodoretus
lib. 1. cap. 23.*

*Cypr. lib. 1.
Epistola. 4.*

menti de Christo doctrina iecerunt. Nulla diuersa ab illis apud nos doctrina, quod testimonium est veritatis. Iuxta Tertullianum.

Hinc tanquam ex incorruptibili semine, per verbum Dei viui, & permanentis in æternum, vbiuncumque hoc spargitur, nascitur inde Ecclesia. Sicut etiam olim per sexum muliebrem, item per captiuos plantatae sunt Ecclesiae.

Hæc Ecclesia Potestatem habet, Hispanæ, etiam inuitis Diaboli, & repugnantibus vobis Esauitis, organis ipsius electis, eligendi & vocandi ministros. Idemque ad prædicandum Euangelium de Christo, & administranda Sacramenta, secundum institutionem Christi. Ipsa enim est Materfamilias, & clauis habet. Sicut Cyprianus inquit: Plebs maxime potestatem habet, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi. Sicut & Ambrosius nondum Baptizatus, populi voce & clamore vnanimi, electus & vocatus est ad Episcopatum. Hanc potestatem per vim, fraudes, dolos, & imposturas ad se rapuit tyrannus Antichristus Rom. sibi soli & suis rasis, ius hoc arrogauit. Iam vero postliminij iure repetit, sibiq; eadem recte vendicat Ecclesia, quod pessime Sauias habet.

Sed gruniant vsq; nihil moramur. Veri & legitimi sunt Ecclesiae Ministri, ab Ecclesia Christi vocati & ordinati, ornati & instructi donis necessarijs & virtutibus, quas Apostolus in Episcopis & Diaconis requirit, etiam si histrionica Pontificia ordinatione nec Chrismate vngantur, nec potestatem à laicis istis, conficiendi & offerendi pro viuibus & defunctibus acceperint. Etiam si enim de successione illa ordinaria loci & sede

ad quæ Christus & Ecclesia eius non sunt alligata) in quibus & canes sedere possunt, & Satan se demonstravit, dicens, EGO PAPA, gloriari non possint tamen (vt Tertulliani verbis vtar) in eadem fide cum Apostolis, & Ecclesijs Apostolicis, conspirantes, non minus Apostolicæ deputantur, PRO CONSANGVINITATE DOCTRINÆ. Et nihil ad Ministerij Ecclesiastici efficaciam faciunt, ritus Mosaiici, & Cæremoniæ Leviticæ Ministrorum Ecclesiæ, in Noui Testamenti consecratione, quæ iam olim sunt abrogata, & Character factæ bestię, & meretricis Babylo-nicæ. Verùm ab institutione & ordinatione Christi dependet ista, qui præsens est, iuxta suam promissionem: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationē seculi. Vbicunq; duo vel tres congregati sunt in nomine meo, in medio illorum sum. Hic enim per Ministrorum manus Baptizat, & Cœnā suam administrat, non à dignitate Ministri vel indignitate, vt olim Hæretici sensere. Quibus cum Hispanus consentiat, est & ipse Hæreticus. Ideoq; iuste ab Ecclesia, vt olim illi, damnatur cum suis eadem sententibus.

*Tertul. lib. de
prescript.*

IIII.

Absurdū esse dixi, quòd, cū in suis cultibus Pōtificij inuocatione mortuorū, &c. Scripturę S. testimonijs destruantur, ad vilitatū suū cōfugiunt Asylū: Traditiones vel humanas: Et verbū Dei nō scriptū, verbū quoq; Dei esse dicunt, quod sonat Ecclesia. Quod vt recte intelligeretur, addidi. Sed cuius Ecclesiæ Num Christi: quaquā. Hic enim dicit: Quæ sunt oues meæ vocem meam

*Explicatio canon-
sarum fol. 41.*

Q 2 meam

„ meam audiūt, alieni autem vocem non audiunt, sed au-
 „ fugiunt ab eo. Quis iste est alienus? Antichristus Rom-
 „ Pontifex. Hæc ibi. Non ergo negavi, Ecclesiam Chri-
 sti sonare verbum Dei. Ideoq; non opus erat, vt Hippi-
 nus id nos doceret ex Luc. 10. & Isa. 59. dicentis: Hoc
 fordux meum cum eis, dicit Dominus, spiritus meus qui
 est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non rece-
 dent ab ore tuo, neq; ab ore seminis tui, &c. Sed non
 aliud Apostoli viua voce docuerunt, vel sonuerunt,
 quàm scriptis suis & monumentis Ecclesiæ reliqu-
 runt, 1 Ioan 1 Quæ annunciamus vobis, Hæc (& non
 alia) scribimus vobis. Et D. Petrus. Ecce vobis secu-
 dam scribo Epistolam, &c. vt memores sitis eorum, qui
 prædixi, verborum, à sanctis Prophetis, & Apostolo-
 rum vestrorum præceptorum Domini & saluatoris
 In quam sententiam Paulus quoq; 2. Cor. 1. & 10. &

Iren. lib. 3. cap. 1. Irenæus; Apostoli id Euangelium, quod præconia-
 runt, postea per Dei voluntatem, in Scripturis nobis
 tradiderunt, fundamentum & columnam fidei nostræ.

Verbum autem Dei esse, quod Ecclesiæ Pontificiæ
 voce sonat (quod bilingues isti homines, de Traditio-
 nibus suis & decretis Pontificum Antichristianis in-
 telligunt, quæ paria Scripturæ sacræ fingunt, sicut &
 scripturæ interpretationem ab eis factam, quæ omnia
 istis nomine verbi Dei veniunt, ludentes vocabulo
 verbi Dei, sicut milites sub cruce de vestibus Christi)
 id verò pernegamus. Hoc verbum, sonare in Romano
 fumario, papafello, (Sit venia verbo) ructus & cre-
 pitus suos emittente & detonante, qui vobis Myrrhâ,
 Casiam, & Balsamum olent, quod verbum vobis solis
 referuetis, dixi: quod pessimè Rabinum istum cum suo
 Thal-

Thalmud habuit. Ideò brutum me vocat animal quod
 stilitatem istam, Et Ecclesiæ Romanæ articulos sub-
 mes, de ipsorum Dei verbo, non assequar. Ideoq̄ repe-
 o, vt mihi id non temerè excidisse, meq̄ illius non pu-
 dere videat, vt nugatur: sed nec ideo brutum sum ani-
 mal, verum illi ipsi magis Baalita & Bileamita, a sine-
 bus stolidiores, magis quàm bruti, quibus Thalmudicæ
 istæ Traditiones Pontificiæ Antichristianæ proban-
 tur. Sicut ille colax, sputum sui Regis lingens, saccharo
 & nectare dulcius illud esse asserbat, Nobis Scriptu-
 ræ S. fontes limpidissimi probantur, relictis vestris ci-
 sternis, & fecibus traditionum vestrarum: De quo D.
 Petrus; habemus firmiorem sermonem Propheticum,
 cui benefacitis, attendentes tanquam lucernæ lucenti
 in loco caliginoso. Intelligimus, Hispanæ, Italicæ ve-
 stræ linguam falsam, qua plus satis Ecclesiæ Christi
 illustratis, cum verbum Dei non scriptum & vocem Ec-
 clesiæ sonantem, sentitis, esse traditiones extra Scrip-
 turam, quas nomine & prætextu Apostolorum, Eccle-
 siæ obrulistis: fingentes, Apostolos præter ea, quæ li-
 teris mandârunt, ad salutem necessaria quàm plurima
 Ecclesiæ tradidisse. Similiter & decreta, ac iura omnia,
 ex scrinio pectoris Pontificij eruclantia, quem errare
 non posse turpissimè mentiuntur. Ideoq̄ in verba eius
 curati Iesuitæ, omnia eius defendere decreta parati.
 Hinc illa: Si Papa. Item: primam sedem iudicet nemo.
 Ipsa enim iudicat omnes, à nemine verò illa iudicatur.
 hæc sunt, quæ isti verbum Dei, & vocem in Ecclesiâ
 manentem prædicant, audiunt, amplectuntur, sectantur.
 Hinc & illud: Vbi est Maioritas, illic est præcipiendi
 potestas, cæteros manet obediendi necessitas. Quod

Q 5 istorum

istorum hoc cum priori meo scripto citassem, blasphemiam esse respondit Hispanus, quod sententiam hanc sublannem. Audire mihi videor Caiphiam, exclamantem, blasphemavit, quid adhuc egemus testibus?

Sed pulchrè sibi sapere videtur Hispanus: Verissima, inquit, est sententia illa, & ab Apostolo confirmata, cum inquit: NECESSITATI IGITUR SUBDITI ESTOTE. Quis iam dubitabit amplius, ex Hispania temerè in Germaniam aduolasse doctorem Seraphicum Cherubicum, subtilissimum, interpretem Scripturæ S. solertissimum, Gregorium de Valentia, ut scilicet fallat incautos & imperitos, Scripturæ S. ignaros Sacerdotes: Loquitur Apostolus, quod omnibus est notissimum, de Politico Magistratu, cuius legibus obedientiam prestare tenentur subditi, & quidem ex necessitate, propter mandatum Dei, qui eum non solum potentia & gladio armavit, sed potestatem etiam dedit, condendi leges, iustitiæ & æquitati convenientes, id quod ex ratione & intellectu, eo quod res istæ, circa quas versatur, iudicio rationis humanæ sint subiectæ.

Longè verò alia & dispar est ratio Ecclesiæ eiusque Ministrorū, Ministrorū inquam, sic enim Apostolus eos vocavit, Deus enim in Ecclesia sua nullum agnoscit Legislatorem, quippe, cum Deum nemo viderit unquam, neque ex ratione humana poscit agnosci, sed mysteria sint, abscondita rationi humanæ, Ideo ex arcana sede prodiens, ipse se suamque voluntatē, dato certo verbo patefecit, & hoc solo modo vult agnosci, & colui, quem nobis in suo verbo, literis consignato, præscripsit. Nec cuiquam creaturæ potestatem ferendi leges in Ecclesia concessit, Ideo quod ineptè Hispanus ad Pontificem

in Rom. transfert, quod Apostolus de Magistratus
 politici potestate scripsit, cui ex necessitate vult esse
 obditam omnem animam, etiamsi Apostolus (nedum *Chrysof. super*
 episcopus Romanus) si Euangelista, si Propheta, siue *13. cap. ad Rom.*
 quisquis tandem fueris (etiamsi Iesuita) Neq̄ enim piet̄ *hom. 23, verba*
 atem subuertit ista subiectio, inquit Chrysof. Et non *sup.*
 simpliciter dicit, obediat, sed subdita sit.

At verò idem videtur Scriptura alibi de Eccle *Hebr. 13.*
 siæ præfectis dicere: Obedite, inquit, præpositis ve-
 stris, & subiacete eis. Respondeo: Id non Vniuersali-
 ter accipiendum est, quod in omnibus, quæcunque
 tandem dixerint, præceperint, eis sit obedientia præ-
 standa: Nam & probandos esse Spiritus, hoc est, do-
 ctiores, eadem iubet: Et, omnia probare: Et, cauere
 Pseudopphetas. Præstanda ergo illis est obedien-
 tia in omnibus, quæ propria sunt Ministerij, cum de
 lege & verbo Dei te docuerint, inquit Dominus. Sed
 nec infinita illis concessa est potestas, ferendi leges
 pro arbitrio, vt sanctum sit quod ipsi volunt. Non
 condendi leges potestas illis est concessa, quam filius
 de perditionis, & homo peccati scelerosus, sibi non
 illam arrogauit, sed hætenus etiam vsurpauit in Ec-
 clesia, Tyrannidem in eam exercens, precio figens
 crefigens, omnia habens venalia, templa, sacra Sa-
 cramenta, Deum deniq̄ ipsum. Quod Mantuanus
 acinuit, & testatur: Romanæ curia Taxa, gurges
 pecuniæ, & ingluuius insatiabilis. Apagesis in ma-
 ioritate, cum tua isthac Maioritate, præcipiendi
 potestate, & obediendi necessitate, Dij talem terris
 mittite pestem.

Nee

Nec contentus hoc prae-textu potestatis ferenda-
rum legum, exhaurire totius Christiani orbis facultates: Sed etiam prae-textu vocis & verbi Dei sonantis in
Ecclesia, rugitum leonis infernalis addidit, à certis &
indubitatis scripturis Canoniceis, ad incertissimas tradi-
tiones humanas, imò doctrinas Dæmoniorū. Timotheo
4. abducens Hoc scilicet verbum Dei non scriptum, &
vox sonans in Ecclesia, qua in infernum deduxit milie-
rè deceptos & dementatos atq; excaecos homines
secum Papa, oblitus suæ fraternæq; salutis: sed tamē
nemo dicat illi, quid facis? quam miseriam, & Ecclesie
calamitatem, nulla vox humana consequi potest.

Distinct. 40.

Quod porro exemplis demonstravi, cuiusmodi
Pontifex Rom. Scripturæ S. quamq; peritus sit inter-
pres, quod duo luminaria, quæ Deus creauerit, & maior
Solem, se esse: minus Lunam, Cæsarem intelligit & in-
terpretatur. Item: Ecce duo gladij hîc: De utraq; qui
sibi vendicat, potestate Ecclesiastica & Politica, quos
" vacante imperio, ipse sit imperator. Hîc, cum bonus vir
" quid responderet non haberet, præ pudore, Leuiticum
" prorsus esse hoc, respondit. Et nihil ad fidei controuer-
" sias, & quæstiones de Scripturæ sensu cum auctorita-
" te determinandas, in quibus errare non possit. Ha-
" cenus ille.

Audiamus itaq; aliquantisper interpretem Pon-
tificem, Scripturæ S. quæstiones cum auctoritate de-
terminantem, in quibus, secundum Hispanum, errare
non potest. Quamprimum enim super sellam Pontifi-
ciam collocatur successor Petri, tanquam tripodem
Apollinis, numine afflatur, & quia sacerdos summus
Prophetat, quemadmodum Caiphas. Sic igitur effatur
Phari-

haberi sacerdos: Auricularis confessio Sacramentalis, non solum est necessaria omnibus vtriusque sexus, ad annos discretionis venientibus, sed etiam salutis, ad salutem aeternam consequendam. Quia scriptum est: Dic tu iniquitates tuas prior, ut iustificeris, ubi dicitur, tantundem est, ac in susurra omnia & singula tua peccata, cum omnibus circumstantiis, in aurem sacrificuli, & huius operis merito, confusione scilicet, dum recitas peccata tua Sacerdoti, mereris absolutionem a peccatis & iustificationem. Item: ite, ostendite vos sacerdotibus, id est, confitemini illis omnia vestra peccata, sicut praecepit Moyses. Et, confitemini alterutrum peccata, & orate pro inuicem, ut saluemini, ubi alterum significat peculiarē sacerdotem. ET CONFITEMINI: OMNIA PECCATA CUM OMNIBUS CIRCUMSTANTIIS IN AURICULAM SACRIFICULI IN SUSURRATE &c. Hoc modo saluabimini. Haec est vna notabilis & Magistralis scripturae S. cum auctoritate determinata, interpretatio & Quaestionis solutio.

Audiamus amplius Dominum Papam, cum auctoritate planē Magistrali, determinantem scripturae quaestiones, nec solum ipsum, aut in collegio fratrum Cardinalium, vel in Rota: sed in Concilio Oecumenico generali Constantiensi, matura insuper plurium doctorum, tam diuini quam humani iuris, deliberatione (verba decreti recito) habita. Dubitabatur: Num laicis coena Domini, ut est a Christo instituta, & ab Apostolis, atque primitiua Ecclesia obseruata, integra scilicet, esset administranda. Et quidem habuerunt tum patres dubitandi causas grauissimas, reuerentiam nempe sanguinis Christi, sit enim sanguinis Christi distributione in calice periculum effusionis sanguinis (quod

R Christus

Christus minus attentè considerauit, fortè inter pocula benè potus) propter virorum mystaces, ne aliquid illis adhereret, sanguinis videlicet guttula (quod Christus futurum non prauidit) Ideo auctoritatiuè determinauit quæstionem istam de sensu scripturæ: Quod, licet in primitiua Ecclesia huiusmodi sacramentum reciperetur à fidelibus sub vtraq; specie: postea à conscientibus sub vtraq;, & à Laicis tantummodo sub specie panis, suscipiatur. Rationes determinationis huius Papalis subijciuntur, cum firmissimè credendum sit, & nullatenus dubitandum, integrum Christi corpus & sanguinem, tam sub specie panis, quàm sub specie vini, veraciter contineri: Et consuetudo Ecclesiæ pro lege habenda.

Hæc est illa cum auctoritate determinata quæstio, de scripturæ sensu, super verba institutionis cænæ Dominicæ. Nullatenus ergo dubitandum amplius, sed firmissimè credendum, instituerit Christus quicquid voluerit, dicat & scribat Apostolus quicquid voluerit, se à Domino accepisse, vt bibant ex calice omnes: tamen, hoc non obstante, Ecclesiæ consuetudo pro lege est habenda, vt abroget Christi institutionē, & OMNES iam sit cum auctoritate determinata interpretandum, doctore Papa cum suo Concilio & doctoribus plurimis, iuxta Hispanum, quintum Euangelistam, Omnes, id est, Non Omnes. Item, Omnes, id est, sacerdotes, conscientes corpus Christi. Quid tibi hîc videtur, lector amicissime: An nō cum auctoritate magistraliter determinata est hæc quæstio: Talis est: Non concordat Psalterium cum Cythara, id est, sacerdotes, qui de-

nt habere in manu, legere, & canere, Psalterium,
 conuenit ducere & habere vxores, quod per Cytha
 intelligitur. Item: Qui in carne sunt, Deo placere
 non possunt, id est, coniuges. Est enim coniugium car-
 nale vitæ genus; ideo sacerdotes debent esse calibes,
 quia sunt spirituales quibus Dominus dicit in lege,
 sancti estote qui portatis vasa Domini, sicut & ego Do-
 minus Deus vester sanctus sum.

Quid tibi videtur iam amice lector, an non Papa in-
 signis & eximius est doctor, & interpret scripturæ:
 scilicet, sicut A sinus ad lyram. Et tamen isti socij non
 Iesu, sed Esau, placentini, omnia hæc suspiciunt, ad-
 mirantur, & obtrudere conantur Ecclesiæ: Eos verò,
 qui hæc cum suo doctore repudiant, Hæreticos pro-
 nunciant. In malam itaq; rem vos Esauitæ, cum vestro
 scripturæ interprete, hoc modo cum auctoritate diabo-
 lica, quæstiones de sensu scripturæ determinante.

Sicut & illud: super hanc Petram, id est, super te
 Petrū, ædificabo Ecclesiam meam. Et tibi dabo clauis
 regni cœlorū, id est, potestatem ferendi leges. Sunt enim
 hæc clauis duplices: Scientiæ & potestatis, vt quicumq;
 istas leges nō fuerit amplexus, clauso cœlo sit dānatus.
 Item: Petre palce oues meas) id est, esto Vniuersalis E-
 piscopus. totius Ecclesiæ, nec verò solus tu, sed om-
 nes tui qui futuri sunt vnq̄ Romæ successores, vica-
 rij mei. Idem huic totius Ecclesiæ doctore est, Petra &
 Petrus. Petra autem erat Christus. 1. Cor. 10. super
 quem, tanquam lapidem preciosum in fundamentis Zi-
 on positum, ædificata est Ecclesia. Ergo & Petrus illi
 est Christus. Sed hic Petrus mox audit, Satanas, Eccle-
 sia itaq; supra Satanā est ædificata. Ita planē res habet,

sed Ecclesia Pontificia Romana: quod ter maxime ille Dei vir, Lutherus, luculenter probavit, & demonstravit, libro de Papatu Romano, à Diabolo fundato. Christi autem Ecclesia super Christū ipsum fundata, Crepāt illi perpetuò Patres, hos vt audiamus scripturæ interpretes. Pater erat Augustinus, & quidem omnium præcipuus. Is autem ita scribit: Sed quando dictum est: Tibi dabo clauēs regni Cœlorum, &c. Vniuersam significabat Ecclesiam (non dicit Pater Rom. qui tyrannicè solus eas vult possidere) quæ hoc seculo diuersis tentationibus, velut imbribus, fluminibus, tempestatibusq̃ quatitur, & non cadit, quoniam fundata est supra Petram, vnde & Petrus nomen accepit. NON ENIM A PETRO PETRA, sed Petrus à Petra. Sicut non Christus à Christiano, sed Christianus à Christo vocatur. Ideo quippe ait Dominus: super hanc Petram, ædificabo Ecclesiam meam, quia dixerat Petrus: Tu es Christus filius Dei viuis. per hanc ergo, inquit, Petram, quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam. Petra erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus;

August: Tract: in Ioann: 124.

1. Cor: 10.

Hunc ad modum interpretatur & ad se transfert Psalmum 8. de Christo dictum, vt manifestum faciat, solertem se esse scripturæ interpretem: Omnia subieisti sub pedibus eius, oues & boues uniuersos, insuper & pecora campi. Oues, id est, fidelium animas ad dextram Christi collocandas. Boues, elatos Hebræorum iugo, literæ legis adstrictos, & inde victimandos. Pecora quoq̃ campi, Ethnicos & iniquos, per latam & spaciolam viam errorum & vitiorum, procul dubio currentes ad Gehennā. Insuper & volucres cœli, id est, viros beatos, vt adorentur à cunctis, sanctorū catalo

Hæc est una Magistralis Papalis interpretatio scripturæ

atalogo adscribendo. Demum pisces maris, animas
 sanctorum, qui perambulant semitas eius, in amari-
 tudinibus commorantes, ex aquis Pœnalibus, per in-
 dulgentiam ex inferis educendo.

Quod verò ad sententias Cusani, quas recitavi, at-
 tinet, quod videlicet, iuxta hunc, scripturæ sint ad tem-
 pus adaptatæ, & variè intellectæ, ita, vt vno tempore
 secundum currentem vniuersalem ritum exponeren-
 tur, mutato ritu, iterum sententia mutaretur. Item: Etis-
 amsi hodie fuerit alia interpretatio Ecclesiæ, eiusdem
 præcepti Evangelici, quàm olim: tamen hic sensus
 nunc in vsu currens, ad regimen Ecclesiæ inspiratus,
 vltimè congruus, vt salutis via est, acceptari de-
 bet. Item: Mutato iudicio Ecclesiæ, mutatum est &
 Dei iudicium. Et iterum: Quare nec mirum, si praxis
 Ecclesiæ vno tempore interpretatur vno modo, & alio
 tempore alio modo. Ad hæc, inquam, quid bonus ille
 vir Hispanus amicus meus respondit: Quid? hoc sci-
 licet: Non sunt apud nos Epistolæ illæ Canonizatæ.
 Quid audior: An non is fuit Ecclesiæ Romanæ Car-
 dinalis, columna eius suo tempore præcipua, qui schis-
 ma illud Hæreticarum, publica auctoritate Pontificis
 Romæ conatus est componere? illisq; persuadere, vt
 in institutione Cœnæ Dominicæ, à Christo facta, dis-
 cederent, propter Ecclesiæ auctoritatem, quæ pote-
 statem haberet mutandi & interpretandi ea, quæ in
 scriptura habentur, pro suo arbitrio, imo Deum ipsum,
 mutato Ecclesiæ iudicio, suum quoq; mutasse iudici-
 um. Hæc typis excusa extant. Et scripsit is non su-
 am, sed totius Ecclesiæ Pontificiæ sententiam, quæ
 hæc approbavit: Aut doce tu, Hispane, vbi, quan-
 do,

R 3 do,

nifestissimo, clarissimo, & palpabili errore excepto, pingere student & conantur. An non hoc absurdum: An non blaphemum hoc in Deum Spiritum S. Scripturæ S. authorem: Hoc sine est interpretari scripturam: Aut verius pervertere, imò euertere penitus, cum non necessaria esse pronunciatur. Et sanè non ignoro, hostes esse eos scripturæ S. maximos, qui multis modis eam accusant ambiguitatis, obscuritatis, imperfectæ, eisq; longè suas traditiones & Thalmud, à quæ planiores, pleniores, & perfectiores præferunt. Idè amplius cum eis disputare non possumus: quòd ali habeant principia. Nos vocem Magistri nostri vni Christi, de quo Pater cœlitus clamauit: Hunc audite tanquàm oues eius audiemus: lupum istum sauisimum & Asinum Cumanum, fugiamus & caueamus, licet nobis saluator noster, præmonens, præcepit.

V.

In Spongia folijs totis septem, nempe à 36. folio & propo: 92. per sequentia, turpissimam Papatus idolomaniam, quam in mortuorum exercent inuocatione, ita traduxi, vt Hispanum eius puderet, & quid responderet minimè inueniret, sed hyperbolas esse confessus est suorum preces ad defunctos, quæ candidè essent interpretandæ. Nos autem hyperbolas, mendacia esse ciuilitè dicimus. Cum itaq; aduersarij haberemus confessionem, de controuersia nostra, qua agnoscit, & fatetur hyperbolas suorū in cultu, ueneratione, & inuocatione mortuorum, depugnatum esse: ideoq; superlegendum mihi in posterum isto scribendi plura labore sum

o, & à quibus vestris hæc (si vobis displicent) sint da-
nata, aut retractata:

Ad id verò, quod ex eodem recitavi: Scripturas sa-
cras de benè esse Ecclesiæ, non tantùm inceptæ, sed
etiam continuatæ & consumatæ, nequaquam verò de
essentia eius existere: Respondet: Verum hoc esse,
Quia sine scripturis aliquando vera Dei Ecclesia exti-
terit. Atqui Cusanus non de incepta tantùm, verùm
etiam consumatæ Ecclesia loquitur. Ideo non verum,
sed falsum est, quod & Cusanus & eius patronus Hispa-
nus dicunt: scripturas tantùm de benè esse Ecclesiæ, &
non de essentia existere. Et hinc apparet quanti sint
Pontificij scripturæ sacrosanctę amici, quanti eam fa-
ciant, & cuiusmodi eius sint interpretes, qui eam ad
tempus accomodent, vt homines versipelles, tempori
inservientes, nunc hæc nunc alia captant consilia, &
pacta interpretantur, & c. Ita Pontificij scripturas in-
terpretandas esse docent, idq; facto ipso docent. Et ta-
men eiusmodi scripturæ interpretationes & sensus,
tempori congruentes, vt salutis via acceptari debent.

Tales scilicet interpretes scripturæ habet Ecclesia
Pontificia, ad has tales eorū interpretationes sumus al-
legati. Et quid mirum, cum ad huius Ecclesiæ iudici-
um mutatum, mutetur etiam & mutatum sit Dei ipsius-
et iudicium. Hæc verba ipsorum, hæc sententia. Et
quod apertè & candidè Cusanus sensit, scripsit, fecit.
Hoc idem Pontifex Rom. sibi arrogat manifestè. Bla-
sphemæ autem, qui in verba illius sunt iurati, idem quidem
sunt, sed cautius agere sibi videntur, dū astutè, calli-
dè, subdolè, Hypocritæ, coloribus quæ litis, istam tan-
tam impietatem omnem totius Papatu, nullo etiam ma-
nifestis

sum arbitratus. Quia verò inquietum & superbum Hispani ingenium ex scriptis ipsius, omnibus iam perspectum est & cognitum: ut illius petulantia, immodestia non nihil cōtundatur, & quia quod ad illa respondeat, nihil habet: Ideo hæc eadem repetita volo, ad eum ipsum remitto.

His verò, quantumvis absurdissimis, impijssimus, Idololatricissimus, Pharaone magis induratus homo scio, non mouetur. Induratum est enim cor illius, & excæcati sunt oculi eius, ne videat, sed, instar nocturnum, in sole & meridie cæcutiat. Vna enim fidelia glōsæ suæ, omnes se parietes dealbare pictor stolidus putat: Nempe, quod glossam suam, suorumq; contribulium, hîc iam repetit: Cum sancto dicitur, fac vel concede: sensum esse, effice precibus, & intercessione apud Deum tua. Sed cuius mandato & promissione, vobis, mortuos rebus humanis exemptos ita compellat licet. Deinde, locum glossam istam in pluribus non habere, exemplis illustribus ex Papisticis libris coloratis & propositis, ad oculum est demonstratum. Et paulò post de glossa ista plura videbimus.

Et quia de S. Francisco & S. Clara quod dixi, se in Spongia inuenire non potuisse, queritur, ut querendum cum labore subleuem, si ignorat, Hispanus cū sit, res Italicas, ita res habent. Circumfertur in Italia libellus, cui titulus est: Flosculi sancti Francisci, in quo affirmatur, Franciscum alterū fuisse Christum, qui stigmatibus, sibi ab Angelo in solitudine quadam impressis, possit seruare à morte æterna viros, qui à suo tempore, vsq; ad mundi finem vixerunt. Ne verò hac in parte infœliciores essent mulieres, deinde in eodē additur: Beatam Virginem, filij Dei Matrem, merito

virginitatis, seruasse mulieres, quæ vixerunt vsq[ue]
 tempora Claræ Monialis, Francisco contempora-
 re, quam, quia Papa canonisauit, sanctam vocant:
 hanc S. Claram, eiusdem Virginitatis merito, in suo
 plus corpore renouata, eas seruasse mulieres, quæ de-
 inceps essent vsq[ue] ad m[un]di finē victuræ. Hæc historia
 est de S. Francisco, & Clara: de hac post homines natos
 in Ecclesia horribilissima idololatria, cum Petrus Pau-
 lus Vergerius, adhuc in Italia existens, libello ædito,
 cui titulum fecerat: Discursus super libello cui titu-
 lus, Flosculi S. Francisci, homines, suppresso tamen
 nomine, monuisset: tantū abfuit, vt curia Romana tur-
 pissimam hanc suam vel agnosceret vel emendaret Ido-
 lamaniam, qua filij Dei, Domini nostri Iesu Christi, sa-
 luberrima ac preciosissima vulnera, eo loco & nume-
 ro habentur, quo Francisci fabulosa stigmata: vt libel-
 lum hunc Vergerij quatuor catalogis librorum Hære-
 ticoꝝ, diuersis locis & temporibus in Italia æditis,
 inseruerit atq[ue] damnarit. De Francisco etiam Papa-
 tus canit: Tu pro nobis semper pia, prode Christo stig-
 mata.

Hanc tam blasphemam Pontificiorum Idololatriam,
 de Francisco & Clara, vel glossemate, vel pigmento,
 vel figmento oblinas, Hispanæ, coquas, recoquas, vt uo-
 lueris & placuerit, per me licet. Video enim, te esse in-
 foelicis genio in perniciem Ecclesiæ, etiã vestræ, na-
 tum, vt omnes sordes & impietates Papatus eluere ti-
 bi sit propositum, nihil adeo absurdum dictum, factum,
 quod non defendere, vel saltem excusare, coneris. Et
 hoc est, quod priori scripto meo dixi, te tuamq[ue] societa-
 tem, postremum esse, in hac delira mundi senectâ, Sata-
 næ conatum, qui ficta quadam sanctitatis specie, hypo-
 critis,

S

crisi, & superstitione, Papatum labascentem, crassi sismi
 mos eius errores, turpissimas hæreses innumeras, ido-
 lomantiam horrendam & abominandam, omniaq; Papæ
 decreta, etiam cum scriptura, S. è diametro pugnan-
 tia, orbi Christiano obruderetis, & pro aromatibus
 diuinisq; venditaretis oraculis: Quod igitur respon-
 des: Si Satanas Satanam eiicit, quomodo stabit regnum
 eius Respon: Non dicimus nos, Satanas vos eiicere, aut
 Satanæ aduersari, regnumue eius destruere, sed labas-
 cens confirmare.

Porro quod hinc mendacium esse luculentissimum
 scribit, quod dixerim, eum solius Ecclesiæ autoritate
 non autem scripturæ S. testimonijs sua probare, Idq;
 probare conatur; quod calumniatus sim (vt ipse menti-
 tur) scripturæ testimonia, quæ pro inuocatione sancto-
 rum adduxerit, eum corrupisse; Respondeo: Mendacium
 oportebat esse memorem. Cum enim in præceden-
 ti scripto, Confutatione nempe ista opinata, dixisset:
 Mitto etiam, probauisse me, Inuocationem sanctorum
 in specie quoq; Diuino verbo commendari. Vbi in
 margine habetur, Apologet. fol. 38. ibi hæc eius sunt
 verba de me: Ad nauseam vsq; inculat præterea, non
 habere nos diuinum præceptum, venerandi sanctos,
 modis supra dictis. Et hoc quoq; friuolum & nugato-
 rium istorum esse argumentum, supra euicimus. Cum
 ex diuinis literis constet, SPONTANEOS etiam cultus
 & vtilis, & Deo gratissimos esse, Hactenus ille, Hoc-
 cine est, heus bone vir, in SPECIE, mortuorum inuo-
 cationem, diuino verbo commendari: Quanta Deum
 immortalem, Rabulæ istius est impudentia: Anne vel
 tandem

Confuta: fol: 55

andē huius pudet & poenitet te improbitatis: Sed hoc
 uum habet Hispanus iactator, sua prædicans magnifi-
 cē, ampullas verborum proijciens, nebulas & præstigi-
 as oculis offundens, ut, qui nō dilgenter omnia con-
 fert, rem ita habere putet, sicut verbis præ se fert.

Quod verò ad mea verba attinet, quibus eum scri-
 pturæ testimonia corrupisse affirmavi, antea verè est
 ostensum: idem esse, non probare scripturæ testimo-
 nijs, & deprauatis atq; corruptis eius testimonijs, pro-
 bare rem aliquam velle, ex sacris literis. Et quæ ac cu-
 iusmodi hæc est in specie ex sacra scriptura probatio,
 ex qua mortuorum commendetur in ea inuocatio: quia
 illa constat (quod tamē ipsum quoq; falsissimum est,
 & nos contrarium eius probauimus) cultus electissios,
 Deo esse gratissimos: Hocne in specie est probare ex
 sacris literis, Mortuos esse inuocandos? Quid cogitas
 Hispane? Num tu omnes nos cæcos, aut stīpites esse
 iudicas? Te verò solum præ omnibus sapere, & quic-
 quid dicas, oracula esse?

Sed ut intelligas, quàm vtilis, Deoq; grati sint cul-
 tos ab hominibus excogitati, audi, Hispane, Dominum
 Deum nostrum pronunciantem, de hominum studio, &
 dicentem: Omne figmentū cordis humani, tantummodò
 malum est, à pueritia (sic enim legitur, si fortè ignoras,
 in Hebræo) Figmentū porro cordis humani, nō prauos
 tantum significat affectus, sed etiam summarum vir-
 tum in homine, intellectus & voluntatis, opera, sicut Apo-
 stolus inter opera carnis recenset, non tantum libidi-
 nes, &c. sed etiam superstitionem, hæreseis. Hinc ma-
 nifestum est, dampnari à Spiritu Sancto in scriptura S.
 S 2. tanquam

Gen. 6. 8.

Gill. 5.

tanquam carnales, cultus omnes ab hominibus excogitatos. Affectus carnis mors est & inimicitia aduersus Deum, legi enim non est subiectus, et ne potest quidem. Item: Animalis homo, ψυχικός, non percipit ea quae sunt Spiritus Dei, stultitia enim est illi, et non potest intelligere. Et hoc etiam est quod Saluator dicit: Quod ex carne natum est, caro est. Vbi non tantum de carnali propagatione loquitur, sed, etiam de toto homine, eiusque ingenio. In malā itaque rem, Hispanie, cum tuis istis spontaneis cultibus carnalibus, qui sunt tantummodò mali & inimicitia aduersus Deum, tam scilicet utiles sunt, & grati Deo: Nedum, ut tu nugaris, gratissimi.

Postremò, sarcasum intelligo, quo non mihi solum, sed omnibus pijs illudit, quòd antè petieram, quòd paria essent arma, ut cōiunctim nostra scripta cōterantur Ingolstadij excusa euulgari per Bauariam, præcipue in collegijs Iesuitarum, concederet. Verùm id Hispania non dextrè percepit. Curauit enim sua contra me ædificata scripta, denuò sub incudem reuocari, inque vnicum librum collecta euulgari. Deinde, horum sociorum instinctu, studio, & opera indefessa, factum est, ut tota ditione nostrorum omnes sint proscripti, initio Ingolstadij factis, mense Maio: de quo supra. Sed de hoc Dominus videat, & iudicet.

VI.

Dixi etiam, Hispanum nihil afferre noui, sed cocysmum suum subinde ingeminare, & cramben multoties coctam ac recoctam, definitiunculā nempe Idololatricæ imperfectam, cum nausea et molestia maxima, appo-

ponere, Cum tamen nunquam negauerim, eo modo, in ea habetur, idololatriam committi: sed non eo solo, & quem Ethnici, crassissimi aliâs idololatræ, intellexerunt, cum videlicet honor, soli Deo proprius, creaturæ ut creatori tribuitur. Definitionis meæ partes, ita scripturæ S. testimonijs confirmavi, & iam supra ad omnia, quæ obiecit aduersarius, ita respondi, ut pijs & bonis omnibus satis factum esse dubitem minime. Quid verò ipse, cum ad alia multa, tum quod de sanctis, Francisco & Clara, obieci, responderit, de quo hic gloriatur, supra à se esse dictum, in præcedenti nempe capite, meminisse non possum, & ni memoria me fallit, nihil prorsus respondit, Nisi quod, se in Spongia inuenire non potuisse, dicit. Hoc modo ab ipso scilicet responsum est facillimè, ad omnia mea argumèta, Iudicium committo lectoribus omnibus. Et tamen nihilominus Thraso, ad omnia mea se respondisse, gloriatur.

Simile huius est, quod hic asserit, se quoque ad ea, quæ ex Scholasticis obieci, quod dicunt: illæ propositiones sunt possibiles: Deus est lapis, Deus est Astræus, Deus est homo damnatus, Deus est Diabolus, &c. in refutatione Apologetici sui respondisse, hic ait. Hæc autem ista, ipsius sunt, de his, verba: Item, dum, veteri more horum, in his ipsis Scholasticis nonnulla carpit ac irridet, quæ ad rem omnino nihil faciunt, & denique sophismata vocat ea, quæ intelligere præ ruditate non potest. Hæc illi. An non egregiè & Magistraliter socius Aristæus respondit: Ego verò, Hispane, non nugas esse arbitror, Ideoque non rideo: Sed res maximi momenti, & blasphemias, auditu etiam horrendas & abominandas. Hæc igitur quis ridere posset: Sed ad inferna-

fima

fima horrendas istorum blasphemias damnauit, vt in mar-
 gine addidi: Schwefel vñ Bech her/ In Teuffel auff
 dein Kopff. Iam quoq; Hispanus cum defendere illa
 nequaquam possit, tamen mitigare & excusare studet.
 „ Curiosius aliquanto illos ait fecisse, longiusq; in minu-
 „ tijs quibusdam progressos, aut horridius etiam & in-
 „ comodius interdū fuisse locutos. Huicne homini Reli-
 gionem curæ esse, benè de Religione sentiens qui-
 quam sibi patietur persuaderi: qui adeò frigidè de atro-
 cissimis, & omnibus seculis, etiam inter Ethnicos ve-
 Dei ignaros, inauditis blasphemijs, eiusq; doctoribus
 loquitur? Sed quid hoc mirum, cum plusquam Ethno-
 cam omnibus viribus Idolomaniam, quam in mortuo-
 rum invocatione, & Statuarum adoratione exerceri
 tueri studeat.

Ad alia etiam, ad quæ respondere ipse non potuit
 „ Ea iam dicit mendacia, conuicia, contradictiones, calu-
 „ la, aut hæreses à proposito alienas fuisse, & vel à se, vel
 ab alijs sufficienter confutatas. Ita q; mi Domine Do-
 ctor Gregori, Pater reuerendissime, benè sum conten-
 tus doctissima vestra solutione.

Sed quid interim, vt vnum iam tantum (ne libellus
 crescat, quod, me etiam inuito, fit, dum ad omnes istius
 „ ineptias & impietates mihi respondendum est, ne iterū
 „ exclamet, & gloriatur, me obmutuisse) verbi gratia pro-
 ponam, quod me aliquoties obiecisse memini, de Ma-
 riarum Psalterio: quod cum totius sacræ scripturae com-
 pendium sit & promptuarium, sicut omnes Orthodoxi
 doctores semper iudicauerunt, adeò turpiter, sceleratè,
 adeoq; blasphemè est corruptum, deprauatum, & ad
 D. Virginem Mariam translatum per omnia, ita vt
 quæ

æcunq; in genuino, Deo Opt: Max: tribuantur, pro
 ta solius Maestatis Diuinæ: in hoc ad Mariam om-
 & singula sint expressis verbis translata: de hoc,
 quam, quid respondisti: cur hîc altum adeò silenti-
 um: Num hîc quoq; quod de alijs preculis, responde-
 bis, me, cum homo senex sim, ineptè facere, & pruden-
 tia carere, vt hîc scribis, (pessimè enim hominem ista
 habent, quòd nec defendere possit, nec tamen errores
 suorum agnoscere velit) qui ex obscuris & corrosis li-
 bellis eas colligam: Atqui vsiatissimum est, in Eccle-
 sia Pontificia, Psalterium hoc idololatricissimum, spur-
 cissimum, Diabolicissimum, typis excusum Venetijs,
 Parrhisijs, in Bauaria Tegernicæ Monasterio, non se-
 mel, Anno 1573, in decima sexta forma: sed iterum An-
 no 79, Vnde quanti id faciant apparet. De hoc, in-
 quam, cur altum adeò silentium: An non audis Grego-
 ri: Euigila.

Et tamen homo superbissimus, ad omnia responsa
 esse se, gloriari non erubescit. Quod verò de preculis
 alijs, sibi prolixè à me obiectis, præterea respondit:
 Bonum eas etiã sensum habere posse, & comòde expo-
 ni. Cum enim dicitur sancto, Fac, aut concede: sensum
 Te: effice precib; & intercessione apud Deũ tua, cum
 hoc ipsum in suo postremo scripto aliquoties repetat, et
 in præcedentibus quoq; idem dixerit: exẽplis quibus-
 dam, & quidem ex eodem Mariæ Psalterio desumptis,
 declarandũ est, quomodo ad regulam Hispani quadræt.
 Quod et si antè quoq; fecerim, tamẽ, quia siue glossam,
 siue Regulã suam, hîc repetit aliquoties, nec tamẽ illa à
 me producta exempla refutare potest: Ideo ob oculos
 aduendũ ponere visum est, num vel tandẽ illos aperire
 velit

spong. fol. 39. 36

velit, aut, quia cæcus est, Deus Optimus Maximus vel
 ipsius, vel aliorum mentes et oculos illuminaret, turpi-
 tudinem turpissimæ suæ idololatriæ ex cæci homines
 furoribus idololatricis, & veritatem, videre vt possent.
 Ita autem legitur Psal. 2. Venite ad eam (Mariam) om-
 nes, qui laboratis & tribulati estis, et refrigerium & so-
 latium dabit animabus vestris. Cum Christus ad semi-
 seros vocat, Pontificij suos ad Mariam ablegant, vt illi
 refrigeret & consoletur animas afflictas, precibus scilicet
 & intercessione apud Deum sua, secundum His-
 spani glossam. Psal. 10. Misericordia illius (Domina
 Mariæ) vestrorum auferat multitudinem peccatorum.
 Quid: an non bonum hoc quoq; potest habere sensum,
 & commodè exponi: precibus scilicet & intercessione
 apud Deum sua: Sed heus Hispani, aliud sonat fistula
 aliud pes saltat. Non enim dicit, intercessio illius, sed
 misericordia illius, auferet multitudinem peccatorum
 vestrorum. Hoc est, dicit & exponet Hispanus, ex
 misericordia suæ preces. Sed aliud volunt verba, quæ
 vim sibi inferri non patiuntur, Hispani, id quod ex alio
 Psalmo 44. discas: vbi illi dicitur: per tuam sancti-
 tatem, peccata mea purgantur. Vbi glossema tuum, Hi-
 spani, fac aut concede, vt per tuam intercessionem, &
 preces, peccata mea purgentur. Locum habere mini-
 mè potest: Verte te in quascunq; volueris formas, et
 amsi Proteus sis, & anguilla magis lubricus, hac ela-
 bi non poteris, nimis aperta sunt verba, PER TVAM
 SANCTITATEM, PECCATA MEA PURGANTUR.
 Quemadmodū & illud Psal. 50. Miserere mei Domina,
 quæ mater misericordiæ nuncuparis. Et: secundum
 viscera misericordiarum tuarum munda me ab omni-
 bus iniquitatibus meis. Quid hinc, Hispani, cum tu
 rancid

incida glossa dices: Num hæc precatio Psalterij ve-
 ri bonum sensum, vt tu loqueris, habere potest, &
 commodè exponi, in hanc sententiã: Mater misericor-
 diã, secundum viscera misericordiarum tuarum, munda
 me ab omnibus iniquitatibus meis: Secũdum visce-
 ra misericordiarum tuarum, id est, effire precibus & in-
 tercessione apud Deum tua, vt ille me mundet, ab om-
 nibus iniquitatibus meis: Quid hinc audio Hispane,
 Secundum viscera misericordiarum tuarum, tu munda-
 me, & quidem ab omnibus iniquitatibus meis:
 idem tibi est & significat, quod preces & intercessio:
 Iudicabam autè, malum te tantũ esse Theologum,
 seu potius Matheologũ: Iam verò uideo, te etiam mira-
 bilissimum esse & pessimum Grammaticum, atq; Hæ-
 reticum in Grammatica: Ideoq; caueas tibi à Priscia-
 no, qui turbari se non patietur in suo regno, nec facile
 impunè feres, illud inuadere. Sed pergamus. Psal. 94.
 Venite, exultem⁹ Domine nostræ, venite adoremus, &
 proci damus ante eam, confiteamur illi cum fletibus pec-
 cata nostra: Suscipe in fine nostro animas nostras & in-
 troduce nos in requiem æternam: secundum Hispanum,
 precibus tuis & intercessione tua, introduce nos in requi-
 em tuam æternam. Sed cum hac glossa pugnat textus
 Psal. 30. In manus tuas, Domina, commendo Spiritũ
 neum, totam uitam meam, & diem vltimũ meum. Heus
 Hispane, prodi cum Grammatica tua noua, & comodè ex-
 pone nobis hæc verba, possunt enim bonũ habere sensũ
 in man⁹ tuas, id est, in preces tuas, & intercessiõne tu-
 as: An non benè sonat: Sicut etiam hoc Psal. 126. Nisi
 Domina ædificaueris domũ cordis nostri (scilicet preci-
 bus & intercessione apud Deũ tua) non permanebit ædi-
 ficium eius. Sed quod immediatè sequitur, vix glossam
 hanc

T

hanc admittet: *Ædificanos GRATIA ET VIRTUTE*
TVA, vt maneamus firmi in perpetuum: nisi, gratia &
 virtus, preces & intercessionem significet. Et certe vi-
 detur commodissimè, ita exponi posse, vt Hispanum
 iuuenimus: quia gratissimæ sunt Deo preces, ad ipsam
 ex fide, in nomine Christi fusæ, magnamq; vim habet
 & virtutem, penetrant enim nubes. Sed quæ sequun-
 tur, etiam vix hanc commodam admittunt expostio-
 nem. Ita enim precantur Psalm: 131. Domina, da nobis
 in nomine tuo fiduciam. Quid enim, Da nobis in no-
 mine tuo, idemne significat, in nomine tuo, id est, pre-
 cibus tuis, & intercessione. Sed metuo, ne id Priscia-
 nus sit permissurus. Quale & illud est valde durum,
 Psalmo 146. Ipsa enim (Maria) medetur contritis cor-
 de, & refouet eos vnguento pietatis. Magna est virtus
 illius, & clementia eius nullum habebit finem. Non di-
 cit, magna est virtus precum & intercessionis illius.
 Sed magna est virtus illius (Mariæ) & clementia
 (non dicit Dei) sed illius (Mariæ) nullum habebit
 finem. Ideo enim dicitur: *IPSA* (non ipse, ignavo scilicet
 ocio indulgens, ludens cum angelis sed ipsa) mede-
 tur contritis corde, & refouet eos vnguento pietatis
 suæ. Sicut etiam primam illam Euangelicam aduenturo
 Messia promissionem ad eundem modum corrupe-
 runt, vt habetur in vulgata translatione. Nam vbi ex
 fontibus Hebraicis legitur Ipse, redditum est, non ipse,
 sed, *IPSA*, scilicet Maria, conteret caput serpen-
 tis, precibus scilicet & intercessione apud Deum sua, se-
 cundum Hispanum. Sed aliud vult & intelligit Ecce-
 sia Pontificia, dum illi dicunt ad Mariam: adoro altissi-
 mos pedes tuos, quibus antiqui serpentis caput calcauit.
 Hinc

Gen. 3.

line & reparatrix & saluatrix seculi dicitur, Media
 Dei & hominū, Ablutio peccati, Scala cæli, lanua
 Paradisi, Adiutrix nostræ redēptionis, & auxiliatrix
 nostræ iustificationis. Deus enim omnes gratias facien-
 das Mariæ commisit. In manu eius omnis salus nostra.
 Hinc dicunt: Scio quòd potes omnia quæ vis. Et: Vi-
 tam æternam mihi tribuas. Item: Mortuos resuscita.
 Hæc nequaquam, Hispanæ, commodam illam tuam ad-
 mittunt expositionem.

Quod verò negat, eandem suam esse causam, quæ
 fuerit olim eorum, quorum Idololatriam Prophetæ res-
 darguerint, vt ego dixerim, quodq; in Apologetico re-
 futauerit: Hoc ibi differre se ab illis dicit: quod populus
 iste non ad Deum verum, vt nos, inquit, sed ad Deos
 falsos gentium, cultum diuinum direxerint, vt inter-
 dum, inquit, ipse (me intelligens) quoq; cōuictus fate-
 batur. Respondeo, Statim ab initio controuersia, non
 conuictus, dixi in disputatione, Iudæos multis modis I-
 dololatriam commisisse. Sed hoc verum minimè est,
 quod Hispanus, populum Israel non ad Deum verum
 cultum direxisse, asserit. Hoc enim apertè negat gens
 Hebræa, dicens: Post Baalim non ambulauit. Sed hoc
 fuit peccatum illorum, quòd Israelitæ, quemadmo-
 dum gentes, Dominum Deum suum vocabant Baalim,
 cumq; iisdem cultibus, quibus istæ suum Baal, cole-
 bant. Quod manifestum est ex Prophetæ Oseæ verbis,
 vbi Dominus ipse hoc affirmat & testatur, inquit: Et
 erit in die illo, ait Dominus, vocabis me virum eius, & non
 vocabis ME vltra Baali, id est, Baal meo. Ex quibus ver-
 bis euidentis est, & manifestū, Israëlitas Iehouah, Domi-
 num Deū suum, vocasse Baal, quemadmodū gentes, &
 eam iisdē honorare voluisse cultib;. Vnde negant, se

T 2 ae

Vide plurima
 in hac sententi-
 am horrenda I-
 dololatria Spon-
 gi: fol: 36. & se-
 quentibus ali-
 quot.

Jerem: 2.

Os: 2.

adherere Baalim, aut post eum ambulare. Vt unq̄ se-
ringat Hispanus, & hæc apertissima verba Prophe-
tarum pervertere conetur, nihil tamen proficiet, quod cla-
riora sint & manifestiora, ista Prophetarum testimo-
nia, quàm vt vim sibi illius Sophistica fieri patiantur.

Quod igitur ad Idola gentium & Israëuitarum atti-
net, quæ non ipsa solum Propheeta Domini, sed etiam
fabros eorum exagitat, in nullo prorsus differt Idolo-
mania Pontificia ab illorum, nisi sola nominum permu-
tatione, quod prolixè multis docui, & ad oculum demō-
stravi, in Spongia. Quod quemadmodum gentes suc-
culares, Deos tutelares, rebus singulis in toto mundo na-
centibus, præfectos, Prouinciales, item, Maiores & Mi-
nores gentium Deos habuerunt: ad eundem planè mo-
dum, singuli in Papatu edocti sunt, Patronos eligent,
peculiariter colere: deinde pagatim, oppidatim tutela-
res, Prouinciarum quoq̄ atq̄ regionum, morborū stem-
patorum, periculorum incendiij, aquarum, & maris: Vt
Neptunus, Nicolaus & Christophorus, vt Bacchus,
Urbanus. Vt Latij Martē, sic nos te Diue Georgi, sin-
gulis penè morbis: vnde 14. opitulatores præfecerūt. De-
niq̄ vt Romani Ethnici *παυλαῖον*, ita postea Flamines
Christiani, Pōtiffices, illud ipsum in D. Virginis & om-
niū Sanctōrū Templum conuerterunt, sola, quod dixi,
nominum facta permutatione. Porrò, quemadmodum
Ethnici suis statuas et imagines ex auro, argēto, ligno et
lapidibus fecerunt, quod affabrè admodum per hypo-
typosin Isaias descripsit, quomodo fabri laborent ijs
faciendis, seq̄ defatigent, & quod de trunco reliquum
est, focum accendant, se calefaciant &c. cum ex altero
Deum fecerint, quem colant & adorent: Vnde & Psal-
tes illos risit, dicens: Simulacra gentium, aurum & ar-
gentum,

Isa. 44.

entū, ligna, lapides, aures habent, & non audiunt &c.
 e addit: Similes illis fiant, qui faciunt ea, & omnes
 i confidunt in eis. Eadem per omnia de Dijs Papisti-
 & Ecclesiae, siue Diuis, verissimè & rectissimè dicun-
 tur. Quid enim horum negari potest: Ita vt ouum nō
 sit ouo tam simile, quàm hæc Idolomania Pontificia
 Ethnicorum illorum. Ideo ingentem Hispani impudē-
 tiam esse necesse est, tergiuersantis, propterea, quod gē-
 tiles Idolis, ipsi verò Diuis, hoc est, mortuis homini-
 bus sanctis, cultus istos exhibeant, colant, inuocent,
 opitulatores constituant. Cuius rei, quod certum est,
 nec mandatum Dei, nec promissionem, nec exemplum,
 in tota sacra scriptura Canonica, Veteris & Noui
 Testamenti, habent, quod & Eccium confitentem au-
 diuimus. Et vt maximè ad Deum se referre cultum istū
 mortuorum prætexant: tamen quia Idololatria est [ab
 hominibus excogitata, Deus sibi hæc negat grata esse,
 aut fieri, sed Dæmonijs, pronunciat. Ideo non est quod
 moleste ferat Hispanus cum suis, aut excipiat, quod E-
 thnicorum Idololatriæ Pontificia conferatur, cum mul-
 tis etiam parasangis antecellat, quod in Spongia ad ocu-
 lum est demonstratum, & hoc quoq; capite, aliquid.

VII.

Repetit hoc loco Hispanus vanissimam distincti-
 onculam, de Pontifice Romano, aliquid vt Pontifi-
 ce definiente, vel vt doctore aliquid scribente. Hoc
 in modo, non ita pronunciaſſe Gelasium (cuius testi-
 monium & auctoritatem illi opposueram) quasi volue-
 rit, ad sententiam suam credendam, obligare vniuer-
 sam Ecclesiam. Sed dicit tantūm Hispanus, & nugatur,
 nihil probans. Quod enim addit: Propter promissio-
 nes

nes Ecclesia, cuius totis ipse pastor sit, factas, eum, dum
fidei decernit quæstiones, errare ne utquam possit. nu-
gæ sunt Pontificiæ, multoties copiosè à nostris refuta-
tæ, imò blasphemias sunt verè Diabolicæ in Deum ip-
sum, eiusq; Maiestatem. Sicut cum dicunt, omnem illi
datam esse potestatem in cœlo & in terra, quæ se exten-
dat ad cœlestia, terrestria, & infernalìa: Quod possit
aliquid de nihilo facere, de iniustitia iustitiam: Et quod
possit contra Epistolas Pauli statuere, eiusq; dictis de-
rogare.

Sed nec erat opus admodum hac di-
stinctione cum multis iam seculis Pontificem Romæ nullum ha-
buerint, qui Theologiam didicerit, ut aliquid de rebus
eiusmodi scribere potuerit, nedum ut fidei controuer-
sas definiret. Sed lupum esse, Antichristum esse, do-
cuimus, qui omnes sibi obaudientes seducat, errare &
peccare faciat, secumq; in barathrum inferni abducat.
Hinc est quod Canonistæ dicunt: Cardinales sæpè
ligere illiterarum, qui tamen propter defectum scientiæ
non debeat repelli. Et Baldus dixit: Pontifices veri-
usq; Iuris Doctores esse, Authoritate, non scientiâ.
Quod displicuisse illis arbitror. Vnde in scrinio pecto-
ris sui omnia iura se habere, gloriati sunt.

Sed aliud subesse puto, quod Hispanus adeo super-
stitiosè hoc discrimen inter Pontificem, ut Pontificem,
& Pontificem priuatum doctore, urget. Quia vi-
delicet sæpè damnata dogmata proposuerunt. Ioannes
22. publicè dixit: Animam vna cum corpore vsque ad
resurrectionem mori. Ioannes 23. ut habent verba Con-
cilij Constãtensis, sæpè & sæpius coram diuersis præ-
latis, & alijs honestis & probis viris, pertinaciter,
Diabolo

fabulo suadente, dixit et asseruit, dogmatifauit & ad-
 ruxit: Vitam æternam non esse, neq̄ aliam post hanc:
 Quin imò dixit, & pertinaciter credidit: Animam ho-
 minis cum corpore humano mori & extingui, ad instar
 aurorum: Dixitq̄, mortuum semel, esse etiam in no-
 tissimo die minimè resurrecturum. Hanc fidem etiam
 habuit Leo X. qui hominum memoria Pontifex fuit,
 hic, duobus viris doctissimis coram ipso ad mensam
 disputantibus, de animæ immortalitate, vtriusq̄ per-
 ceptis argumentis, tandem in hanc sententiam disputa-
 tionem conclusit, & affirmavit: Quod licet argumen-
 ta de animæ immortalitate speciem quandam habeant:
 videri tamen sibi alterius sententiæ fundamenta firmio-
 ra esse, & facere bonum vultum. Quin imò cum Bem-
 bus Cardinalis aliquādo sententiam ex Euangelio alle-
 gasset, respondisse perhibetur: Quid mihi allegas, aut
 narras, illam fabulam: Quam tamen de Christo fabu-
 lam, maximo sibi fuisse emolumento, aliàs ad eundem
 dixisse perhibetur.

*Fides Pontifi-
 cum Romæ.*

Hæc & istorum similia fortè Hispanus eos, non
 Pontifices, sed ex priuato affectu, vt Epicuri de gre-
 ge porcos, dixisse, vult videri. Transeat itaq̄ hic er-
 or cum reliquis Canonistarum.

Eodem etiam modo eludere Panormitani sententi-
 am conatur, qua ille dixit: In concernentibus
 idem, dictum vnus priuati præferendum esse in Con-
 cilio, dicto Papæ, si ille moueretur melioribus autho-
 ritatibus Noui & Veteris Testamenti, quàm Papa.
 Hoc sibi suiq̄ similibus minus probari ait. Quo-
 niam, inquit, quicquid priuatus è scriptura sacra
 alleget,

.. alleget, ubi tamen Pontifex controuersiam fidei (in
 .. quarum cognitione, sicut & scriptura sacra, est *Alimus*
 .. ad *lyra*) cum autoritate determinat, illud magis scrip-
 .. turæ sacrae consentaneum esse credendum est, quod à
 .. Pontifice definitur. Nam pernegamus contingere pos-
 .. se, ut Pontifex, aliquid in rebus cōtrouersis cum auto-
 .. ritate definiens (ad quod scilicet credendum obliget
 .. vniuersam Ecclesiam) scripturæ sacrae repugnet. Sci-
 .. licet iuxta illud, quod in Propheta habetur: Non per-
 .. bit lex à sacerdote. Sed, ut idem vocat verba menda-
 .. cij, quod se Ecclesiam & Populum Dei esse vociferan-
 .. tur, dicentes: Templum Domini, Templum Domini,
 .. Templum Domini: Ita nos Hispano cum sua colluui-
 .. & fecibus Pontificijs respondemus: Nolite confide-
 .. re in verbis mendacij, vociferantes, Ecclesia, Ecclesia,
 .. Ecclesia. Item: contingere non potest, ut Pontifex Ro-
 .. manus errare possit. Quia enim tu repulisti scientiam,
 .. ego repellam te, dicit Dominus, ne sacerdotio funge-
 .. ris mihi. Neq̄ enim hic Ecclesiae vniuersalis est Epi-
 .. scopus, sed lupus & Antichristus. Ideoq̄ a sino *Cuma-*
 .. no larua detrahenda. Nec errat Ecclesia, aut irritae sunt
 .. promissiones Ecclesiae factae, errante Episcopo Roma-
 .. no, laruato illo. Quid enim ille ad Christi Ecclesiam,
 .. quam persequitur crudelissimè, damnata vera & syn-
 .. cera Religionis doctrina, qui omnibus pijs bellum in-
 .. dixit, quos falso nominis prætextu, ut hæreticos dam-
 .. nat, plus mille hæresibus contaminatus ipse.

Miror autem, & quidem vehementer miror, qua
 ratione adductus, mea citauerit quædam verba, ad con-
 firmandam suam sententiam de hac Pontificis Romani
 autoritate. Aut enim cæcum esse necesse est, (sicut
 Idolo-

Jerem: 18.

Idem: 7.

Es: 4.

Molosatria excæcat & aufert cor) quod nullo modo
 melius expugnari possit impia eius sententiã, quã
 hæc ipsa mea periodo, ex qua citat quædam, dicens: Cũ
 hoc etiam benè congruit, quod hic Heerbrandus confi-
 tetur: In materia religionis conueniens esse, vt vnus ali-
 quis cæteris præsit. Aut ad eum modũ ea citat, quo Dia-
 bolus, cum Christo disputans, scripturas, Quod vt om-
 nibus manifestũ faciam, visum est paucis, huc reponere
 quæ ego scripsi. Sic autẽ habent: Etsi autẽ in Ecclesia,
 ad conseruandum ordinem, vnitatem, & vt omnia fiãt
 decenter, non improbamus gradus personarum, vt sin-
 gulis regionibus & politijs vnus aliquis præsit, qui sit
 in doctrina syncerus, moribus integer, rerumq; intelli-
 gens, qui etiam conuocet reliquos, quoties negotia in-
 cidunt, disputationes & controuersias: non tamen ideo
 maior conceditur personæ superiori potestas in dicen-
 dis sententijs, ita vt, propter primatum, vel superiorem
 locum, plus etiam valeat sententiã ipsius. Nõ enim hæc
 persona dicentis attenditur, sed tantum valet cuiusq;
 sententiã, quantum è sacra scriptura probat, & tantum
 infimi quantum summi, Quia in dicendis sententijs om-
 nes sunt pares. Hæc mea illic sunt verba. Id quod es-
 so diserte de solo dico ordine, & quidẽ tantũ in re-
 gionibus singulis & politijs, iste, non bonus vir, ad im-
 mensam illam Põtificis Romani, vniuersalis totius Ec-
 clesiæ (si Dñs placet) potestatem, quasi ex mea senten-
 tiã interpretatur: cum tamen manifestis verbis negem,
 maiorem in dicendis sententijs potestatem, tantumq;
 videri dicam infimi sententiã, quantum summi, quod
 in dicendis sententijs omnes sint pares.

Iam tu videris, Hispane, mea qui probas, tua quo-
 modo cum his meis concilies, quã benè congruant.

V

vt

vt scribis, allegando & probando meam sententiam. Ego verò, neq̄ solus ego, ita sentio, sed omnes quicumq̄ legerint, nullo potuisse modo melius tuum istum Pontificis Romani euertere Primatum, & immensam illam potestatem, quàm istius meæ periodi allegatione.

Quod verò addis: Eum errare nequaquam posse. Et, quicquid ille dixerit & definerit, contingere non posse, vt scripturæ repugnet. Item, illud asseueramus constantissimè, Hæreticos esse qui nō credunt, id scripturæ sacræ consentaneum esse, quod ea ratione Pontifex definit. Nos planè contrarium statuimus, & dicimus. Quicumq̄, etiamsi angelus de cœlo (nedum Pontifex Romanus, qui tamen angelis se superiorem facit, illi præcipiens) aliud annunciauerit Euangelium, quàm Paulus, anathema sit.

Habes hîc simul, Hispane, responsum ad quaestionem tuam, qua dicis: Quæro enim, an non istius vox, si quid in fidei controuersia tenendum esse doceat, à cæteris omnibus ex diuino præscripto sit audienda: Nihil verò minus, Hispane; cum non Christi summi pastoris vocem sonet, sed lupi ululatum, non nisi errorum plaustra ore suo infernali eructet, ideoq̄ lupus infernalis fugiendus ab omnibus. Nec enim ita Religionis controuersia & quaestiones finiuntur, vt Politicæ, in quibus propter auctoritatem prætoris valet sententia, vt sit finis litium. Cum in Ecclesia syncretismo factò, ex auctoritate vnus & alterius malè sopiantur certamina, vt deinde repullulascant, & ex cineribus quasi malè conditis dissidiorum maiores flammæ exoriantur. Fides enim, non cuiusquam personæ vel hominis, sed solius verbi Dei auctoritate nititur. Quod igitur & hîc Panormitani testimonium, contra se allatū, eleuat, qui

si doctorem aliquem privatū, in Concilio, etiam Pon-
 tifici in fidei cōtrouersijs, anteponendum censuit, si me-
 moribus nitatur scripturæ sacræ testimonijs, quàm ille:
 à suis explosum asse asserens, vt qui professione non
 Theologus, minus consideratè id scripserit. Quid hîc,
 Hispanè, audio: Panormitanus, Ecclesiæ Romanæ Car-
 dinalis primarius, Theologus tibi non est: Hoc verò
 mihi non modò permirum, sed monstri instar esse vide-
 tur, & Cardinalem esse Ecclesiæ, & Theologum non
 esse: Ideò autem forè Theologus tibi non fuit, quia
 scilicet summam Romanæ bestia, quam vos adurato-
 res, in verba eius iurati, ei tribuitis, non agnouit potesta-
 tem: Atqui ego putabam hactenus, summam Panor-
 mitani in Ecclesia Pontificia fuisse auctoritatem: Quia
 verò præcipuum Romanæ Ecclesiæ articulum, qui de
 Pontificis Romani est auctoritate, nō credit, ideo rectè
 à vobis est explosus. Mittamus itaq; Cardinālē istum:
 nam & in alijs malus esse videtur Catholicus, & minus
 benè de S. Romanæ Ecclesiæ dogmatibus sentire.
 Nam & Concilia errare posse, & etiam errasse, pronun-
 ciauit: Et, Auricularem Confessionem, non diuini, sed
 humani iuris esse, ideoq; non necessariam, docuit. Præ-
 terea, Traditiones conscientijs non esse imponēdas, nec
 eas illis obligandas: quæ, sibi à me obiecta, Hispanus
 rectè responso indigna iudicauit. Ideoq; meritò nō
 explodēdus tantū Panormitanus, sed etiam, tanquam
 Hæreticus & Lutheranus, excommunicandus En Hi-
 spane, quam docilem habeas discipulū Heerbrandum,
 quem iam aliquoties discrimen illud, quod sit inter Pon-
 tificem Romanum, cum auctoritate fidei cōtrouersias
 definitentem, & doctorem, ignorare dicebas, ideoq; hæ-
 reticum etiam, iam à te multa senescentem addiscere.
 Ideoq; didactum tibi reddentem.

Porro, quod ineptè me facere dicit, requirendo in cultibus scripturæ testimonia, & mandatum Dei; Agnosco fanè, me non solùm ineptè fecisse vident Romanensibus, sed etiam perperam, cum Maxima sit apud illos: In cultu licere facere, quod videtur, modò intentio ad Deum colendum referatur, nihil referre, præceptum sit nec ne à Deo. Quia voluntarij cultus quoque Deo grati sunt, quibus impensius ipsi seruitur, & majori feruntur homines impetu, toti nempe rapti quasi entusiasmo, aut furore potius, sicut Prophetæ de Iudæis suis Idololatrias scribunt, quod, instar equorum æquas, ferantur ad Idololatriam. Verùm, quod scripturæ dictum est, damnantur in scriptura S. eiusmodi cultus omnes, de ingenio humano conficti ἰδωλοθεσκία, plantationes à Deo non plantatæ eradicandæ. Quod Hispanus negans, non modò ipse ineptè, sed impiè, sed blasphemè, sed sacrilegè facit, confirmans suæ Synagogæ Iudaicos, Ethnicos, Idololatricos cultus impios, omnes verbo Dei damnatos, de quo in præcedentibus copiosè dictum est.

Cassandrum quòd attinet, malè ipsum de Pontificia Ecclesia meritum video, moderatioribus vtentem consilijs, quòd errores crassiores illius, cùm in mortuorum inuocatione turpissima & Idololatricissima, tum etiam in alijs plariscq; licet Pontificiæ aliàs addictus religioni, & Canonicus, agnouit, & emendandos censuit: falsam, ne quid grauius dicat Hispanus, vocis eius sententiã, ideoq; hoc ipso sibi displicere, quia nobis placeat. Atqui in multis nõ nobis solùm, sed duob; quoq; placuit Imperatoribus Romanis, Ferdinando & Maximiliano II. Sed his non mouetur Hispanus. Verum

in illis iam addit: (quia rationem esse absurdam hanc
 nus ostenderam) Dixi prius, & iterum modò affirmo,
 deò me iudicare istos ex eorū esse numero, qui dicunt
 falsum verum, & verum falsum, vt vel eo nomine mihi
 displiciturum sit aliquid in materia inter nos contro-
 uersa scriptum, quòd ipsis illud probari intelligam &c.

Ad quod respondeo id, quod olim Græca Ecclesia le-
 gatis Romani Pontificis, Ioan. 22. petentibus, vt col-
 la & ceruices Pōtifici Romano subderent, eumq̄ vni-
 uersalem agnoscerēt Episcopū vnicū Christi in ter-
 ris vicarium, eius prædicantes potentiam immensam,
 respondiisse fertur: Suo nomine & verbis renunciarent
 Romano Episcopo: Potentiam tuam erga subditos
 maximam firmiter credimus: Tyrannidem tuam sumam
 ferre nō possumus: Auaritiam tuam insatiabilem exple-
 re nō valemus. Diabolus tecum, quia Dominus nobis-
 cum. Hoc enim & nō alio responso dignus est, superbis-
 simū hoc animal, & gloriæ mancipium, Hispanus.

In præcedenti scripto obieci ei: si vera sit ista eius ab
 ipso sententia pronuntiata, locumq̄ habeat: verum nō
 esse, quod Moses scripsit: Ipsum mulieris semen, quod
 est Christus, conteret caput serpentis. Quia hoc nobis
 probatur secundum scripturam sacram, de qua toties
 ipsi moniti nostrorum hominum scriptis, tamen obsti-
 nate Diabolica planè malitia vulgatam confirmarunt il-
 lam Bibliorum versionem (IPSA) ad Mariam trans-
 ferentes: vbi me bellum cum veritate gerere iam respō-
 det: sed iudicet lector, vter cum veritate belligeretur.
 Sic verum non scripsisset Apostolus, quia in contro-
 uersia, quæ nobis est cum impio & prephano Suitarum
 genere, de fidei certitudine, nobis placet, iuxta illum, fir-
 miter credere remissionem peccatorum, & vitam æter-
 nam.

*Ioann: Mand-
 sulla lib. 2. Cap.*

nam gratis donati, propter Christi meritum & passionem, ideoque ipsi *καταπολιται*, fiduciam cum certitudine coniunctam, & Apoitolicam, anathematizant, nouo colore impietatem tegere conantur: Vt, cum in Symbolo dicimus: Credo remissionem peccatorum: hunc se articulum firmiter profiteri ait, hoc scilicet modo,
 ” (hæc enim ipsius sunt verba) certum esse, remitti peccata in Ecclesia, ijs nempe, qui totum id, quod debent sicut oportet, fecerint, ea scilicet, quæ ad gratiam & peccatorum remissionem consequendam sunt necessaria. Num verò Petrus aut Ioannes fecerit, sicut oportet nesciri prorsus certò. Ideo singulos de se oportet dubitare, num remissionem peccatorum habeant necne, nequenquam de hac posse esse certum, nisi scilicet ex peculiari reuelatione diuina, euidentibus rationibus, & scripturæ testimonijs, se dicere.

Hoc totum est commētum, non Esauitarum modo, sed & Scholasticorum doctorum, & Pontificiorum omnium, qui ab istorum iudicio depēdent. Hoc autem modo nō alijs solūm, verū etiam sibi met ipsis, illudunt. Alijs fucum facere conantur, sed non nisi artiumistarum imperitis, dum in genere certum esse aiunt, Remissionem peccatorum esse in Ecclesia, hoc est, quibusdam remitti peccata. Sed quibusnam? Illis, qui sicut oportet fecerint ea quæ debent, ad consequendam gratiam. Hoc verò quia nemo scire potest, ideo dubitandum est omnibus & singulis. Vbi ergo est, impij sophistæ, illa, de qua garritis, peccatorum remissio? in Vtopia? Non, sed in Ecclesia. Ecclesia verò non est idea Platonica, sed ex singulis membris vel indiuiduis cōstat. Si ergo articulum Symboli de peccatorum remissione, in Ecclesia creditis, age respōdete, cui peccata remitti credatis: Totū, dicitis, faciētib; quod

quod debent Sed iterum obijcio, Nemo scire potest, vtrum omnia illa fecerit, hoc est, num satis contrito & attrito sit corde, peccata singula, cum omnibus suis & singulis accuratè circumstantijs fuerit confessus, & satis pro suis peccatis operibus satisfecerit. Hæc enim sunt illa, quæ requirunt isti in Sacramentali sua Poenitentia, necessaria. Ideo omnibus & singulis dubitandum perpetuò, in hac vita, de peccatorum remissione, & num in gratia sint apud Deum, nec ne. Hæc vestra est, carnifices conscientiarum, carnificina, qua homines miseros à Christo vnico propitiatore ad opella propria ab Hypocritis, vestris maioribus, excogitata, ablegatis, in quibus nullam inueniunt requiem, ita, vt tandem desperare cogantur. Cum quibus verò secundum vos benignè agitur, in Purgatoriū illud Platonicum & Poeticum ablegantur à vobis: ibi constitutos, quos per omnem vitam turpissimè neglexistis, iam acceptis nummis eripere ditiores, qui numerare possunt, vos affirmatis, relictis alijs pauperioribus, vt in corpore vel anima luant, qui in ære non habent. Nos verò, per Dei gratiam melius (habes Hispanæ comparatiuum, vt cauillari possis, me vestrum quoque dogma probasse, quod damno & anathematizo) edocti ab Apostolo, affirmamus, nos nihil nostrum afferre, nisi peccata, verum iustificari nos gratis per meram Dei gratiam, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu, quem proposuit nobis Deus Propitiator, per fidem, in sanguine ipsius. Ideoque ex fide gratis, vt secundum gratiam firma sit promissio: quasi dicat, si ex operibus nostris iudicandum sit, num in gratia simus apud Deum, & remissionem peccatorum habeamus, (quod faciunt Esauitæ) nunquam certi esse poterimus, sed perpetuò dubitandum erit. Quia verum est, nos nunquam

Rom. 3.
Rom. 4.

quam scire, aut certos esse posse, num satis bonorum operum habeamus, aut id totum, quod debemus, sicut oportet fecerimus. Imò certum est, nos nunquã satis habere aut facere bonorum operum. Cum igitur Pharisæi omnium temporum, ut olim tempore Christi, semper tantum quærebant: Quid faciendo vitam æternam consecuturi essent, ita iam quoquã idem doceant Pharisæi: mirum est minimè, quod de gratia Dei & peccatorum remissione dubitare & tandem desperare cogantur. Hoc vobis placet, quia nobis, ab Apostolo doctis, displicet. Hic fructus Hypocriticæ vestræ doctrinæ, & fictæ humilitatis in hypocriti loquentium mendacium.

Postremò ad synodum Francofordianam, sub Carolo Magno, ab Episcopis Germaniæ, Galliæ, Aquitanicæ, Italiæ, celebratam, quod attinet: dixerat aduersarius: Merum id Euangelicorum esse figmentum, quia scilicet Iconolatricam Pseudosynodum, Nicænam secundam, damnauit. Probauit autem & demonstrauit præcedentibus duobus scriptis, contra eum editis, multis firmissimis argumentis, documentis, authoribus bonis, non nostrum id esse figmentum, sed historiam veram, referentibus id, Auentino historico Buaricæ, fide digno, Ingolstadij excuso, Georgio Cassandro, viro doctissimo, multaque Pontificio, qui id prolixè valdè multis probat, & inter reliqua ita scribit: Synodo etiam legati Romani Pontificis interfuerunt. Summo Patrum consensu, Græca illa Synodus, qua parte **IMAGINES ADORANDAS censebat, IMPROBATA ET DAMNATA EVIT: ut quæ non modò diuinis literis, & antiquæ Patrum traditioni, sed etiam consuetudini**

lini Romanæ Ecclesiæ aduersaretur. Quæ damnatio
 etiam Actis & Capitibus illius Francofordiensis Syno-
 di inserta fuit. Atque ea de re, Caroli ipsius titulo, qua-
 tuor libri conscripti fuerunt, quorum Hincmarus, Epi-
 scopus Remensis, meminit. Et eorum exemplum ho-
 die in Bibliotheca Vaticana, & in nonnullis Galliæ
 locis extat, qui libri rationes Orientalium Patrum dili-
 genter confutant. Verba etiam num recitat Cassander
 ex istis libris (de quibus plura in hanc sententiam vide in *Spong. fol. 13.*
Spögia) Et haud dubie vidit Alan. Copū, sed cōtemsit, *54.*

Quod hinc Exempli, in Gallia quod extet, mentionē
 facit Cas. euulgatū est, illud & typis excusū Parrisijs
 anno 1550. opera Tilij Episcopi: Et postea Basileæ,
 Anno Domini 1557, sub incudem reuocatum. Sicut
 Augustinus quoque Steuchus, qui Bibliothecarius fuit
 summi Pontificis Romæ, publico testatus est scripto,
 extare ibidem exemplum, vetustis scriptum Longobardi-
 cis literis, Librorum & capitum numeros annotat, &
 verba ipsa inde recitat. Sicut etiam alij fide digni histo-
 rici, Eginardus, Hincmarus, Blondus, &c. idem testā-
 tur.

Ad hæc tibi, Hipsane, respondendum fuerat, ad
 hæc, inquam, respondendum erat tibi, Hipsane, tot tam
 euidentia, & omni exceptione maiora argumēta & tes-
 timonia, de Synodi illius autoritate, decretis, & libris
 Caroli magni, de quibus tot tantique viri testantur. Sed
 fraudulenter hæc omnia dissimulas, silentio tegis, non
 habens quod respondeas, ne cum experientia ipsa pug-
 nans, cum ratione insanire videaris. At fortè ideo, quia
 hæc nobis placent, tibi, quod antè dixisti, displicent.
 Credo sanè, sed hinc magis mutus es quam piscis.
 In hoc solum dixisti in margine: Vide Alanū Copum.

X Qui

Qui tamen argumenta recentiorum, & exempla, quæ
 hi euulgarunt, rationes illorum, qui libros Caroli Ma-
 gni adiderunt demum ante annos 50. non vidit, non le-
 git, nedum refutârît, ante annos 250 mortuus. Hoc fa-
 ciendam fuerat Hispano, si pondus Copum istum a-
 pud nos habere, auctoritatemq; eius opponere nobis,
 voluisset. Dubium enim non est, Pontificios idolo-
 latras quiduis tentasse, in quo etiamnum hodie stren-
 uè laborant, vt scripta, quæ suæ impietati aduersas
 animaduertunt, tâquã notha, falsa, supposititia, dam-
 nent, aut certè suspecta faciant. Hoc enim in more
 positum istos, præcipuè socios Esauitas, habere audis
 ex ijs, quibus familiariter notæ sunt istorum rationes,
 vt si quid sibi maximè aduersari videât, in id maximè
 & omnibus, quibus possunt, incumbant viribus,
 quomodo eleuent, eneruent, euertant, pessudent, vt
 obstaculis maximis remotis, pro sua postea libidine di-
 cere & scribere quæ velint possint. Quod hæcenus
 etiam in scripturæ S. S. testimonijs clarissimis tenta-
 se eos, & in hoc præsentî negotio, vidimus. Sed &
 quod ad negotium ipsum, de Imaginum adoratione,
 quam tantopere Idololatra Hispanus vrget, Nicetas
 testatur, circa annum Domini 1170. tempore Frideri-
 ci Barbarossæ, adorationem statuarum & Imaginum
 Alemannis non fuisse vsitatam. Id quod haud dubiè
 ex illius synodi Francofordianæ decretis habuerunt,
 Missos itaq; nos, Hispanæ superstitionis, Germanos
 facias, cum isthac tua statuarum Idololatria
 adoratione. Nec in animum inducas tuum, futurum
 vnquam, vt inanis, imò impia tua loquacitate, verbo Dei
 destitutus, imò contra illud, persuadeas nostris homi-
 nibus stupidam istam, planè impiam, abominandam
 plus

plus quam Ethnicā, verboq; Dei damnatam, statuarum
adorationem, etiam si Gregorius vester decuplo aut cen-
tuplo plures, in bulla sua vanissima, hypocrita pollice-
retur indulgētias, Vobis excæcatis, si non sufficit ado-
rare ligneas & lapideas statuas, etiam stipites, caudices,
truncos, aut, si ne his contenti estis, dæmones etiam,
quod scriptura pronunciat, adorare licet. Nos vnico
Deo patre cœlesti contenti sumus, quem in Spiritu &
veritate adoramus, per Christum filium Mediatorem
vnicum eum inuocantes, per quem nos se exauditurū
promisit.

VIII.

Postremo hoc cap: de quorundam sacrae scriptu-
rae locorum interpretatione disceptatio est. Dixi enim
& probaui, Hispanum ea corrupisse & deprauasse: Vt
pote Os: 2. Disputatio autem inter nos fuit hæcens
de Idololatria: demonstraui ego Idololatriam admitti
in cultu à Deo non præscripto, etiam cum ad Deum
verum intentio cultoris dirigatur. Id tam absurdum
videtur Hispano, vt nullo modo, nulla ratione, nullis
sacrae scripturae testimonijs, quantumuis apertis & eui-
dentib; hoc sibi persuaderi patiatur. Probauerā id ex
Osea, dicente Domino: Nō vocabis ME amplius Baal
meus. Exceptit illicō Hispanus, vt est ingenij acuti, ex
eodem loco Prophetæ: Ego verò, inquit, quæ fuerit
Baalitici cultus ab illo populo vsurpata ratio, nō ex te
Heerbrande, qui Hæreticus es, sed ex ipso Deo discere
volo, in hunc modum paulò antè per eundē Prophetam
dicente: Et visitabo super eum dies Baalim, quibus ac-
cēdebat incensū, & ornabatur inaure sua, & monili suo,
& ibas post amatores suos, & mei obliuiscetur, dicit

X 2 Domi-

Spong. fol. 6.
Of. 2.

Confut. fol. 15:

“
“
“
“
“
“
“
“

- “ Dominus &c. Si cultus ille Baaliticus ad verum Deum
 “ dirigebatur, vt tu ais, quomodo erat cum veri Dei obli-
 uione coniunctus? Hic ego eum & phrasi, & alijs
 S. S. scripturæ testimonijs, tum etiam eiusdem Pro-
 phetæ, docui, quod antea non ignorabat modò, sed tan-
 quam rem impossibilem admirando, quærebat: Quo-
 modo cultus Idololatriæ, ad Deum verum directus,
 cum eiusdem Dei obliuione coniunctus esset: Respon-
 di: quia videlicet cum neglectu & obliuione verbi Dei
 fiat (quod scripturæ phrasi, Dei est obliuisci) vbi, quod
 “ mirum sanè est, semel cedit verbo Dei, dicens: Quod
 “ vt maximè verum sit, ijsq; scripturæ testimonijs, quæ
 “ iste adducit confirmetur. Habemus vel tandem reum
 confidentem, euidentia scripturæ conuictum, sed tamè
 statim redit ad ingenium, vt catus, qui naturam exue-
 re non potest, nec calumnias, quibus est assuetus, quæq;
 in naturam apud eum abierunt, omitti potest, imò
 huic suæ confessioni præmittit, sicut etiam postea in
 sequentibus facit, sententiam meam & verba peruer-
 tens, cum scribit: Eorum autem omnium, quæ verbor
 “ se valdè hinc obijcit (pessimè enim hominè habet, quod
 “ assuetum nugis sophisticis & Idolomania, cultuum
 commenticiorum, in scholam spiritus S. deduxerim)
 “ summa est, secundum scripturæ phrasin obliuisci Dei
 “ eos etiam dici, qui perinde aliquid contra Deum com-
 mittunt, atq; si Dei prorsus nihil recordarentur. Non
 hoc ego dixi Hispane, sed tua verba sunt, tuum signum
 tum, quam meam esse dicis sententiam. Mentiris His-
 pane. Ego enim ex scriptura phrasin exposui, de ver-
 bi Dei neglectu, vt ex Osea probaui, dicente: Quia ob-
 litus es legis Dei tui, obliuiscar filiorum tuorum & ego.
 Perpe-

perpetuò enim in ore habebant nomē Domini Dei sui:
 sicut etiam impijssimus Baalita Sedechias, Prophetæ
 Domini Michæ, colapho illi infracto, dixit: Mene er- *2. Reg. Vltims.*
 go Domini dimisit spiritus, & tibi locutus est: Et regi
 ho Achab: Hæc dicit Dominus. Item: Dominus Ier-
 houah tradet eos in manum Regis. Sed ideo obliuisci
 Domini Dei dicitur, quia neglecto verbo Dei, cultibus
 Baaliticis Dominum colebant.

Quod verò subijcit, duo nihilominus mihi obsta-
 re, quo minus obtineam, Israëlitas illos in cultu veri Dei
 admisisse Idololatriam: Vnum, quòd illi etiam, qui con-
 tempto Deo vero creaturam aliquam insipienter pro
 Deo colunt, secundum eam quoq; scripturæ phrasin
 Dei obliuiscuntur.

Quid hoc ad rem, Hispane, etiamsi maximè hoc de
 crasis Idololatriæ dictum, & ita intellectum doceri pos-
 set: Nos enim non de illis insipientibus, crasis Idolo-
 latriæ agimus, qui rariores sunt & fuerunt etiam inter
 gentes: Sed de illis Israëlitis, ex Osi cap: 2. qui Deum
 verum se colere asserebant, verùm alienis cultibus, con-
 tra verbum Dei. Ideòq; Idololatræ, Dei sui obliuione,
 esse dicuntur, & Baalitræ pronunciabantur. Sicut iam
 Sedechiæ, chori Prophetici Baalitarum antesignant,
 exemplo demonstratum est.

Alterum, inquit, est, quod, vt hoc ipso modo, scilicet
 colendo creaturam, relicto Deo, interpretemur Israëlitas
 illos apud Oseam oblitos Dei fuisse, illud maximè
 mouere debet, quod ibidem Deus, non quomocunq;
 illos oblitos ipsius fuisse, queritur, sed ita vt simul iue-
 rint post amatores suos.

Sed quo minus, Hispane, nos tibi, tuæq; corruptele

consentiamus, facit Deus ipse, qui desertè ait, quod nō
semel audiuisti, cultū ab eis ad se esse directum: Non
vocabis, inquit, ME amplius Baal meus. Me, dicit,
non creaturam; Quid igitur tandem, cum Deus dicit,
ME, tu creaturam eos coluisse dicit: Ergone non suffi-
cit tibi, vt defendas & exerceas multiplicem & horren-
dam impiè Idololatriam: insuper etiā horribilissimam
admittere non vereris & exhorrescis scelerate blaphe-
miam, & deterior fieri Turcis, & omnib; impijs, qui vt
quam, à seculo condito, fuere, vt Deum creatorem, cre-
turam facere cupias. Vides, quo tandem cæce & ma-
fer Idololatra delabaris, dum pertinaciter Idola tua de-
fendere pergis, Deinde, quod oblitos sui esse ait Do-
minus Israëlitas, id ex 4. cap: antè docui, de verbi
legis suæ neglectu explicare Dominū ipsū: Sic enim
ait: Conticiuit populus meus, eò quòd nō habuerit sci-
entiam. Quia enim tu repulisti scientiam, repellam ego
te, ne Sacerdotio fungaris mihi. Et oblita es legis Do-
tui, obliuiscar filiorum tuorum, & ego, Quibus quā
manifestius?

Quod igitur ex verbis: Ibat post amatores suos,
& mei obliuiscatur: Item auferam nomina Baal-
im de ore eius & non recordabuntur amplius nomi-
nis eorum: probare conatur, Deum illuc non agere de
cultu sibi exhibito, sed eo, qui Baalim, alijsq; adhibea-
tur: Respondeo: Quid nomine Baalim sit intelligen-
dū, non Hispano doctore vel interprete, qui est Idolola-
tra, sed à Deo ipso, & quidē ex hoc ipso loco, discam:
Is autē ipse inquit: Non vocabis ME vltra Baalim, sic
enim vetus habet translatio. Hinc luce meridiana est
clarior.

clarius, Israëlitas Dominum Iehouah vocasse Baalim.
 Quod verò etiam dixerūt: Vadam post amatores meos, qui dant panes mihi, &c. cultus superstitiosos & idololatricos Baaliticos, quibus Dominū Iehouah Deum suum colere se imaginabantur, intelligunt, qui ipsis arridebant, propter quos etiam consequi & mereri se putabant beneficia ista, largiorem experientes benedictionem in rebus corporalibus. Sicut etiam impij & Idololatrici Iudæi foelicitatem superiorum temporum Idololatricis cultibus adscribebant. Quemadmodum etiam Pontificij Missæ & mortuorum cultui. Sed Deus se puniturum istorum impietatem minatur: Visitatione super eos dies Baalim, hoc est, puniam populum propter cultus istos peruersos & Idololatriam, quando ornabatur in aure sua, & monili, vt placerent, quemadmodum scortum, amatoribus suis. Hic est ornatus templorum & sacerdotum, qui ad impietatis exercitium adhibetur. Hæc omnia Deus se ablaturum & puniturum dicit, & postea, inquit, vocabit ME, nō Baal meus, sed vir meus. Non ergo potest locus Oseæ, vt Hispanus rugatur, de cultu creaturarum intelligi, sed ad Deum verum Israël relatus est.

Ierem: 44.

Non ergo rectissimè, vt tu dicis Hispane, sed pessimè repetis quæstionem tuam stolidam, stolide: Quomodo, si cultus Baaliticus ad Deum verum fuerit directus, cum Dei obliuione fuerit coniunctus? Oblitus eorum, quæ antea didiceras & concesseras studio non solum contentions & contradicendi, sed ex ambitione, & ex mera ac diabolica superbia, qua, ne victus quidem, veritati vis cedere, & Deo dare gloriam: sed, quod Pharisæorū est proprium, contra conscientiam in errore

errore & cæcitate perseverare cupis, nec lucem admittere verbi & veritatis diuinæ: Abi ergo quo dignus es, cum socijs tuis, inueterate dierum malorum,

Postremò, stultum esse dicit Hispanus, quod scripsit: Israëlitas in deserto, Deum verum in vitulo aureo coluisse, nec habuisse vitulum pro vero Deo, quod contendit ipse, & concludit: Nunquam veram Idololatricam in cultu, qui ad verum Deum dirigeretur, fuisse commissam. Quæ satis sunt, inquit, pro omnibus, quæ illi (Heerbrandus) in omni vita sua ad suum commentum cõfirmandũ afferre potest. R. Satis pro imperio, Quæ enim stultius obsecro imò quid stupidius, aut magis vesanum & furiosum, quam vel per somnium aut in brim cogitare, Israëlitas sensisse, quod Aaron ipse Deos facere possit? Nunquid homo Deum? Aut, poteruntne credere, aut dicere, etiamsi omnium hominum fuissent stupidissimi & absurdissimi, se ex Aegypto in vitulo isto aureo, qui tũ nondũ in rerum natura fuerat, vtpote menses aliquot postea demum fusus, fuisse eductos & liberatos? Hæc cum sensu etiam communi pugnant; Nec clamat præco: Cras est festum vituli: sed solennitas Domini, Iehouah. Hunc verum Deum celebrare volunt ad istum vitulum. Quæ omnia & singula luce Meridiana sunt clariora, Sed Idololatra Hispanus cæcus est, ideo mirum minimè, hæc quod non videat. Quod verò scriptura postea dicit, eos adorasse vitulũ, eiq; sacrificasse: non ad ipsorum, sed ad Dei affectum, & animum respicit, qui ita de hoc ipsorum cultu pronũciat. Deus enim sacrificium hoc non aliter abominatur, quàm si ipsi vitulo fuisset oblatum. Imò quod amplius est, Dæmonijs eos obrulisse filios suos & filias testatur, cum tamen se Deo illos offerre sua opinione æstimarent.

Psalm. 105.

...nt: quod hæc suo verbo non præcepisset, sed Diabolus
 auctore fierent. Quod igitur negat Hispanus, un-
 quam Idololatriam in cultu, qui ad Deum dirigebatur,
 commissam esse: suo more facit, hoc est, imprudenter
 & impudenter, absq[ue], imò contra scripturam sacram.
 An non enim Saul obtulit holocaustum Domino: Hoc
 enim tertio repetitur in eodem capite. Sed pronunciat
 Samuel, eum peccatum Idololatriæ commississe, quod
 te docui ex scriptura, & non QVASI Idololatriam,
 ut tu nugaris Hispane. Cur quæ so scelus Idololatriæ
 vocatur Saulis sacrificium: An non enim ipsi Deo Ie-
 houæ sacrificauit: Sic quidem ipse profitetur. Idolola-
 tria autem dicitur à Spiritu S. quia sine mandato &
 verbo Dei hoc faciebat: quod omnis cultus, verbo &
 præcepto Dei carens, etiam ad Deum verum directus,
 ut hîc, latentem in se habeat idololatriam: quod defini-
 tione mea ex scriptura S. probaui. An non et populus
 Israel postea in excelsis Deo offerebat: Sic enim scri-
 bitur: Attamen adhuc populus immolabat in excelsis
 Domino Deo suo. Et tamen grauissimè Idololatriæ rei
 us agitur à Prophetis Domini. Vnde Ezechielis 16 pes-
 nè tricies repetitur vocabulum fornicationis, quo Ido-
 latria describitur: Fornicata es: Exposuisti fornicatio-
 nem omni transeunti, ut eius sitres: Tulisti aurum me-
 um & argentum meum, & fecisti tibi imagines macu-
 las, & fornicata es in eis, sumens vestimenta multicolo-
 ria, & operuisti illa, & oleum meum, & thymiana me-
 um posuisti coram eis &c. et ædificasti tibi lupanaria,
 & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis: Et quæ se-
 quuntur plurima, quibus graphice admodum ob oculos
 plingitur multiplex vestra, Hispane, Idolomania, Le-
 Y ge

1. Sam. 13.

2. Paralip. 33

- ge, & vel tandem rubore suffundere, propter commu-
 nia studia vestra, cum Israëlitis Idololatriis, quæ eadem
 vestra est, nisi mutatis nominibus. Quia voluit Domi-
 nus secundum verbi sui præscriptum coli, & præcepit
 suo verbo, vt offerrent sua Sacrificia tantum in altari
 holocausti, quod erat in atrio tabernaculi: quod negli-
 gentes, Idololatriam committebant, etiamsi in honorem
 Domini Dei sui se offerre iactarent. Sicut vocantur al-
 taria peregrini cultus. Sic mater Michæ dicit: Benedi-
 ctus filius meus Domino Iehouæ: Hoc argentum cōsecra-
 ui & voui Domino (nō dicit, idolo, vel, Diabolo) quod
 acceptum à me faciat filius meus Traphim. Hinc filius
 Michas dicit: Nunc scio, quod benefactor est mihi Do-
 minus. Et tamen vera fuit Idololatria, etiamsi ad verū
 Iehoua, Deum Israël, esset directæ hæc omnia. Vnde &
 2 Paralip. 11. de Ioram scribitur, fecisse eum excelsa in montibus Iu-
 da, fornicari fecisse habitatores Ierusalem, ac impulsisse
 Iudam, hoc est, vt Vatablus interpretatur, causa fuit I-
 dololatriæ & nutantes atq; alioquin pronos ad idolola-
 triam, impulit.

Et hæc, Hispanæ cæcissime, satis sunt (vt tuis verbis
 vtar contra te verius & rectius) pro omnibus, quæ tu in
 omni tua vita, ex omnibus ratiunculis & distinctiuncu-
 lis tuis, tuorumq; sophistarum, ad tuam impietatem cō-
 firmandam afferre potes: negans Idololatriam cōmitti
 in cultu qui ad Deum dirigitur. O igitur terq; quaterq;
 foelices Idololatrias horū, temporū quibus patronus conti-
 git Hispanus, quo auctore à crimine Idololatriæ absoluū-
 tur, quicunq; cultus suos ad creatorem dirigunt, & nō
 ad creaturam, quomodocunq; tandē Deū colāt. Quod-
 si priscais hominem istū vixisse cōtigisset seculis, nā illa
 verè aurea fuisset, quibus Iudæi quoq; & Israëlita, quod
 iam

lam demonstratum est, ad Dominum Deum Iehouas
 suum, cultus omnes suos, sicut & gentiles saniores om-
 nes, direxerunt. Ideoq; immeritò à Prophetis & Apo-
 stolis nomine Idololatriæ reprehensi, hiq; iustè ab eis
 sunt occisi.

Sic & locum libri Iudicum cap: 8. Hispanum cor-
 ruptum demonstrauit, ubi duo diuersissima peccata po-
 puli Israël descripta esse omnes vident, quicunq; lege-
 runt: Vnum in Ephod, quod Gedeon fecerat, in quo for-
 nicatus scribitur Israël. Alterum, post mortem Gedeo-
 nis, foedere inito cum Baal, vt esset illis in Deum. Hic
 iam repetit Hispanus, antè à se dicta, & persuadere cupit
 omnibus, vt credant, duo esse vnum, diuersissima esse
 idem. Mirabilis præstigiator, sed longè mirabilior eius
 ratio, quam reddit: Ideo videlicet, prius in narratione fa-
 ctorum Gedeonis mentionem fieri eiusdem peccati I-
 dololatriæ Baaliticæ, quàm mortuo Gedeone ab Israël-
 itis in cultu Baalim commissum fuit: quoniam ei vide-
 licet peccato Gedeon, dum viueret, occasione aliquam,
 quando Ephod fieri curauit, præbuisse. Hæc enim eius
 sunt verba. Tenete risum amici, Ideo, scilicet, vnum est
 & idem peccatum, primum illud, quod populus Israël
 in Ephod est fornicatus, & deinde alterum, quod post
 mortem Gedeonis idem populus Idololatriam Baal in-
 stituit: scq; ad illam foedere obligauit: quia Gedeon suo
 Ephod occasione huic alteri, Idololatriæ Baaliticæ, præ-
 buit. Valet consequentia, iuxta acutissimū & mirabilis-
 simum Dialecticū Hispanū, nō Petrū, sed Patrem Gre-
 gorium reuerendissimum. Demonstratione corruptelæ
 textus, ab isto infano homine factæ, alia opus nō est, nisi
 inspectione, qui est planissimus. Et dum tergiuersaris

Explicat: Vera
 rum causarum
 fol. 74.

“

“

“

“

an non hoc ipso etiam contra te ipsum, ve fanissime, maxime affirmas, duo diuersa esse Idololatriæ peccata Israelitarum, quod asseris, Gedeonem suo Ephod occasionem dedisse cultui & Idololatriæ Baaliticæ: Quilibet vertiginis spiritum non agnoscit in Valentino isto, te rebro caret, Et quando tandem, mi homo, ineptienti finem facies? Quò enim diutius tuas defendere conaris impietates, turpius semper te das magis magisque. Sicut etiam aliàs dicitur, ad vnum palliandum mendaciū, alijs semper opus esse septem.

Spong. fol. 9.

Ex Micheæ cap. 6. Nunquid placari potest Dominus in millibus arietum) probaui, cultus etiam diuinitus institutos, si eo fiant sine, vt illis peccata expiantur, esse Idololatriam, ideoq; à Deo reprobati. Hic me blasphemare respondit Hispanus, & sequi, Deum Idololatriam illi populo præcepisse, cum ei, vt expiatoria offerret sacrificia, præcepit. Respondi constanter, quod res est: Nequaquam ex opere operato sacrificia fuisse expiatoria, sed tantum typicè, quod ex Epistola ad Hebr. cap. 9. 10. docui, quorum perspicuitate videri consentit, commodèq; suam explicat sententiam, dicens: Sed quod ego volebam est, non hoc ipso Israelitas commisisse Idololatriam, quòd sacrificia illa ad expiationem peccatorum, tanquam ad finem, conferrent: sicut iste dixit. Potuerunt enim ad hunc finem illa ita referre, sicut ad eum consequendum ipsa valebant: nepe, vt ea offerentes, expiationem peccatorum, virtute sacrificij Christi, cuius illa sacrificia erant typus, consequerentur.

Explicat. caus. fol. 68.

Sycophanta mea verba corrumpit, quæ hæc sūt: Verum hypocritæ hæc (de Christi vnica oblatione, qua factus est victima pro peccatis, & agnus Dei, occisus

cessus ab origine mundi, vt ibidem habetur) non in-
 ligentes, ex opere operato sacrificijs peccata expiari
 opinantes, cumulabant sacrificia. Quare repudiat illa
 Dominus, inquit: Quo mihi multitudinem victimarū
 vestrarum: satur sum. Per omnia, vt hodie socij illi
 Missas multiplicāt, quas putant isti sacrificium esse ve-
 rē propitiatorū. Non ergo ego blasphemus sum, sed tu,
 Hispane, qui filium Dei, cum suo vnico sacrificio expia-
 torio, conculcas, sanguinem Testamenti polluis, ac spi-
 ritui sancto iniuriam facis atq; contumeliam. Hæc tibi.
 Nam quod ad pios Israëlitas, qui ex fide in promissum
 Messiam obtulerunt: consequebantur isti finem verū:
 de quib; nostra nō fuit instituta disputatio, sed de hypo-
 critis. ¶ De loco Deut: 12, quia dixi esse generale man-
 datum: Quod tibi præcipio, hoc tantum facias Domi-
 no Deo tuo: opposuit circumcisionem Hispanus, cur
 eam non obseruemus? Respondi, quia nobis mandata
 non sit, sed semini Abrahamæ. Dicit enim Dominus,
 quod ego TIBI præcipio, hoc tantum facias Domino Deo
 tuo. Manet igitur vniuersalis semper & vbiq; vera:
 Quicquid ego tibi præcipio, hoc tantum facias Domi-
 no Deo tuo. Cæcus non videt pronomen TIBI, in quo
 vis est, quod ideo maiusculis scribi curauit literis, quia
 noueram eius in sacris literis similitudinem. Ideo
 etiam conspicilla eum adhibere volui, sed frustra. Si-
 namus itaq; illum, quia cæcus est, & dux cæcorum.
 Maximè, quia supra de eius corruptela plurima dixi,
 tamq; refutaui. Hic vnicum tantum addere volui, nem-
 pe, Dialecticos, omnes agnoscere vniuersalem esse pro-
 positionem: Quicquid ego tibi præcipio, hoc tantum
 facias Domino Deo tuo.

De loco Esaia 56. multa nugatur Hispanus, & quia
 illic Propheta vaticinatur futurū, vt alienigenæ quoq;
 Y 3 veniant

veniat ad domum suam, Omnem inquit, custodientem
 Sabbatū] &c. ne polluat illud, & tenentem foedus meū,
 adducam eos in montem sanctum meum, & iustificabo
 eos in domo orationis meae. Holocaustra eorū & victi-
 ma eorum placebunt mihi super altari meo. Quia Do-
 mus mea Domus orationis vocabitur cunctis populis,
 ait Dominus &c. Cum mentionem faciat Dominus Al-
 taris, vt ait Hispanus, materialis, & holocaustorum &
 victimarum, ideo hæc ad externa aliqua sacrificia de-
 re accommodari, quod hinc confirmari possit, quia è ve-
 stigio inuitentur gentes ad edendum de rebus super al-
 tari oblati. Omnes bestia: agri, venite ad deuorandum.
 Quare, vt stultissimum dictū est, prædicationē Euango-
 lij, aut preces, aut alia id genus spiritualia sacrificia, sup-
 altari materiali imponi, ibicq; offerri: Ita insigni stultitia
 non vacat interpretatio istorū, cum aiunt, huiusmodi sa-
 crificia, esse holocaustra illa & victimas, quas Isaias in il-
 lo loco commemorat. Videmus sacrificulum pro ani-
 suis & focis pugnare, sed planè nudum & inermem, &
 valdè stultè & ridiculè. Perinde enim facit, ac lupus ille,
 qui discendarū literarū causa, in scholā missus in fabulis
 fingitur, qui cum Alphabetum recitare iuberetur, Ma-
 gistrum præeuntem verba infeliciter subsequēbatur, pro
 literis Agnum semper ingeminans. Ita hi lupi rapa-
 ces, vbicunq; occurrit altare sacrificij, holocaustra, victi-
 ma, nō nisi de Missa dictum accipiunt & interpretantur
 ignorantes stolidi, nec intelligentes, Prophetas, quemad-
 modum & hīc Isaiam, vbicunq; de Nouo Testamen-
 to, eiusq; cultibus vaticinantur, figuratè loqui, suisq;
 temporis vocabulis, quibus cōstabat cultus veteris Te-
 stamenti, vt, ad describendos veros ac spirituales Noui
 Testamēti cultus. Id quod & hoc loco Prophetā facere
 nemo

nemo nō videt, & de Euangelij diuulgatione inter gentes, exhibito Christo, vaticinari. Qui etiā autoritate maius dicti de domo Dei, quæ domus orationis dicitur hic, eijcit nūdinatores. Vbi Prophetia nō hoc solū dicit, sed ampliꝯ addit, futurū, vt id cūctis pateat populis, quod de Ecclesia, quæ est templū & domus Dei viuētis, intelligitur, cuiꝯ fiunt membra, in eamq; ingrediuntur quotquot ex Euangelio Christum fide agnoscunt, horum se Deus exauditurū preces promittit, vt quicquid in nomine filij eius petant, accipiāt. Hęc ergo holocausta sunt, hęc victimæ, hi vituli labiorū cōstitentium nominis eius, hic cultꝯ rationalis, de quo Propheta hīc figuratē loquitur. Sicut Apostolus interpretatur Rom: 12. 15. Phil: 4. munera missa, odorem bonæ fragrantia, hostiā acceptā, & Deo gratā vocat. Hebr: 13. beneficentia victima Deo benè placens dicitur. Et meminisse Hispani oportebat regulæ August: dicētis: Figura nihil probat.

Sicut ergo nomine domus Dei, Ecclesia, quæ templū est Dei viuī, holocaustorum nomine atq; victimarum, spiritualis cultus Noui Testamenti intelligitur, inuocationis & laudis: ita etiam Altare, nō materialia sacrificiorū, vt narrat Hispanus, significat, sed Christum, super quem ponūtur victimæ laudis spirituales, cum in ipsius nomine exaudiri petunt, iuxta promissionem ipsius: Amen Amen dico vobis, Quicquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Quod verò etiam comedere iubentur, vnde colligit Hispanus, omninò hęc de Missæ suæ sacrificio accipiēda, de quo comedere iubentur gentes: signēta sunt & somnia stulta hominis stulti, nulla ratione subnixa. Sed comedere iubētur ipsosmet (heus Hispane ausculta) sacrificulos. Scio autē, Hispanum, suo more, nō risurū modò hanc meam interpretationē, sed cum insigni stultitia coniūctā vociferaturū. Ideo, vt omnibꝯ manifestū fiat, vtrius interpretatio

vera sit & genuina, placuit adscribere Hieronymi, scripturæ testimonijs confirmatam interpretationem, ut vanitas somniatoris Hispani magis elucescat. Sic enim Hieronymus locum hunc interpretatur: Non est ergo credendum, quod alienigenarum & eunuchorū hostiæ, ritu Iudaico requirantur. Sed hoc scire debemus, quod holocausta eunuchi offerant, qui totos se consecrant Deo. Victimæ autem alienigenæ, qui ad tempus vacant orationi, de quibus loquitur Deus: Hostia laudem glorificabit me. Et in alio loco: Immola Deo sacrificium laudis. De his victimis & holocaustis per Oseam Dominus loquitur: Misericordiam volo, & non sacrificium, Scientiam Dei magis quam holocausta, quæ offeruntur super ALTARE DOMINI, quod Ioannes in Apocalypsi IN COELO se vidisse testatur, sub quo erat animæ martyrum, ex quo vnus de Seraphim carbonem forcipe comprehensum, ad Esaia detulit labia purganda. Hoc est altare, & hoc est tabernaculum, ad cuius similitudinem omnia in Exodo facta referuntur, in quibus oblatae sunt victimæ spirituales Deo. Alioquin de corporalibus hostijs & holocaustis supra idem testatur Deus: Vt quid mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus: Plenus sum holocaustomate arietum, & adipe agnorum, & sanguinem taurorum & hircorum nolo. Domus enim mea, domus orationis vocabitur cunctis populis. Non vni genti, nec vno Ierosolymæ vrbs loco, sed in toto orbe terrarum. Nequaquam taurorum, aut hircorum & arietum, sed ORATIONIS. Quo testimonio Dominus abusus est, loquens contra eos, qui Spiritus sancti, sub nomine columbarum, dona vendebant, & sedebant in Cathedra pestilentiae, &c. Et post pauca: Congregatis autem per Apostolos reli-

*Hieron: super
Esa: Comment:
15. lib:*

*Hispanus de Al
tari materiali
interpretatur.*

israël, & in vnum redactis gregem his, qui fuerunt antea dispersi, omnes bestiae prouocantur, vt veniant & deuorent Israëlem, eos videlicet, qui credere noluerunt. De quibus Apostolus: Etenim peruenit super eos finis. Et postea super ea: Speculatores eius caeci omnes. Vt omnes (inquit) bestiae saltus veniant, & deuorēt cōgregatos, siue in locum Iudeorum gentiū turbæ succedant: Speculatores eius in causa sunt Scribae videlicet & Pharisei, quia omnes caeci, nesciuerunt Dominū Saluatorem, nec lucem voluerunt videre praesentem.

Ex quibus, vt in pauca contraham, vides Hispanie, per victimas & holocausta hoc loco, nō missas, sed piorum orationes, intelligi, quae offeruntur, non super materiale (vt tu nugator ais) Altare, sed id quod in caelo est. Et quod gentes, quae per bestias intelliguntur, non iubeantur comedere Missae sacrificium, sed incredulos Iudaeos, & ipsosmet Sacrificulos, qui in culpa sunt sua cecitate, vt pereant Iudaei. Haec Hieronymi longē alia est interpretatio, quam tua sit, Hispanie. Cumq; scripturam sacram non priuata tua libidine tibi liceat exponere (iuxta decretum Concilii Tridentini) sed sequi Patrum interpretationē tenearis, nisi anathema fieri velis: compeisce in posterum os tuum illud impudens, nec prodas aurículas asininas, cum in scripturae sacrae expositione cum tuo magno curras Cumano animali. De quo & antē te monui, vt legeres Scotum, Thomā, Briccot, Holkot, Messret, & huius farinae authores bonos, quo similes habeant labra lactucas.

Demonstrauit, Gregorium de Valentia, Hispanum, malum esse Grammaticum, peiorem Dialecticum, pessimum Theologum, qui dum conatur omnibus modis pessimam causam defendere, Pontificiam nempe Idolatriam

Z

lolatriam

latriam multiplicem, turpissimam, cæco raptus furore, instar furiosorum proxima quæq; arripit, in defensionem Idololatriæ suæ. Furor enim arma ministrat.

Tandem, sicut olim temporibus Prophetarum, impij Pontifices & sacerdotes, propter errores Idolomania & falsa dogmata, ab illis repræhensi, successoria superbiētes, perpetuò ore habebant & magnis clamoribus vociferabantur, Templū Domini, Templū Domini. Domini. Nō peribit lex à sacerdote, hoc est, errare non possumus, quia sumus populus Dei, Deus Ecclesiam errare nō permittit. Ita Hispanus copiosus est, sicut Pontificij omnes cum sua Synagoga, in hoc argumenti genere, & sibi regnare videtur, adeoq; triumphans nobis insultat, interrogando: qui nos, aut vnde venimus, ut nostræ Ecclesiæ originem per successione Doctorū edamus. Cum interim nihil ad nostra respōdea, de quib; à nobis est dictū ad ipsius interrogata, nempe de ordine apud nos inter doctores Ecclesiæ, vocatione eorundē ab Ecclesia, Cæremonijs & cultibus Ecclesiæ proprijs: nisi quod irridere cupiat, dicens: Ad hæc ita respondet, v. sit, habere se Ecclesiā nō nisi plinē Apostolicanū, risu, Hispane, nō soluuntur argumenta: Deinde, Lei beneficio ita comparatū est apud nos, & constitutæ sunt Ecclesiæ, ut nec tu, nec quisquā alius calumniator, iustè aliquid in ijs, siue quod doctrinam siue quod cultus attinet, de quibus in sine præcedentis scripti dixi, repræhendere possit.

Quod verò ad Papatus nouitates, de quibus ante annos 400. conquesta est Ecclesia: in hunc modum claudere conatur, ut dicat, non esse de doctrina, sed tantum de moribus, & vitæ institutis: easq; Nouitates, de quibus Ecclesia non immeritò conquesta est, quod cum
ingent

genti multorum coniunctæ essent scandalo, nõ modo
 in improbat, oblitus eius quod Christus grauissimè
 dixit: Melius ei qui vnum ex minimis offendit, vt mola
 linaria à collo suspensa submergatur in maris profun-
 do. Quid enim hæc ad sanctulos istos Pharisaeos, modò
 cultus cumulentur hypocritici, & Sectæ atq; examina
 Monachorum, & aliorum hypocritarum, crescant, Sed
 in super maximopere, pro sua, suæq; Sectæ impudentia
 immani, commendat, dicens: me non intelligere, in via
 ad beatitudinem regia, quæ Christus est, diuersas esse
 semitas, eiusmodiq; varietate mirificè Ecclesiam Chri-
 sti exornari.

Ego verò libenter, Hispane, fateor, me nec intel-
 ligere, nec credere, semitas istas per ista vesparum Pon-
 tificiarum examina, atq; locustas Papæ, Ecclesiam
 Christi exornari: sed turpissimè deformari: sicut ve-
 re nouo templa muscarum reuiscantium multitudine,
 ex concameratis locis prodeunte, fœdantur. Atq; adeò
 non sunt sectæ istæ Monachorum ad beatitudinem se-
 mitæ, vt potius ad Stygiam paludem & coccytum infer-
 ni expeditissimã viam esse affirmare dubitem minimè:
 sed non temerè meo quodã facio iudicio, sed Aposto-
 li in tertium cœlum rapti fretus autoritate. Is enim se-
 ctas istas (quos istis ordines appellare licet) Spiritu S.
 illustratus, inter carnalia studia reputat, & damnat. Et
 Apostolorum primariorum alter Sectas perditionis
 vocat. Non igitur, vt isti superbe gloriantur, sese ex-
 tollunt, & reliquis in politia & œconomia, diuinitus in-
 titutis, versantibus, tanquã carnalibus, longè præferunt,
 Spirituales sunt, nisi à Spiritu maligno eos sic denomi-
 nari intelligat (quod haud inuiti, vt sciãt, concedimus.)

sed carnales valdè, vt corpore, ita anima quoq; carnalia sectantes studia & opera, & iam olim à Deo reprobata atq; damnata. Ideoq; exhibilandæ & explodendæ Sectæ istæ & Nouitates Esauiticæ ex Ecclesia Christi, non habituræ partem in regno eius.

Neq; verò hæ solæ, verùm etiam de doctrina omnibus temporibus damnatæ sunt Papatus Nouitates, etiam non ab omnibus: (cum tenebrarum fuerint tempora) tamen ab aliquibus, qui veritati testimonium perhibuerunt singulis temporibus. Rarò enim pluribus quæ sunt meliora placent. Quæ alibi à nobis sunt demonstrata. Et prolixè Illyricus in libro, cui titulus est: Catalogus testium veritatis &c. demonstrauit, & ex fide dignis historijs docuit. Nam quod ad ordinariam loci successionem attinet, est quidem ea magnum ornamentum, & ingens, sed rarum, Dei donum, mutua videlicet syncerorum in Ecclesia Christi doctorum in eodem loco successio: sed non est ad hanc Ecclesia Dei, si sola sit loci, alligata: verùm ad verbum eius syncerum. Excitat enim Deus, vbiq; ipsi visum fuerit, pios, synceros, & salutes Doctores. Sicut durante, in veteri Testamento, Sacerdotum successione, Deus, illis errantibus, extra illorum ordinem Prophetas excitauit, qui populum rectius de Religione instituerunt.

Quod verò ad nos, breuiter & verè respòdeo ad istos omnes Hispani clamores. Credimus Ecclesiam vnã, sanctam, Catholicam, & Apostolicam, omnium temporum & locorum. Quæ ideo Catholica, interprete Augustino, dicitur, quòd per vniuersum terrarum orbem sit dispersa, cuius caput est Christus, qui, cum nusquam ab illa longius absit, vicario non indiget. Hunc enim Deus

Deus caput dedit super omnem Ecclesiam. Alligata est
 potestatem ad verbum Dei, per Apostolos (vnde & Apo-
 stolica dicitur) prædicatum & scriptum, quod ex ore
 Christi eiusq; Spiritu hauserunt, de quo ipsemet testa-
 tur, inquit: Si manseritis in me, & verba mea man-
 serint in vobis, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis
 veritatem. Et iterum: Oves meæ vocem meam audi-
 unt, alieni vocem non audiunt, sed aufugiunt ab eo.
 Huic suæ Ecclesiæ dat Filius ipse Dei, sedens ad dex-
 tram æterni Patris, dona, Apostolos, Prophetas, Do-
 ctiores, Pastores &c, alio tempore plures, alio paucio-
 res. Sicut de horrendis postremorum temporum tene-
 bris à Christo & Apostolo Paulo multa sunt prædicta.
 Et ad Ecclesiæ gubernacula sæpè irrepunt ac perueni-
 unt impij, Idololatræ, tyranni. Sicut de Bonifacio. 8. di-
 ctum est: Intrauit vt vulpes, regnavit vt lupus, mortuus
 est vt canis. Nec hic solus talis fuit, sed longo iam se-
 culorum decursu, tales plaricq; fuere Pontifices Roma-
 ni omnes. Qualis fuit Hellebrandus ille, Gregorius. 7.
 dictus, qui ad Ecclesiæ perniciem & eversionem, ho-
 mo peccati & filius perditionis, natus est, & factus
 Pontifex. Ioannes. 23. incarnatus Diabolus est dictus.
 Antichristiani omnes. De quo Antichristianorum 2. Thesi: 2.
 regno Apostolus est vaticinatus, quod sint à fide defes-
 cturi, scilicet ad opera propria & aliena, & in templo,
 id est, Ecclesia Dei, regnū habituri, extollentes se su-
 per omne quod Deus dicitur, aut colitur, in Dei templo
 tanquam Deus sedens, præ se ferens se esse Deum. An-
 non hæc omnia in Pontifices Romanos competunt.
 Omnes sani intelligunt: Res ipsa loquitur: & ne Apel-
 les quidem suo pomicillo tam artificiosè potuisset de-
 pingere

Iohan: 10:

Eph: 4.

2. Thesi: 2.

pingere Antichristos Romanos, quam Spiritus S. per suum Apostolum. Ille enim Antichristus etiam Deus terrenus est dictus, cui data sit omnis potestas in caelo, terra, inferno & purgatorio. Hi in Ecclesiam innumeros inuenerunt errores, ita ut plusquam Cimmeriae fuerint, & sint in Papatu tenebrae, non solum obscuratis, sed peruersis, omnibus totius Christianae religionis & doctrinae capitibus. Hi doctrinas Daemoniacas inuenerunt in Ecclesiam, prohibentes nuptias totius ordinis Ecclesiastico, contra expressum Dei verbum. Hi per vim & tyrannidem Ecclesiae alteram Coenam Dominicam pariter, contra manifestissimam Christi institutionem, & Apostolicam Ecclesiae usum, eripuerunt. Hi errores de Purgatorio fabuloso, de inuocatione hominum mortuorum, adoratione Statuarum, Imaginum, & olsium, & alijs prope modum innumeris, in Ecclesiam inuenerunt: Et seduxerunt plurimos, ita, ut si possibile fuisset, in errorem inducti essent etiam electi. Sed seruauit sibi semper Deus septem sua millia, qui genua sua non curauerunt Baal.

Fuit ergo, & mansit semper Ecclesia superioribus temporibus, tantis etiam publice grassantibus erroribus, sub Papatus, hoc est, Antichristi, regno, & Satanae Synagoga, mirabiliter ereptis electis, tanquam si Pastore duo crura, aut auriculae extrema, eripiat ex ore leonis, ut Propheta loquitur. Seruauit Deus mirabiliter Sacramenta, licet mutilata, seruauit symbolum Apostolicum, precepcionem Dominicam, textum Bibliorum, & festa Christi solennia, Natiuitatis, passionis, Resurrectionis, Ascensionis &c. Excitauit etiam singulis temporibus viros doctos, qui Papatum reclamauerunt, eius taxantes errores

Annot. 3.

mores, & syncerius docentes. Sed hi à Satana Synago-
ga, Romano Pontifice cum sua colluie, ad gubernacu-
la Ecclesie sedente, oppressi sunt, condemnati, & tan-
quam hæretici exusti, interim diuinitus mirabiliter ser-
uata electorū Ecclesia. Sicut sonat fidei articulus: Cre-
do Ecclesiam sanctam Catholicam. Ab hac ergo, vt scis
as Hispane, nos venimus. Hæc nostræ Ecclesie origo.
Ab istis verò Antichristis, Hispane, hoc est, Papatus
Rom. Idolomania turpissima, eorumq; regno Diaboli-
co, Antichristiano, vt scias, nos egressos esse fatemur:
idq; propter Dei mandatū: Exite ab ea popule mi. Itē:
Cauete vobis à pseudoprophetis: Et: Fugite idololatri-
am, Et Deo, Patri liberatoris nostri Iesu Christi, grati-
as toto pectore quas possumus agimus maximas, quod
verbi sui luce nos dignatus est, & vocauit nos in admira-
bile lumen hoc è tenebris, vt virtutes eius prædicemus.
Non autem ab Ecclesia Christi, quæ omnibus fuit &
manet temporibus, exiimus, cum hac enim coniuncti
sumus, quæ Catholica est, hoc est, vniuersalis, omnium
temporum & locorum, passim in toto terrarum orbe di-
spersa, sed fidei vnitatem cōgregata sub vno capite Chri-
sto, non Romano Pontifice Antichristo.

Nec enim nos peculiare sumus corpus, aut cœtus sin-
gularis: sed cōiuncti sumus fide & confessione cū omni-
bus sanctificatis in Christo Iesu, vocatis sanctis, cū om-
nibus inuocantibus Christū in omni loco (vt Apostolus
loquitur) nostro & illorū: de qua & symbolū sonat: Cre-
do Ecclesiam vnā sanctam, Catholicā, & Apostolicā.
Vnus Deus, vnus Baptismus, vna fides. Papæ Romani
Ecclesia tantum abest, vt Dei sit vera Ecclesia, vt ne qui-
dem sit Catholica, ut iam alia taceā, sed particularis est
colluies hominū, papæ decreta amplectentium, quam
Orientalis non agnoscit, sed excommunicat cum suo
capite Antichristo. Vbicunq;

1. Cor. 10.

Vbicunq; ergo vox principis pastorum, Christi, sonat, vbicunq; Sacramenta ab ipso instituta administrantur, & Deus Pater in nomine Filij Vnigeniti ex fide inuocatur: ibi dico esse Ecclesiam Dei. Ad hanc, Hispane, te voco, vt, agnitis corruptelis, erroribus & idolomania Papatus, resipiscas, & ad Episcopum animarum conuertaris Christum: hunc, vnicum tuorum peccatorum expiatorem, firma & indubitata agnoscas & adprehendas fide, credens, & non dubitans: tunc & tibi tua propitius gratis remittet peccata, teq; in gratiam recipiet, sit tuis operibus. Mitte supercilium Pharisaeicum de priorum operum iustitia & fiducia, qua stercora Apostolus vocat. Mitte diuersas semitas per ordines Monasticos: haec enim non ad vitam, sed ad mortem, non ad Deum, sed ad Diabolum, non ad caelum, sed ad infernum deducunt, quibus Ecclesia non ornatur sed, deformatur. Per hunc Christum Mediatorem inuoces Deum patrem caelestem, missa turba Diuorum Diuarumq; Pontificiorum, & mortuorum, qui te nec audiunt, nec norunt aut vident, teq; iuuare non possunt. Coena Domini integra, illa ut est a Christo instituta, vtere, nec Testamentum ipsius violes, sed Missam impiam nullam facias, nec te homuncionem, miserrimumq; peccatorem, constituas peccatorum expiatorem, aut mediatorem inter Deum & homines, horrenda coena Domini prophanatione, contentus vnico illo vere propitiato Christo sacrificio, qui vnica oblatione consummatum in aeternum sanctificandos: sicut postrema ipsius, quam in cruce addidit, vox sonuit: Consummatum est. Ne addas quid, aut superordines. Huius solius meritum praedices, quod est sufficiens ἀντίδοτον καὶ πᾶσι τοῖς ἁμαρτωλοῖς pro totius mundi peccatis exhauriendis. Non addas
Sanctorum

Sanctorum merita, quæ nulla sunt, quod ad peccatorum
 expiationem. Solus enim Christus torcular calcavit, &
 non homo de gentibus secum, nõ Franciscus suis quinque
 vulneribus fabulosis, & in sanguinẽ atq; vulnera Chri-
 sti blasphemis. Huc tẽ, Gregori, inquam voco, non a-
 lio. Evigila igitur tandem ex veterno & profundissi-
 mo tuo somno, somnijsq; humanarum Traditionum &
 phantasiarum, quibus cerebrum tuum est repletum: vn-
 de illud verbo Dei expurgari sinas, ne cum Christus
 apparuerit glorioso suo aduentu, cum quinque fatuis vir-
 ginibus destitutus in lampade tua oleo vero, à regno ip-
 sius, propter multiplicem & horrendam tuam Idolo-
 maniam pertinacem, excludaris, & perpetuis adiudice
 ris tenebris, æterniq; ignis supplicio: vbi ploratus erit &
 stridor dentium. Sed hæc iam securis istis Hypocritis,
 quemadmodũ & olim à Christo & Baptista Phariseis,
 frustra dicuntur. Experiri enim malunt, quam crede-
 re & cauere. Mittamus ergo illos quò digni
 sunt, Inuitum enim qui retinet, idem
 facit occidenti.

NOTA.

Cum postremam hanc pagellam Typographus va-
 taturam significaret, visum est, ad ea, quæ supra habentur
 folio 10. in fine responsionis meæ, ad primam Hi-
 spani causam, hæc adijcere.

Quod verò dicit: Primùm, si definitio mea à Ger-
 sonis re ipsa, vti demonstravi, non differt: nihilò plus
 quàm definitio Gersonis displicere isti debuit. Nullum
 enim planè discrimen indicare iste potuit inter vtrancq;
 A a defini,

definitionem: tamen si indicare se velle proposuit, Sed nihil aliud fecit, quam quod ex definitione Gersonis nulla inter illam & meam differentia monstrata, probare ineptissimè, sicut antea fecerat, conatus est, Ecclesie cultus esse Idololatriam.

Respondeo. Quantum hoc est de nouo, Hispanie, tuum mendacium: quod ais, me nullum potuisse inter tuam imperfectam illam Idololatrie definitionem, & Gersonis, monstrare discrimen: Sed apud tuos, qui legere nostra prohibentur, liberè tibi quiduis dicere & mentiri licet. Quod ut nostri intelligant, libuit ex meo Scripto repetere quaedam, ut Sophistae huius vanitatem videant, Num discrimen aliquod inter ipsius & Gersonis definitionem Idololatrie indicauerim, necne. Verba mea haec sunt: Habes His: Respondentè promptè nullam tentè circuitiōne, idè ex media hac Disputatiōne et cōtrouersia sumpto exemplo declarabo. Tu ut te, tuamq; societatem, generationem prauam & adulteram à crimine Idololatrie excuses, imperfecta tua & insufficienti definitiōne asseris, solummodo committi & esse idololatriam, cum honor soli Deo debitus creaturae tribuitur, ut Deo. Verbi gratia: Gemitus & corda hominum cognoscere solius est Dei proprium. Hunc honorem vos mortuis sanctis tribuendum esse contenditis. Ne verò Idololatrie videamini, glossam additis hanc: Quod gemitus, inquis, cognoscunt sancti, id non per naturam posse, sed munere diuino. Quia ergo non proprius illorum sit, nec ut creaturae hic illis tribuatur honor, sed munere diuino id posse: iuxta tuam Idololatrie definitionem, iniuste vos Idololatrie à nobis argui, asseris.

Sed iam audi quid inter tuam & illius intersit definitionem. Secundum Gersonis definitionem Idololatrie

Explicatio causarum. fol. 53.

crimen non effugies, Hispane. Sic enim ille definit: Idololatria est exhibitio honoris diuini alicui creaturæ, aliter quàm potest sibi competere. Hoc modo Idololatria est, quod tribuitis hac vita exemptis & absentibus, cordium & gemituum cognitionem. Hoc enim nulli creaturæ potentia tribui potest vllō modo. Sicut enim Deus suam essentiam nulli communicat creaturæ, ita nec omniscientiam, excepto Mariæ filio, in personæ vnitatē à filio Dei assumpto. Estq; proprium incommunicabile. Vnde Deus *καταδιωγνός*, id est, scrutator cordium & renum dicitur. Sicut Salomo per Spiritum sanctum dicit: Tu SOLVS nosti corda omnium filiorum hominum. Aliter itaq; hæc cognitio cordium & gemituum creaturæ, id est, mortuis sanctis tribuitur, quàm potest illis competere. Non solum enim non per naturam, sed ne quidem munere diuino cognoscere vllō modo renes & corda hominum possunt. Quare tu Hispane, secundum Gersonis definitionem, Idololatra es turpissimus, qui tua te definitiuncula ab hoc crimine excusare conabaris. Vides ergo iam, quodnam sit inter Gersonis & tuam definitionem discrimen, Hispane, quod tu adeo odio sē, vt tibi responderem, vrgebas.

Non est igitur quod me, vt Thraconicē facturum te gloriaris, & minaris, Gersonis hac definitione premas, & flagelles: sed temet, quod secundum Regulam Patris tui Loyolæ, sponte facis aliās.

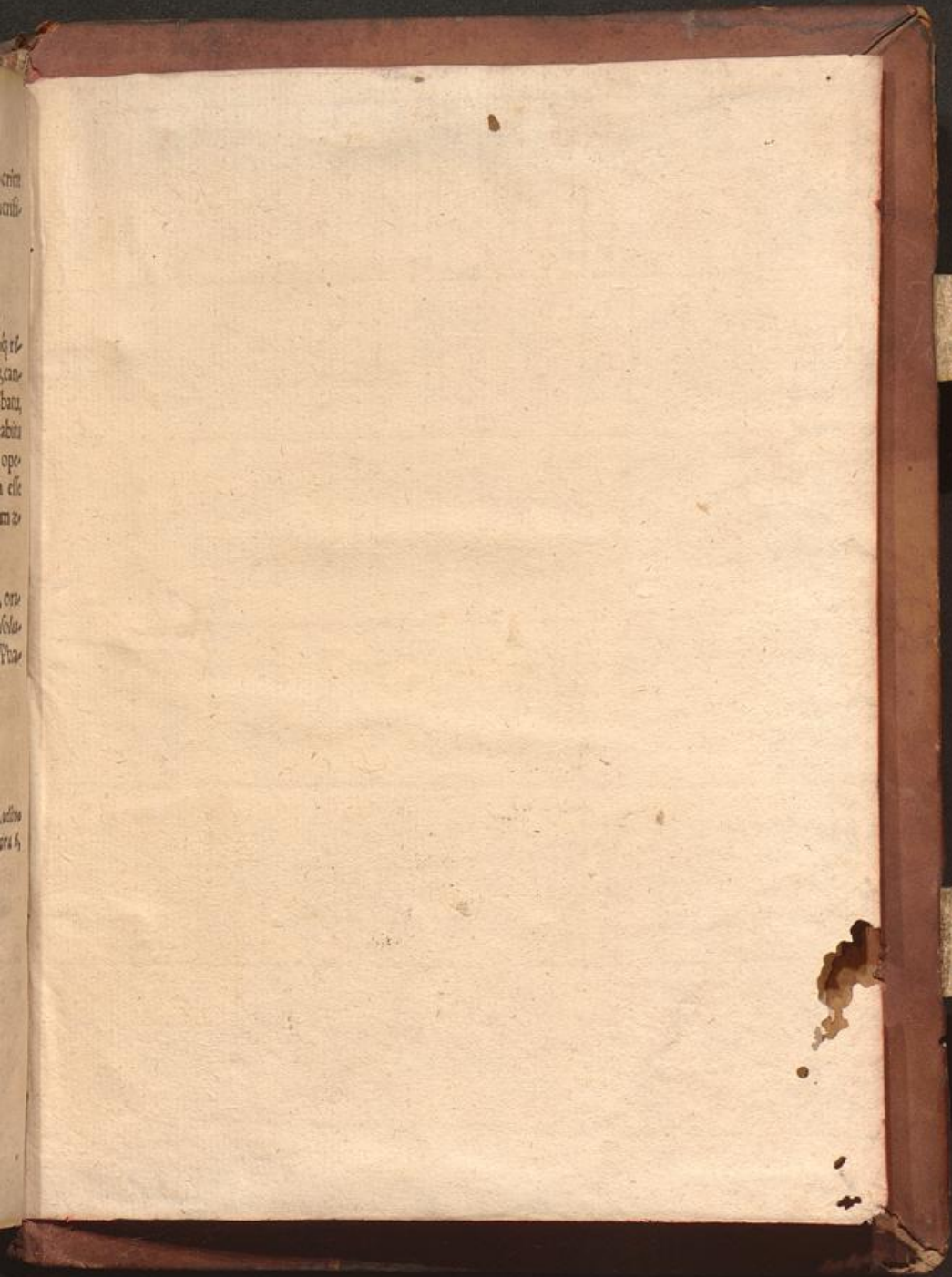
Τὴ οὖν δόξα

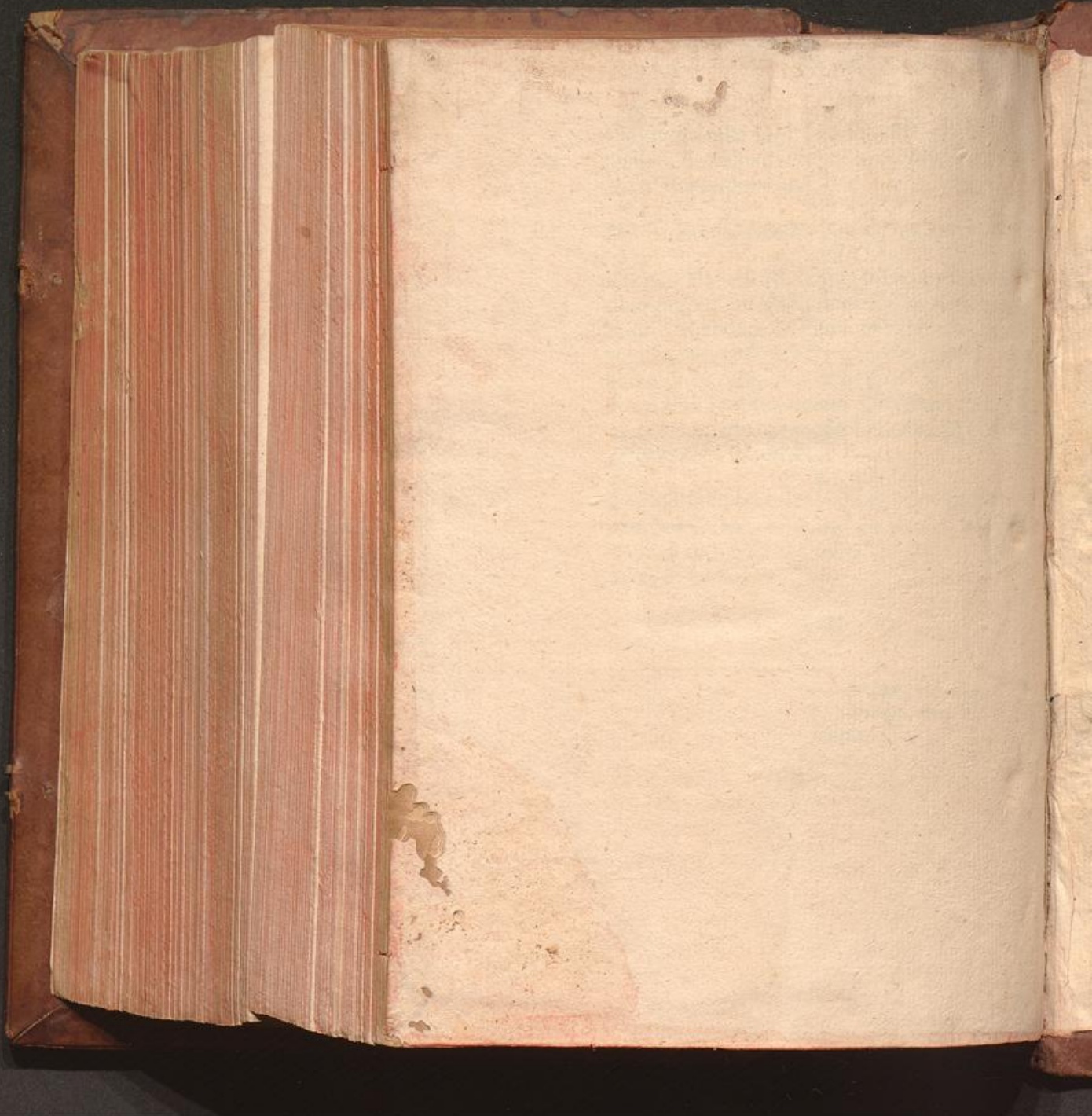
ERRATA SIC CORRIGE:

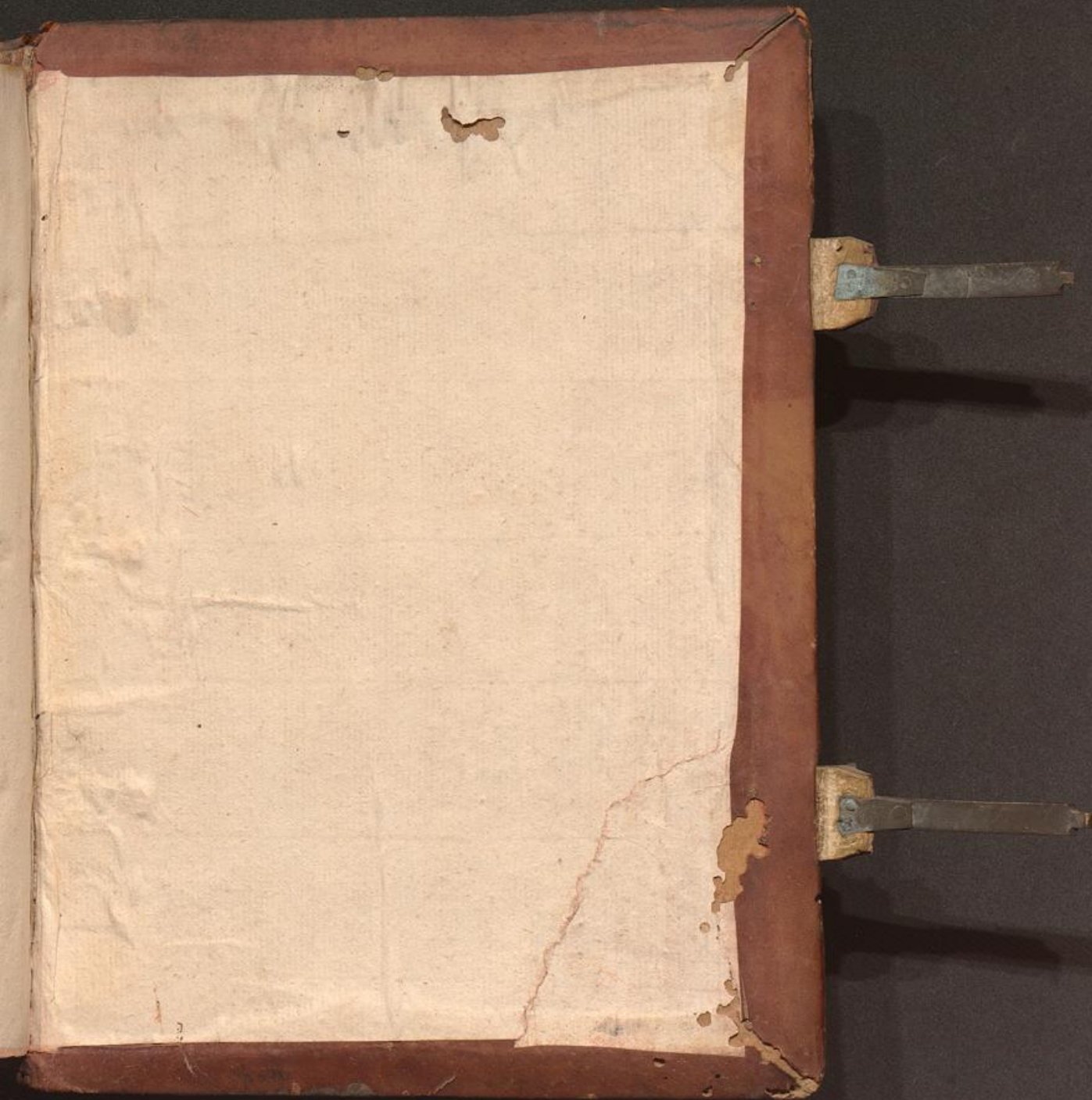
f. folium significat. l. lineam,

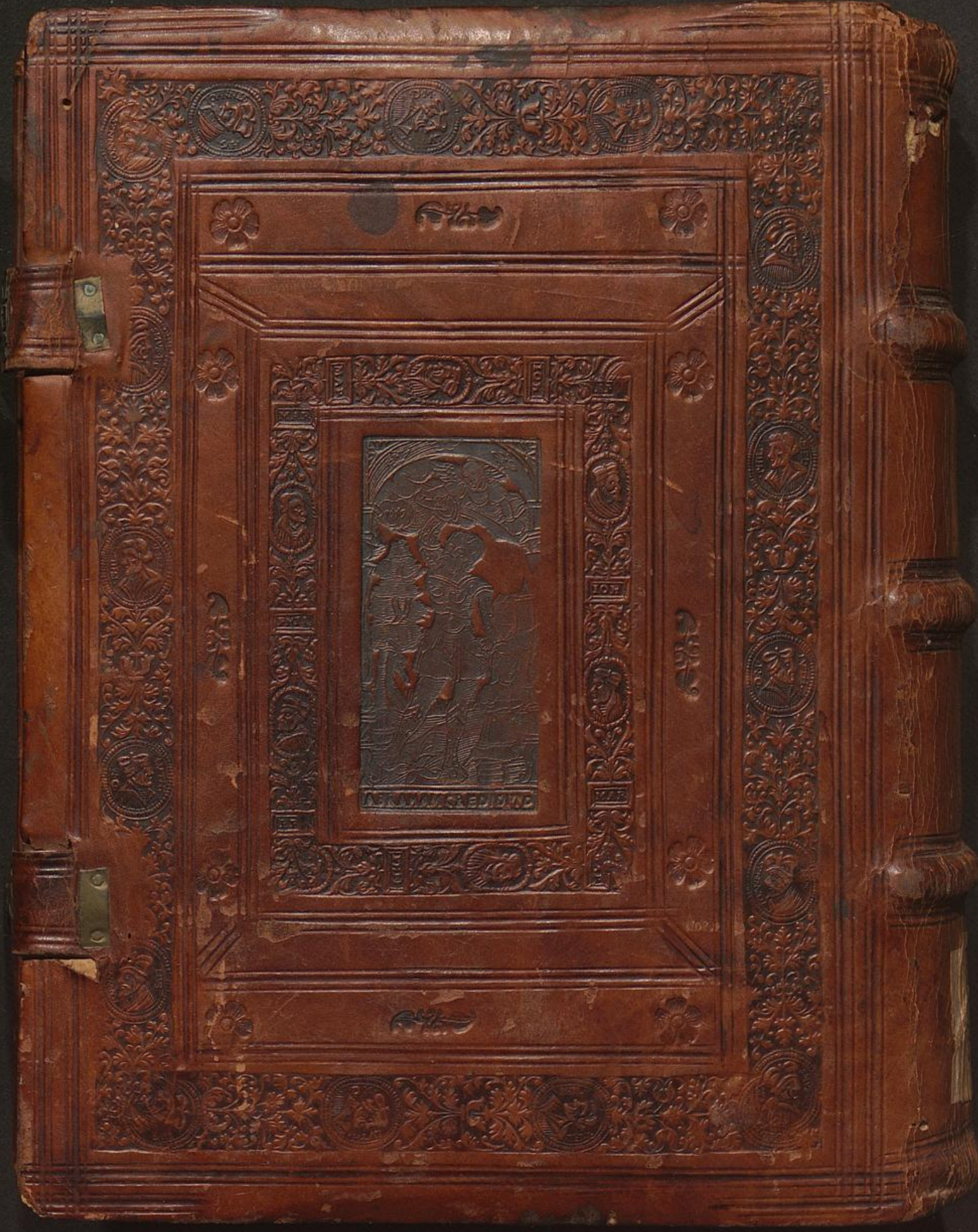
Fol. 2. l. 1. certi. f. 4. l. 7. in fine deest, refutare. f. 7. l. 25. cuperet. f. 9. l. 3. dixit. Eod. f. l. penult. summus. f. 12. l. 5. *zāva* f. 14. l. 7. testimonium. f. 21. l. 10. post incommunicabile, adde, assero. f. 25. l. 1. pugna- re. f. eod. l. 10. pro consensu, lege sensu. f. 31. l. 1. vide. f. eod. l. 13. voluerunt. f. 33. l. 14. prorsus. f. 41. l. 21. *quā* f. 55. l. 10. quocūq. f. 59. l. 14. commodē. f. 60. l. ult. splendidē. f. 61. l. à fine quarta, exprimere. f. 71. l. 1. antepenult, adde, hunc Apostoli locum. f. 71. l. 2. defunctorum. f. 75. l. 17. post, corpora, adde, non. Eod. f. l. 20. coelibum. lb: penult. l. sunt. f. 85. l. 7. veterem. f. 91. l. 7: in margine Lib. omissum est, 6. f. 93. l. 14. quod. f. 97. l. 5. efflare. f. 101. l. 8, nec minuas. Eod. f. l. 19. totius. f. 102. l. 7. eam. f. 105. l. 12. eiusmodi. f. 109. l. 8. à fine, quasq. f. 112. l. 9. sine. f. 120. l. 7. vbi cūq. lb. 10. inuocantes l. 5. à fine, prædictis. f. 121. l. 15. conantur. f. 129. l. 13. alterutrum. Eod. l. ult. post calice, adde, &. f. 131. l. 14. suo. folijs, 134, 135. columna, siue folia hæc duo, transposita sunt. f. 145. l. 6. effice: f. 147. l. 5. à fine, vir meus. f. 155. l. 4. esse. f. 158. l. antepenult, membris. f. 161. in margi- ne, pro. 13. 53. f. 166. l. 16. conticuit, f. 171. l. 8. legerint. f. 174. l. 1. veniant. f. 175. l. 4. eiecit.

2704

Th
956